

**KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE KAMU BANKALARININ YENİDEN YAPILANDIRILMA
SÜRECİ**

SELMA YILMAZ

746863

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Yrd.Doç.Dr.ZEKİ DOĞAN**

2004

KARS

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Türk Bankacılık Sisteminde önemli bir paya sahip olan kamu bankalarının gelişen ekonomik koşullara ve rekabet seviyesine bağlı olarak ekonomik etkinlik ve verimliliklerinin yükseltilmesinde “Yeniden Yapılandırma Programının” etkileri üzerinde durulmuştur. Üç kamu sermayeli ticaret bankası (T.C. Ziraat Bankası A.Ş., T. Halk Bankası A.Ş., T. Vakıflar Bankası A.Ş) ve üç özel sermayeli ticaret bankasının (Yapı Kredi Bankası, T. İş Bankası, Akbank) yıllar itibariyle karşılaştırılmalı verimlilik ve etkinlik analizlerine bakılarak kamu bankalarının nasıl daha etkin olabileceği üzerinde durulmuştur. Böylelikle Türkiye’de bankacılık sektörünün genel durumunu anlamak açısından banka bilançoları karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve bu sektörün yapısı etkinlik ve verimlilik analizleriyle ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bankaların işleyişlerinde bir aksaklık olup olmadığı test edilmek suretiyle eğer bir aksaklık varsa nasıl çözüme kavuşturulacağı üzerinde durulmuştur.

Kars, 01 Haziran 2004

Selma Yılmaz

ABSTRACT

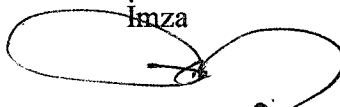

In this research, it was studied the effects of “ The Reconstructed Programme” of the official banks which have an important role in the system of banking on the increasing and economical activity according to economical conditions and the level of competition, it was studied how the official banks (T.C. Ziraat Bank, T.Halk Bank and Vakıflar Bank) are more active than others (Yapı Kredi Bank, İş Bank and Akbank) by comparing according to years.

This, it was told the general situation of banking in Turkey. It was examined the bank balances by comparing. This sector was analysed in point of activity and productivity. It was studied troubles these banks caused and how to solve these troubles.

SELMA YILMAZ' ın Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığı “Türkiye’de Kamu Bankalarının Yeniden Yapılandırılması Süreci” adlı bu çalışma, yapılan tez savunması sınavı sonunda jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği uyarınca değerlendirilerek oy.....birliği.....ile kabul edilmiştir.

.06./09./2004

	Adı Soyadı	İmza
Başkan	:...Yrd. Doç. Dr. Zeki DOĞAN.	
Üye	:...Yrd. Doç. Dr. HANİF KAPU	
Üye	:...Yrd. Doç. Dr. ADEM ÜZÜMCÜ.	
Üye	:.....	
Üye	:.....	

Bu tezin kabulü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ..14./09./2004 gün ve2004...../.....22.....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. M. İbrahim SAHİN.....

Enstitü Müdürü

GİRİŞ	4
--------------------	----------

BİRİNCİ BÖLÜM

I- TÜRKİYE'DE BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN GELİŞİM SÜRECİ	6
1.1.Genel Bakış	6
1.2. Banka Kavramı ve Bankaların Temel İşlevleri.....	6
1.2.1.Banka Kavramı.....	6
1.2.2.Bankaların Temel İşlevleri.....	7
1.3.Türkiye Bankacılık Sektörünün Tarihsel Süreci.....	7
1.3.1.Tanzimat Öncesi Türk Bankacılık Sektörü.....	7
1.3.2. Tanzimat Sonrası Türk Bankacılık Sektörü.....	8
1.3.3. Cumhuriyet Dönemi ve Sonrası Türk Bankacılık Sektörü.....	10

İKİNCİ BÖLÜM

II- TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN GENEL GÖRÜNÜMÜ...	18
2.1. Genel Bakış.....	18
2.2. Bankacılık Sektöründeki Gelişmeler.....	18
2.3. Kasım 2000 ve Şubat 2001 Krizleri ve Bankacılık Sektörüne Etkileri.....	22
2.4. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Temel Hedef ve Stratejileri.....	23
2.5. Ticaret Bankacılığında Kamu Bankalarının Yeri ve Önemi.....	24
2.5.1. Ticari Banka ve Şube Sayısındaki Gelişmeler.....	24
2.5.2. Personel Sayısındaki Gelişmeler.....	25
2.5.3. Kamu Bankalarının Bankacılık Sektöründeki Payı.....	26
2.5.3.1.Kamu Bankalarının Toplam Aktiflerdeki Payı.....	26
2.5.3.2.Kamu Bankalarının Toplam Mevduatlardaki Payı.....	27
2.5.3.3.Kamu Bankalarının Toplam Kredilerdeki Payı.....	28
2.6. Kamu Bankaları ve Özel Sermayeli Bankaların Etkinlik ve Verimlilik Yönleriyle Karşılaştırmalı Analizleri.....	29
2.6.1. Kamu Bankaları ve Özel Sermayeli Bankalarda Etkinlik.....	29
2.6.1.1.Toplam Kredilerin Toplam Aktiflere Oranı (KRETA).....	29
2.6.1.2.Toplam Kredilerin Toplam Mevduata Oranı (KREMEV).....	30
2.6.1.3.Tahsili Gecikmiş Alacakların Toplam Krediler İçindeki Oranı(TGAKRE)	31

2.6.2.Kamu Bankalarında ve Özel Sermayeli Bankalarda Verimlilik.....	32
2.6.2.1.Net Karın Toplam Aktifler İçindeki Oranı (KARTA).....	32
2.6.2.2.Net Karın Öz Sermayeye Oranı (KARÖZ).....	33
2.6.2.3.Net Karın Toplam Mevduata Oranı (KARMEV).....	34
2.6.2.4.Net Karın Toplam Kredilere Oranı (KARKRE).....	34
2.6.2.5.Net Faiz Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı(FAİZTA).....	35
2.6.2.6.Personel Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı(PGTA).....	36
2.6.2.7.Şube Başına Düşen Toplam Aktif Miktarı (TAŞB).....	37
2.6.2.8.Şubelerin Ortalama Mevduat Hacimleri (MEVŞB).....	38
2.6.2.9.Şube Başına Ortalama Kredi Hacmi (KREŞB).....	39
2.6.2.10.Şube Başına Personel Miktarı (ŞUBPER).....	40
2.6.3.Kamu ve Özel Sermayeli Bankalarda Sermaye Yeterlilik Oranları.....	41
2.6.3.1.Öz Sermaye ile Toplam Karın Toplam Aktiflere Oranı (SERYET1).....	41
2.6.3.2.Öz Sermaye ile Toplam Karın Toplam Mevduat ve Toplam Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı (SERYET2).....	42
2.6.3.3.Net Çalışma Sermayesinin Toplam Aktiflere Oranı(SERYET3).....	43
2.6.3.4.Öz Sermaye ile Toplam Karın Toplam Aktif ile Gayri Nakdi Kredilere Oranı (SERYET 4).....	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM..... 45

III- KAMU BANKALARININ YENİDEN YAPILANDIRILMA SÜRECİ

3.1.Genel Bakış.....	45
3.2..Kamu Bankalarının Yeniden Yapılandırılması.....	45
3.2.1.Finansal Açıdan Yapılandırılması.....	47
3.2.2.Operasyonel Açıdan Yapılandırılması.....	49
3.2.3.Kamu Bankalarının Özelleştirilerek Yeniden Yapılandırılması.....	50
3.2.3.1.Kamu Bankalarının Özelleştirilmesinde Temel Hedefler.....	50
3.2.3.2. Türkiye’de Kamu Bankalarının Özelleştirilmesi.....	51
3.2.4.Kamu Bankalarının Yeniden Yapılandırılmasındaki Hedefler.....	53
3.2.5.Kamu Bankalarının Yeniden Yapılandırılmasındaki Düzenlemeler.....	54
3.2.5.1.25 Kasım 2000’de Yürürlüğe Giren 4603 Sayılı Kanun.....	54
3.2.5.2. 2000/1698 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı.....	55
3.2.5.3. 2001/2202 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (03/04/2001).....	55
3.2.5.4. 2001/2312 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (18/04/2001).....	56
3.2.5.5. 4684 Sayılı Kanun (20/06/2001).....	56

3.2.6.Kamu Bankalarının Yeniden Yapılandırılması Programına Geçiş.....	56
3.2.6.1.Emlak Bankası A.Ş.'nin Yeniden Yapılandırılması.....	57
3.2.7.Yeniden Yapılandırma Sonrasında Kamu Bankalarının Mali Yapısındaki Gelişmeler.....	57
3.3.Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna Devredilen Bankaların Yeniden Yapılandırılması.....	58
3.3.1.TMSF Bünyesine Alınan Bankaların Devir, Birleşme, Satış veya Tasfiye Yoluyla Çözümlemesi.....	58
3.3.2.Finansal Açıdan Yeniden Yapılandırma.....	61
3.3.3.Operasyonel Açıdan Yeniden Yapılandırma.....	61
3.3.4.Aktif Yönetimi ve Tahsilat.....	61
..	
3.4.Özel Bankacılık Sisteminin Daha Sağlıklı Bir Yapıya Kavuşturulması.....	62
3.4.1.Sermaye Yapısının Güçlendirilmesi ve Sorunlu Krediler.....	62
3.4.2.Açık Pozisyonların ve Faiz Riskinin Sınırlandırılması.....	63
3.4.3.Devir ve Birleşmeler.....	63
3.4.4.Gözetim ve Denetim Çerçevesinin Güçlendirilmesi ve Sektörde Etkinliğin Artırılması.....	63
SONUÇ.....	67
KAYNAKLAR.....	69
EKLER	

GİRİŞ

Değişen ekonomik, sosyal ve teknolojik koşulların bir sonucu olarak kamunun vatandaşlarına daha iyi hizmet sunabilmesi amacı doğrultusunda kamunun fonksiyonlarının yeniden belirlenmesi gereği gündeme gelmiştir.

Bir ekonominin en önemli dinamiklerinden birisi de bankacılık sektörüdür. Türk bankacılık tarihi Osmanlı İmparatorluğu' nun son dönemlerine dayanan bir gelişim sürecine sahiptir. Osmanlı İmparatorluğunda bankacılık Kırım Savaşı sonrasında devletin savaş harcamalarının finansmanını sağlamak amacıyla borçlanma şeklinde başlamıştır.

Cumhuriyetin ilan edilmesiyle memleketin ekonomik olarak kalkınması, sanayi ve ticaretin geliştirilmesi için ulusal bankacılığın geliştirilmesine çalışılmış ve bu amaçla devletin teşvikiyle iki banka kurulmuştur. İzmir İktisat kongresiyle ekonomi politikaları belirlenmeye çalışılmış ve o dönemde özel sektörün gelişmesi için gerekli altyapının oluşturulmasını sağlamak amacıyla kamu bankaları kurulmuştur.

1980 sonrasında uygulamaya başlayan liberal politikalar, devletin rolü, büyüklüğü, tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. Bu dönemde KİT' lerin özelleştirilerek, devletin ekonomideki yerinin küçültülmesi gereği ortaya çıkmaya başlamıştır.

Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerinin yaşanmasıyla birlikte Kamu bankalarını yeniden yapılandırılarak daha etkin ve verimli bir yapıya kavuşturulması gereği ortaya çıkmıştır. Bu krizlerin yaşanması bankacılık sektörünün ekonomik yapı içinde ne denli önemli olduğunu göstermiştir. Ancak sağlıklı işleyen bir bankacılık sektörünün olması halinde sanayileşme, kalkınma ve ekonomik gelişmelerin sağlıklı olacağı gerçeğini göstermiştir.

Bu çalışmada Türkiye'de kamu bankalarının yeniden yapılandırılma süreci ele alınarak kamu ve özel sermayeli bankaların etkinlik, verimlilik ve çeşitli performans ölçümleri yapılarak sektörün genel yapısı karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. Üç kamu sermayeli ticari banka (T.C. Ziraat Bankası A.Ş., T. Halk Bankası A.Ş., T.Vakıflar Bankası A.Ş.) ve üç özel sermayeli ticaret bankası (Yapı Kredi Bankası, Akbank, T. İşbankası A.Ş) aktif büyüklüklerine göre ele alınmıştır. Bu banka grupları 1994-2000 yılları arası TBB'ce yayınlanan bilanço ve gelir tablosu verileri kullanılarak karşılaştırılmalı etkinlik, verimlilik ve performans değerlendirmesi yapılmıştır.

Çalışma üç bölümden oluşmakta olup ilk bölümde Türk Bankacılık Sektörünün tarihsel gelişim süreci, yapısı ve özellikleri üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde Türk Bankacılık Sektörü, kamu ve özel sermayeli ticaret banka grupları ele alınmak suretiyle banka, şube ve personel sayısı bakımından ve toplam aktifler, toplam mevduatlar, toplam krediler açısından yıllar itibariyle incelenmiştir. Toplam aktif büyüklükleri kullanılarak üç kamu sermayeli ticaret bankası (T.C. Ziraat Bankası A.Ş., T.Halk Bankası, T.Vakıflar Bankası A.Ş.) ve üç özel sermayeli ticaret bankası(Yapı ve Kredi Bankası, Akbank, T. İş Bankası A.Ş.) Türkiye Bankalar

Birliğince yayımlanan 1994-2000 d6nemi etkinlik, verimlilik ve performans 6lç6m oranları kullanılarak karşılaştırmaları yapılarak hangi banka grubunun daha etkin ve verimli çalıştığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Üçüncü ve son bölümde ise Kasım 2000 ve şubat 2001 krizlerinin bankacılık sektörüne etkileri incelenmiş ve bankacılık sektörü reformu ve kamu bankalarının yeniden yapılandırma programı incelenmiştir. Üçüncü bölümde kamu bankalarının yeniden yapılandırılma süreci, kamu bankalarının yeniden yapılandırılması, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen bankaların yeniden yapılandırılması ve özel bankacılık sisteminin daha sağlıklı yapıya kavuşturulması amacıyla düzenlemeler yapılması, gözetim ve denetim çerçevesinin güçlendirilerek bankacılık sektöründe etkinliğin artırılması uygulamaları ele alınmıştır.

Sonuç bölümünde ise kamu bankalarının yeniden yapılandırılması sürecinin gerekliliği ve önemi üzerinde durulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN GELİŞİM SÜRECİ

1.1.Genel Bakış

Bankalar bir ekonomideki en önemli iktisadi sektörlerden birisidir. Bankalar ülkelerdeki sermaye birikimine yön veren ve bünyesinde toplayan kurumlardır. Bu nedenle bu bölümde bankanın tanımı, Türkiye' de bankacılık sektörünün kuruluş tarihi ve Türkiye' de son yıllarda yaşanan ekonomik krizlere değinilecektir.

1.2. Banka Kavramı ve Bankaların Temel İşlevleri

1.2.1. Banka Kavramı

Geniş anlamıyla banka; sermaye, para ve kredi üzerine her türlü işlemleri yapan, gerçek ve tüzel kişilerle devlet ve işletmelerin ticari, ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak üzere faaliyette bulunan iktisadi kuruluşlardır. Banka işletmelerine ilişkin değişik tanımlamaları şu şekilde sıralayabiliriz.¹

- Banka işletmeleri sermaye, para ve kredi üzerine her çeşit işlemleri yapan ve düzenleyen, özel ve tüzel kişilerin, devletin ve işletmelerin bu alandaki her türlü ihtiyaçlarını karşılamak üzere çalışan bir iktisadi kuruluştur.
- Banka işletmeleri halka belli zaman içinde harcamadığı paraları kabul ederek bunları nema getirir şekilde ikraz ve plase eden, ödemelere aracılık, para nakli, senet tahsili ve emanet kabulü gibi çeşitli hizmetler gören işletmelerdir.
- Banka işletmeleri kredi işlemlerinde veya mali işlemlerde kullanmak üzere, halktan mevduat ve başka şekillerde para kabul etmeyi mutad meslek edinmiş teşebbüs veya kurumlardır.
- Bankalar belirli bir sermaye ile kurulmuş, belirlenen amaçlara göre örgütlenmiş, bazı hizmetleri yerine getirerek gelir sağlayan, hissedarlar, borçluları ve alacaklıları olan birer işletmedir. İşletme, iktisadi mal veya hizmet üretmek ve pazarlamak için faaliyet gösteren bir kuruluş olarak tanımlanırsa, bankalar hizmet üreten işletmelerdir.

¹ Geylan, Ramazan (1985) *Ticari Banka Yönetimi ve Türk Ticari Bankalarının Temel Yönetim Sorunları*, Anadolu Üniversitesi, Yayınlar,4

- Diğer bir tanımla bankalar, sermayenin teşebbüs alanına aktarılmasını sağlayan ve kendilerine özgü özellikleri yardımıyla ekonomik hayatın sürdürebilmesi için mutlaka sağlanması gereken bir kısım hizmetleri üreten itibar kuruluşlarıdır.²

1.2.2. Bankaların Temel İşlevleri

Bankacılık işlemlerini değişik yaklaşımlara göre sınıflandırmak mümkün olur. Genel olarak bankalar hizmet işlemleri, mali işlemler, kredi işlemleri ve kaynak sağlama işlevlerini yürütmektedirler. Bankalar gerçek ve tüzel kişilerin ihtiyaç fazlası paralarını mevduat olarak toplarlar. Sağlanan öz ve yabancı kaynakları müşterilerine borç olarak verme (nakdi kredi) ve müşterilerine itibarlarından yararlandırma imkanı tanıma (gayri nakdi krediler) gibi işlemleri gerçekleştirirler. Ayrıca bankalar havale, senet tahsili, kiralık kasalar, menkul kıymet ihracına aracılık, kambiyo işlemleri vb hizmetleri de vermektedirler.

1.3. TÜRKİYE BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN TARİHSEL SÜRECİ

1.3.1. Tanzimat Öncesi Türk Bankacılık Sektörü

Osmanlı döneminde para değiştirme işleriyle uğraşan ve çoğunlukla azınlıklardan oluşan sarraflar vardı. Bu dönemlerde Türkler daha çok şerefli saydıkları askerlik ve idarecilikle uğraştıklarından sarraflık, ticaret ve faizcilik işleriyle azınlıklar uğraşıyordu. İslam dininde faizin haram olması da Türklerin bu mesleğe itibar etmemesinin sebeplerindendir.

Daha çok Rum, Ermeni ve Yahudi azınlığı tarafından oluşturulan Osmanlı sarrafları,

-Hazineye ve saraya ödünç para vermek,

-Muhtelif cins paraları birbiri ile değiştirmek,

-Senet alım satımı yapmak,

-Başka şahıslara ait paraları işletmek,

-Vergilerin iltizamını almak,

-Devlet adamlarına ve paşalara ait gelir bakımından yönetimini yapmak gibi işlerle uğraşırlardı.

² Sevilengül, Orhan (1999) *Banka Muhasebesi*, Gazi Büro Kitabevi Tic.Ltd.Şti.,Ankara, s.2

Osmanlı hazinesinin iyi yönetilememesi nedeniyle Osmanlı Hükümeti devamlı olarak borçlanmak zorunda kalmıştır. Galata sarrafları da Osmanlı hükümetinin sık olarak başvurdukları ve çok ağır şartlarla borçlandıkları azınlıklardır. 3

3 Kasım 1839'da ilan edilen Gülhane Hattı-ı Hümayunu ile Osmanlı devletinin kronik sorunlarına çözüm getirme arayışıdır. Osmanlı Devleti ilk dış borçlanmayı Kırım Savaşı'nın getirdiği sıkıntıyla yapmıştır. O dönemde Osmanlı İmparatorluğu 2 kaynaktan borçlanıyordu; İç borçlanmayı, "Galata Bankerleri" adıyla maruf zengin gayrimüslim para sahiplerinden sağlarken, diğer kaynak olarak da dış borçlanma yoluna gidiyordu.

Bilindiği üzere Osmanlı Devletinde ilk banka işlemlerine Levantenler girişmiş, sarraflık yüzyıllarca bu kesimin denetiminde yürütülmüştür. Loranda Tubini, Korpu, Baltazzi, Stefanoviç, Shillizzi, Negroponte, Coranio ve Albeti en tanınmış Levantenlerdendi. Bunların yanısıra Kamando, Fernandez gibi Yahudi, Ogenidi Mavrogordato, Zarifi, Zairopulo ve Lasto gibi Rum, Köçeoğlu, Mısıroğlu gibi ermeni bankerler de özellikle son Osmanlı döneminde etkili olmuşlardır.

Osmanlı döneminde ilk banka Bank-ı Dersaadet (Bank de Cosntantiople) hükümetin anlaştığı Alleon ve Baltazzi adlı iki Galata bankeri tarafından kurulmuştur. Bu bankanın sermayesi yoktu sadece kurulularının ticari itibarından dolayı bankanın dış ödemelerde çektiği poliçeler kabul ediliyordu. Bankaya hükümet yaptığı kısa vadeli istikrazların bedelini ödemediğinden ve piyasada dolaşan banknotların değeri düştüğünden Kırım Savaşından önce Dersaadet Bankası kapanmıştır. 1856 Mayısında İngiltere Kralı'nın fermanı ile Londra'da kurulan Osmanlı Bankası, 1863'teki Bank-ı Osmani-yi Şahane unvanıyla anılan devlet bankası olmuştur. Daha sonra Mütevazî Menafi-yi Umumiye sandıkları uygulaması Tuna Valisi Mithat Paşa'nın girişimiyle başlamıştır. 1917 başında 4 milyon lira sermaye ile "İtibar-ı Milli Bankası" kurulmuştur. Mithat Paşa tarafından kurulan Menafi Sandıkları bu gün Türk ekonomisinde önemli bir yere sahip lan T.C. Ziraat Bankası A.Ş' nin de temelini oluşturmuştur.

1.3.2. Tanzimattan Sonra Türk Bankacılık Sektörü

1839 yılında ilan edilen Tanzimat ile sıkıntı içinde olan Osmanlı Hazinesinin giderleri daha da artmıştır.

³ Yazgan, Teoman (1969).*Türkiye'de Bankacılığın gelişimi*. Ankara,Baylan Basım ve Ciltevi.11,

Tablo :1

1864-1910 Döneminde Kurulan Yabancı Bankalar

Kuruluş tarihi	Bankanın Adı	Sermayesi	Tasfiye Tarihi
1864	Şirketi Umumiye Osmaniye Bankası	2 Milyon Sterlin	1893
1866	Şirketi Maliye Osmaniye Bankası	1 Milyon Sterlin	1868
1869	İtibarı Umumii Osmaniye Bankası	50 Milyon Frank	1899
1870	Avusturya-Osmanlı Bankası	2,5 Milyon Sterlin	1873
1870	Avusturya-Türk Bankası	2 Milyon Sterlin	1873
1872	İkinci İstanbul Bankası	1 Milyon Sterlin	1894
1872	Kambiyo ve Esham Şirketi Osmaniyesi	600 Bin Sterlin	1899
1891	Midilli Bankası	264 Bin Lira	1903
1888	Selanik Bankası	2 Milyon Frank	-
1910	Türkiye Ticaret ve Sanayi Bankası	550 Bin Lira	1914
1910	Osmanlı Ticaret Bankası	100 Bin Lira	1914

Kaynak: YAZGAN, 1969,S.14

Ayrıca Eytam Sandıkları adı verilen ve şer'iyeye mahkemelerinin yönetimi altında bulunan sandıkların da kredi müessesesi olarak kabul edilmiştir. Cumhuriyetin ilanı ile bu sandıkların yerini Türkiye Eytam ve Emlak Bankası almıştır.

Tablo:2

1913-1922 Döneminde Kurulan Milli Bankalar

Kuruluş Tarihi	Bankanın Adı
1913	Türk Ticaret Bankası
1914	Milli Aydın Bankası
1914	Milli Karaman Bankası
1914	Emlaki Gayrimenkul ve İkrizat Bankası
1916	Akşehir Bankası
1917	Manisa Bağcılar Bankası
1917	İtibari Milli Bankası

1917	Konya Ahali Bankası
1917	İktisadi Milli Bankası
1919	Eskişehir Çiftçiler Bankası
1919	Adapazarı Emniyet Bankası
1920	Konya Türk Ticaret Bankası
1922	Bor Zürra ve Tüccar Bankası

Kaynak: YAZGAN, 1969,s.15

1.3.3. Cumhuriyet Dönemi ve Sonrası Türk Bankacılık Sektörü

Türk Bankacılık Tarihi Osmanlı İmparatorluğu' nun son dönemlerine dayanan bir gelişim sürecine sahiptir. Cumhuriyet öncesi dönemlerde 1911-1923 tarihleri arasında milli sermaye ile 21 banka kurulmuş ancak sektöre yabancı bankaların girmesiyle bu yabancı bankaların kredi piyasasını etkileri altına almaları nedeniyle milli sermaye ile kurulan bankalar faaliyetlerini sürdürmekte zorlanmışlar ve milli sermaye ile kurulan bu 21 bankanın iflası ve tasfiyeleri neticesinde ancak 18 tanesi yaşayabilmiş ve Cumhuriyet dönemine gelebilmiştir.

Cumhuriyetin ilan edilmesiyle memleketin ekonomik olarak kalkınması, sanayi ve ticaretin geliştirilmesi için ulusal bankacılığın geliştirilmesine çalışılmış ve bu amaçla devletin teşvikleriyle Türkiye İş Bankası ve Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası gibi bankalar kurulmuştur.

1923-1944 yılları arası, ulusal bankacılığın geliştiği dönem olma özelliğine sahiptir. İzmir İktisat Kongresinde alınan kararlarla, ülkenin ticari ve sinai hayatını finanse etmek üzere devlet tarafından çok sayıda banka kurulmuştur.

İzmir İktisat kongresinde alınan kararlarla “Ana Ticaret Bankası” kurulması yönünde alınan kararlarla 1924 yılında İş Bankasının kurulmasına, 1925 yılında ise bir sanayi bankası olmak üzere Türk Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur. Yine bu dönemde Ziraat Bankası yeniden gözden geçirilerek 1926 yılında anonim şirket haline getirilerek sermayesi artırılmış ve 1937 yılında modern bir banka halini almıştır.

1927 yılında kurulan Emlak ve Eytam Bankası ülkenin imarının sağlanarak, inşaat sektörüne kredi sağlamak üzere kurulmuştur. 1930'lu yıllara gelindiğinde ise Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası kurulmuştur. 1929-1930 döneminde dünya ekonomik bunalımının yaşanması bu sektörde de ciddi olumsuzluklarla karşı karşıya bırakmış ve bu bunalımın etkisiyle bir çok banka iflas etmiştir. 1930-1940 yılları arasında devlet ekonomi politikasında değişiklikler yapılmış kamu teşebbüsleri aracılığıyla ülkeyi kalkındırma çabaları bankacılık sistemine de yansımıştır. Bu dönemde Sümerbank (1933), Belediyeler Bankası (1933), Etibank (1935), Denizcilik Bankası (1935), Halk Bankası ve Halk Sandıkları adı altında beş devlet bankası

kurulmuştur. Türkiye 'de 1932 yılında banka sayısı 60 iken 1945'li yıllarda bu sayı 40'a kadar düşmüş ve şube sayısı da 483'den 411'lere kadar gerilemiştir. İşte bu bunalımların ardından Sümerbank, Etibank ve T.Halk Bankası kurulmuştur.

II. Dünya Savaşı'nın ardından 1945-1959 yılları arasında iktisadi devletçiliğin yerini ekonomik kalkınmanın hızlandırılarak, özel sektörün desteklenmesi almıştır ve özel sektör bankacılığı bu dönemde gelişme göstermiştir. Ancak fazla karlı bir sektör olmayışı nedeniyle bu dönemde devlet özel sektöre yapılamayan yatırımları Merkez Bankası yardımlarıyla devlet tarafından yüklenilmeye devam etmiştir.

1953'den sonra ekonomik dengelerin bozulmasıyla hızlı enflasyon dış ticaret açıkları ve dış borçların hızla artmasıyla oluşan ekonomik dengesizliği gidermek için o dönemde Türk lirası devalüe edilme ihtiyacı duyulmuş ve 1958 yılında dolar istikrar programı çerçevesinde 2,8 liradan 9 liraya yükselmiştir.

1960'lı yıllara gelindiğinde Türkiye'de pek çok banka faaliyetine son vermek durumunda kalmıştır.

1960-1964 yılları arasında 15 banka faaliyetine son vermiş ve bu bankalar tasfiye edilmiştir. O dönemde tasfiye edilen bu bankaların mevduatları T.C. Merkez Bankası nezdinde bir bankalar Tasfiye Fonu oluşturulmuş ve bu fon 1983 yılında Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilmiştir.

1970'li yıllara gelindiğinde bankalar hükümetçe çıkarılan "Ödünç Para İşleri Kanunun'ca kredi faiz oranları üzerine kısıtlama getirilmesiyle bankalar "banker" denilen ve piyasa faizi üzerinden çalışan kurumlarla işbirliğine girmiştir. Bankerlerin piyasa üzerindeki etkisi sonucu 1982 yılında bir kriz meydana gelmiştir.

24 Ocak 1980 kararlarının alınmasıyla Cumhuriyet döneminden bu yana söz konusu olmayan rekabet kavramıyla karşılaşmıştır. Finansal serbestleştirme yolunda 1981 yılında alınan ilk kararlardan sonra bu durum faizlerin serbest bırakılması ile devam etmiştir.

70 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile bankacılık sektörüne giriş kolaylaşmıştır ve bu yolla atıl kaynakların ve kayıt dışı ekonomideki paranın bir kısmının sektöre çekilmesi amaçlanmıştır. Bu yapılanmanın oluşumunda en önemli etken banka sayısının büyük oranda artması, bankaların aktif büyüklüğünün yükselmesi ve faiz oranlarının piyasada belirlenmesidir.

1980 döneminden sonra mali sistemdeki liberalizasyon ve ekonomik büyümenin hızlanmasıyla beraber finansal sistem gelişmiş ve o dönemde aracı kurumların faaliyetlerinin arttığı ve globalleşme etkisiyle bankacılık sisteminde kriz olgusunun mali sistemi tehdit eden bir unsur olarak ortaya çıktığı gözlenmiştir.

Bu dönemde bankacılık sistemine girişin serbest bırakılmasıyla sektörde rekabet ortamı oluşmuş ve sektördeki payın aynı kalmasına rağmen, sektöre girişlerin artmasıyla banka başına düşen payda azalmalar olmuştur.

Bankaların talep edenlerle, fon arz edenleri bir araya getirmelerine karşılık bankerlerse bankalarla, fon piyasaları arasında aracılık işlemlerini yürütmekteydiler. Bankerlik kuruluşları arasındaki faiz savaşı bir süre sonra Ponzi Finansmanı (borç alınan paranın faizini ödemek için daha yüksek faiz ile borçlanma) haline gelmiş ve bu da sistemin çöküşüne neden olmuştur. Bu nedenle 1982 yılında yaşanan bu kriz “Bankerler Krizi” olarak anılmaktadır. Serbest faiz politikasının uygulanması ve banker iflaslarının bireysel bankaların uygulamaları ile yönetim şekillerinin birleşmesinin bir sonucu olarak çok sayıda bankanın mali bünyesinde zaafılık yaşanmıştır.

1985’li yıllara gelindiğinden kamu kesimi iç borçlanma yolunun seçmiştir. Hızla piyasaya sürülen İç Borçlanma Senetleri (DİBS) bankalar içinde ideal bir yatırım aracı olmuştur. Artan faizlerin kredi faizlerine yansınmasıyla birlikte bankalar Devlet İç Borçlanma Senetlerine yönelmiş ve kamu finanse edilirken özel kesim bu sistemden uzak kalmıştır.

1989 yılında yürürlüğe giren kararlar ile Türk Lirası konvertibl olmuştur. Böylelikle bankacılık sektörü uluslar arası piyasalara açılmış ve bu şekilde uluslar arası piyasalardan kaynak sağlanabileceği düşüncesi doğmuştur.

Bu dönemde para ve döviz piyasaları kurulmuş ve yatırımcılar dövize yönelmişlerdir. Fakat hazine ve Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası bu oluşumu destekleyememiştir. Yeterli alt yapısı olmayan bankacılık sektörü bu durumda likidite yönetiminin temel ilkelerine uymayarak yabancı para cinsinden kaynaklara yönelmişler, uygun bir aktif pasif yönetimi oluşturamamışlardır.

Türk ekonomisinin karşılaştığı dış kaynaklı ilk kriz 1990 tarihli “Körfez Krizi” ‘dir. Birleşmiş Milletlerin Irak’a girmesiyle kriz patlak vermiş ve o dönemde mali sektör likidite sorunu yaşamıştır. Irak’a girilmesiyle petrol fiyatları artmış ve bu durum beraberinde de enflasyon artışını getirmiştir. Halkın döviz talebinin artmasıyla birlikte Merkez Bankası bu talebi karşılayabilmek için ülkeye büyük miktarlarda döviz getirmek mecburiyetinde kalmıştır.

1990 yıllarının ilk yarısında ekonominin en temel sorunu 1980’li yıllarda başlayan ve had safhalara ulaşan iç borçlanmalardır. 1994 yılında kamunun borçlanma faizlerini düşürmesi sonucu kurlarda dalgalanma meydana gelmiş ve devalüasyon yeni bir bankacılık krizi yaşanmasıyla, sistemden önemli ölçüde mevduat çekilmesi sonucunu doğurmuştur.

Çekilen mevduatların öncelikle büyük bankalara ve devlet tahviline yatırılması buradan da çekilerek dövize yönelmesi sistemde büyük bir sıkışıklık oluşturmuştur.

1994 krizinin yaşandığı sırada Merkez Bankasının yeterli rezerve sahip olmaması nedeniyle piyasaya gerekli olan zamanda ve ölçüde müdahalede bulunamamış ve kriz bankacılık sektörünü ve de tüm ekonomiyi tehdit eder hale gelmiştir. Bu duruma karşılık mevduat sigorta limitindeki sınırlamaların kaldırılmasıyla, 5 Mayıs 1995’te kriz durdurulmuş ve bankacılık sistemine güven sağlanarak mali kesimde kriz aşılmıştır.

Ancak limitsiz sigortanın devamı sektörde farklı problemlerin yaşanmasına neden olmuştur. 1994 krizi sonrası TMSF'nun işleyiş biçimi ve banka kurulmasının kolaylaşmasıyla finansal sistemdeki kırılganlığı artırmıştır.

1994 krizinden sonra TCMB'nın iç borç stokunun çok fazla olması nedeniyle bilançosunun zarar görmemesi için bu kamu iç borç stokunu finansal piyasalarda çevirme yoluna gitmiştir. TCMB bu dönemde bankalar arası para piyasasında gecelik faiz oranlarının volatilitésinin düşürerek ve "enflasyon kadar kur politikası" getirmek suretiyle piyasalara belirlilik kazandırmış ve böylelikle TCMB'nın kredibilitésinin artması sağlanmış ve uzun vadeli Devlet İç Borçlanma Senedi alımı böylelikle teşvik edilmiştir.

1997-1998 tarihleri arasında Türkiye'de yaşanan Rusya ve Avrasya krizlerinin etkisiyle yüksek faizler oluşmuş ve ekonomideki daralmaya bağlı olarak donuk ya da problemlili kredilerin arttığı gözlemlenmiştir. Bu durumun neticesinde, aktiflerde bozulma, birim paranın geri dönme hızında yavaşlama, karlılık ve lidikite de bozulmalar meydana gelmiştir.

Türk Bankacılık Sistemindeki bankalar yüksek riskli bir ortamda faaliyetlerini sürdürmüşler ve 1998 yılında sistemin üstlendiği risklerin bir bölümü gerçekleşmiş, bu durum bankaların mali bilançolarına ve performanslarına yansımıştır. Yüksek kamu kesimi açığının neden olduğu dengesizliklerin en önemli yansıması olan enflasyonun tekrardan yükselişe geçmesiyle, kamunun kaynak talebinin artmasıyla yurtiçi borçlanma faizi oranlarını da yükselmiştir. Mali sistem tarafından yaratılan kaynakların çok üzerinde olan kamu borçlanma gereksiniminin karşılanmasında güçlükler yaşanması nedeniyle reel faiz oranları % 30'ların üzerine çıkmıştır. Bu durumda kamu bankalarının görev zararlarının rekor düzeylere ulaşmasına, bankaların nakit akımının ve buna bağlı olarak likiditelerinin bozulmasına neden olmuştur.

Türk Bankacılık Sistemi 1998 yılında büyük miktarlarda ve çok yüksek maliyetlerde TCMB' dan lidikite sağlamak durumunda kalmıştır. Çok yüksek maliyetlerle sağlanan bu kaynaklar bankaların mali yapılarında bozulmalara neden olmuştur.

Bankaların mali yapılarının güçlendirilmesi amacıyla Bankalar Kanunu' nun da değişiklikler yapılmasına yönelik bir tasarı hazırlanmış fakat bu tasarı mevcut siyasi gelişmeler ve erken genel seçim nedenleriyle Meclis' te uzun bir süre beklemiştir.

1999 yılında yapılan seçimlerle birlikte ekonomi yeni bir döneme girmiş, sosyal güvenlik reformu, uluslar arası tahkim, özelleştirme, bankalar ve sermaye piyasaları kanunlarında değişiklikler gibi ekonomik ve sosyal bir çok alanda yapısal reformlar için adımlar atılmıştır. 18 Haziran 1999'da kabul edilen yeni yasayla bankacılık sektörüne ilişkin uluslar arası kriterlerin kurulacak olan BDDK tarafından uygulamaya konması sağlanmıştır. Amaç sisteme yönelik politik müdahalelerin en aza indirgenmesidir.

Bankacılık sistemine olan güvenin yeniden tartışılmaya başlandığı bu dönemde biri 1998 sonu diğeri de 1999 yılı başlarında olmak üzere iki banka Mevduat Sigorta Fonu'na devredilmiştir. 18 Haziran 1999 tarih ve 23734 sayılı Resmi Gazete' de

yayımlanan bu konun ile 25 Nisan 1985 tarihli ve 3182 sayılı Bankalar Kanunu, ek ve değişiklikleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece bankaların kuruluş, yönetim, çalışma , devir , birleşme, tasfiye ve denetlenmelerine ilişkin esaslar yeniden düzenlenmiştir.

1999 tarih ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile bu kanun ve ilgili mevzuatın, Kanun' da gösterilen yetkiler çerçevesinde düzenlemeler yapılması suretiyle uygulanmasını sağlamak, uygulamayı denetlemek ve sonuçlandırmak, tasarrufların güvence altına alınmasını sağlamak ve Kanun' la verilen diğer görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak üzere kamu tüzel kişiliğine haiz idari ve mali özerliğe sahip Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu kurulmuştur.

Bankacılık sistemine ilişkin 2000 yılına ait düzenlemelerin en önemlisi ise mali piyasalardaki güven ve istikrarın güvenine yönelik olarak Hazine Müsteşarlığı, TCMB ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu arasında 31 Ağustos 2000 tarihinde imzalanan ve Hazine Müsteşarlığı' nın Bankacılıkla ilgili görevlerinin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na devrini içeren protokoldür. Protokol ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu resmen faaliyete geçmiş ve 4389 sayılı Kanun' a dayanarak kuruma şu görev ve yetkiler verilmiştir.

-Bankalar Kanunu ve ilgili diğer mevzuatın düzenlemeler de yapmak suretiyle uygulanmasını sağlamak, uygulamayı denetlemek ve sonuçlandırmak,

-Tasarrufların güvence altına alınmasını temin etmek, tasarruf sahiplerinin haklarını ve bankaların düzenli ve emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye sokabilecek ve ekonomide önemli zararlar doğurabilecek her türlü işlem ve uygulamaları önlemek,

-Mali piyasalardaki güven ve istikrarın sağlanması ve ekonomik kalkınmanın gereklerini de dikkate alarak kredi sisteminin etkin bir biçimde çalışmasını ve bu çerçevede etkin bir risk kontrol sisteminin oluşturulmasını sağlamak üzere gerekli tedbirleri almak,

-Talepleri halinde veya gerektiğinde Müsteşarlık ve Merkez Bankası'na para kredi ve bankacılık politikalarının yürütülmesi ile ilgili konularda mütâala ve bilgi vermek,

-Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nu idare ve temsil etmek,

Fon aracılığıyla olağanüstü hallerde müsteşarlıktan izin almak kaydıyla, Hazineden özel tertip devlet iç borçlanma senetlerini ikrazen almak ve Merkez Bankası'ndan avans talep etmektir.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu' nun resmen faaliyete geçmesinden kısa bir süre sonra (27 Ekim 2000) biri Etibank, diğeri ise Bank Kapital olmak üzere iki banka daha Sigorta Mevduatı Fonu'na devredilmiş ve Fon' daki banka sayısı 10'a çıkmıştır.

Kasım ayının ortasında gecelik faizler yükselmeye başlamış, DİBS ve repo faizlerinde dalgalanmalar gözlenmiş, borsa düşmeye başlamış yabancılar ellerindeki kağıtlarını ve hisse senetlerini satıp, döviz alarak piyasalardan çekilmeleri faizlerin yükselmesine neden olmuştur. Zor durumdaki bankanın (Demirbank) para bulamaması nedeniyle elindeki DİBS' leri piyasaya sürmesi, DİBS faizlerinde yükselmeye ve Arjantin deki gelişmeler nedeniyle krize duyarlı olan yabancıların piyasadan çekilmelerine neden olmuştur.

Bu bankanın durumunu gören diğer bankalar bu bankayla bankalar arası piyasada alım-satım için tahsis ettikleri limitleri iptal etmişlerdir. Limitlerin kapatıldığı söylentisi yayılınca Bankanın hazine Bonosu ile Devlet tahvili satışı ile döviz talebi artmış, panik havası nedeniyle diğer bankalarda birbirlerine açtıkları limitleri iptal etmeye başlamış, yabancı çıkışı artmış ve repo faizleri % 250'lere varmıştır.

Bu durum büyük açığı olan Kamu Bankalarını ve Fona devredilen bankaların zor durumda bırakmış, likidite riski bütün bankaları etkilemiştir.

T.C. Merkez Bankası tekrar para programına döneceğini ve piyasayı fonlamayacağını, piyasaya ek likiditeyi eskiden olduğu gibi sadece döviz üzerinden sağlayacağını açıklamış olmasına rağmen, bunu sadece 1 gün uygulayabilmiş ve likidite eksikliği sona ermediği için de piyasaları fonlama mecburiyetinde kalmıştır. Hazine Bonosu faizleri % 200'e, gecelik faizler % 1000-2000 seviyesine çıkmış, mevduat, tüketici ve kredi kartı faiz oranları yükseltmiştir.

Kasım 2000 krizinin atlatılması için IMF desteği alınmış ve çeşitli politik adımların atılmasıyla bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılması amaçlanmıştır. Özelleştirme sürecinde yaşanan bazı aksaklıklar (gecikme ve engellemeler), vergi sisteminin yetersiz olması, kamu kesiminin zayıflığı, emeklilik sistemi vb. yapısal reformların gerçekleştirilememesi, TMSF kapsamındaki bankalar çözüm bulunamaması vb. sorunlar, mali piyasalarda bir güven bunalımı yaratarak bankacılık sektöründe kırılma eğilimi artırmıştır. Kasım 2000'de yaşanan bu sistemik kriz, yürürlükte olan ekonomik programın güven kaybetmesi, nedeniyle bankalar, açık pozisyonlarını kapatmak için döviz alımına gitmişlerdir. Kasım 2000 krizine sebep olan bilançolardaki likidite riski birikimi, kur riskine dönüşmek suretiyle Şubat 2001 krizine neden olmuştur.

19 Şubat 2001 tarihinde yapılan Milli Güvenlik Kurulu'nda (MGK) Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ve Başbakan Bülent Ecevit arasında yaşanan gerginlik, Cumhuriyet tarihinin en büyük ekonomik krizine neden olmuştur.

21 Şubat 2001 krizi, kamuoyunca "Kara Çarşamba" olarak adlandırılmıştır. Kriz, 14 aydan beridir izlenen sıkı para politikasında önemli bir revizyon yapılmasına neden olmuştur. Hükümet "dalgalı kur" politikasına geçilmesi için karar almıştır. Bu kriz ekonomide çok büyük olumsuzluklara neden olmuştur. Bu krizle birlikte bir çok iş yeri iflas etmiş, binlerce kişi işsiz kalmıştır. 21 Şubat günü gecelik faiz oranları % 7500 ile "tarihi yükseliş", İMKB' de % 18,1 ile "tarihi düşüş" yaşamıştır. Bu durumun yaşanmasıyla öğleden sonra "kriz zirvesi" toplanmış ve 13 saatlik görüşmeden sonra, 9 aralık 1999'da plan edilen "Kur Çıpası" yerine "dalgalı kur" sistemine geçilmesi

benimsenmiştir. Ancak uygulanan politikaların yeterince başarılı olamaması dalgalı kura dönüşmesine neden olmuştur.

Krizi neden olduğu bu zararları kapatmak için hükümet tarafından vergiler artırılmış, hükümet harcamaları kısılmış, hazinenin iç ve dış borçlanma maliyetleri yükselmiştir. Bunalım mali sektörde kredi hacminin daralmasına neden olmuş, mal ve hizmet piyasalarında iç talep kesilmiş ekonomi küçülmüştür.

Oluşan son iki kriz nedeniyle faizler oldukça fazla yükselmiş, vade uyumsuzluğu olan bankaların fonlama zararları artmış, ayrıca portföylerinde bulundukları menkul kıymetlerin de değer kaybetmesine yol açmıştır.

Dalgalı kur sistemine 2001 yılı Şubat ayında geçilmiş ve daha sonra TL' nin yabancı paralar karşısında hızla değer kaybetmesi nedeniyle, yüksek açık pozisyonla çalışan bankalar çok büyük kambiyo zararları ile karşılaşmışlardır. Ayrıca faiz oranlarındaki aşırı artışlar ve finansal sektördeki yapının bozulması kredilerin geri dönüşünü azaltmış ve kredi plasmanını etkilemiştir. Takipteki alacakların tutarı 2000 yılı sonlarında 4 katrilyon iken Ağustos 2001'de 8,5 katrilyona yükselmiştir.

Ülkemizde yaşanan bu sistemik krizlerden sonra ekonomiyi düzlüğe çıkarmak için pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalardan 2001 yılında uygulamaya geçirilen "Mali Sektör Yeniden Yapılandırma" programı en kapsamlısı ve en verimlisidir diyebiliriz.

Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri göstermiştir ki kapsamlı bir yeniden yapılandırma programının uygulanması gerektiğidir.

Türkiye'de Bankacılık sistemi yeniden yapılandırma programı kapsamında çok önemli gelişmeler yaşanmıştır. Banka birleşmeleri bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasının en önemli adımlarından biridir ve kamu bankalarının özelleştirilmesine karar verilmesiyle kamu bankaları birleşmeleri başlamıştır.

Yeniden yapılandırma programının uygulanmasıyla bankaların sisteme giriş, çıkışları, sermaye yeterlilikleri, organizasyonel yapıları, yasal düzenlemelerle yenilenmiş risk yönetimi ve iç kontrol konularında çağdaş yönetmelikler yayınlanmıştır.

Bankacılık sektöründe yeniden yapılandırma Programına geçilmesiyle Bankacılık sektöründe konsolidasyon sürecine geçilmiş, kamu ve TMSF bankaların sistem içindeki ağırlığı gerileme kaydetmiş, bankacılık sektörünün finansal riskleri yönetilebilir düzeylere düşürülerek, sermaye yapıları güçlendirilmiştir.

Yeniden yapılandırma programının uygulanmasıyla sektörün karşı karşıya bulunduğu piyasa ve kredi riski yönetilebilir seviyelere geriletilmiştir. Kamu ve Fon bankalarına sermaye desteği sağlanarak sermaye yapıları güçlendirilmiştir. Ayrıca bankacılık sektöründe sermaye yapısında sağlanan iyileşmelerin sürdürülebilir kılınması bakımından aktif kalitesinin kalıcı şekilde iyileştirilmesi, mevduat sigortası sisteminin yenilenmesi, etkin bir gözetim ve denetim yapısının oluşturularak, karlılığın artırılması sağlanarak bu durum sürekliliğinin sağlanmasına çalışılmıştır.

Mevduat Sigortası Sistemi yeniden gözden geçirilerek tam garanti uygulaması kaldırılması, riske dayalı prim sistemine geçilerek, sigorta primlerinin mevduatın sigortalı kısmı üzerinden tahakkuk ettirilmesi konuları üzerinde durulmuştur.

2001 ve 2002 yıllarında yapılan düzenlemeler ile gözetim ve denetim çerçevesi güçlendirilmiştir. Risk odaklı denetimin alt yapısı oluşturularak, iç kontrol ve denetim sisteminin etkin bir biçimde kullanılması sağlanmıştır.

Mali bünyesi bozulan bankalara zamanında müdahale edilerek, kaynak maliyetinin üzerinde baskı unsuru olmaktan çıkarılmaları sağlanmıştır.

Tablo:3

Kamu ve Fon Bankalarının Yeniden Yapılandırılması İçin Aktarılan Kaynaklar

Kullanım Alanı	(TrilyonTL)	GSYİH İçinde Pay (%)
1.Kamu Bankaları	28.858	15,8
a. Görev Zararlarının Tasfiyesi Amacıyla Verilen Özel Tertip Tahvil Tutarı	25.038	13,8
-2000 Yıl Sonu İtibariyle Görev Zararı	17.279	9,5
-2001 Yılında Oluşan Görev Zararı Artışı (net)	7.759	4,3
b.2001 Yılında Sağlanan Sermaye Desteği	3.550	2,0
2.Hazine'nin TMSF' ye Kağıt İhraçları	21.581	11,9

(*) 2001 Yılı Gayri Safi Yurt İçi Hasılasına oranları ifade etmektedir.

Kaynak: BDDK, Türk Bankacılık Sektörü Durum Analizi ve Geleceğe Bakış , Ceyda Pazarcıbaşıoğlu BDDK Başkan Yardımcısı.23 Temmuz 2002

İKİNCİ BÖLÜM

II.TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN GENEL GÖRÜNÜMÜ

2.1.Genel Bakış

Genel olarak Türkiye’de bankacılık sektörünün hangi konumda olduğunu anlamak amacıyla kamu sermayeli bankaların ve özel sermayeli bankaların etkinlik ve verimlilik analizleri yapılarak, bankacılık sektörünün durumu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu bölümde Türkiye Bankalar Birliği tarafından yayınlanan gelir tabloları ve bilançolar kullanılarak 3 kamu sermayeli ticari banka (T.C. Ziraat Bankası A.Ş., T. Halk Bankası A.Ş., T. Vakıflar Bankası A.Ş.) ile 3 özel sermayeli ticari bankanın (Yapı ve Kredi Bankası, Akbank, T. İş Bankası) etkinlik, verimlilik ve performans ölçüm oranları hesaplanmak suretiyle bu iki banka grubunun genel durumları karşılaştırmalı olarak ortaya konmaktadır. Bu şekilde kamu bankalarının verimli çalışıp çalışmadığı ve yeniden yapılandırmanın bu sektörü ne şekilde etkilediği belirlenmeye çalışılmıştır.

Öncelikle Türkiye’de ticari banka sayısı, şube ve personel sayılarının yıllar itibariyle gösterdiği gelişmeler kamu, özel ve yabancı sermayeli banka grupları açısından incelenmiştir.

Türk Ticari Bankacılık sektöründe Toplam Aktifler, Toplam Mevduatlar ve Toplam Kredilerin yıllara göre kamu, özel ve yabancı sermayeli banka grupları arasındaki dağılımına yer verilmiştir.

Ayrıca bu bölümde Türkiye Bankalar Birliğince yayınlanan bilançolar kullanılarak, aktif büyüklüklerine göre 3 kamu sermayeli bankanın (T.C. Ziraat Bankası A.Ş., T. Halk Bankası, T. Vakıflar Bankası) ve 3 özel sermayeli bankanın etkinlik, verimlilik ve diğer performans ölçüm oranları her bir banka için ayrı ayrı hesaplanarak her iki grup bankasının karşılaştırması yapılmak suretiyle hangi grubun daha verimli çalıştığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

2.2. Bankacılık Sektöründeki Gelişmeler

Türkiye’de bankacılık sektörü fon akımlarının önemli bir bölümünü gerçekleştirmektedir. Bankalar dışındaki mali kurumların sayı ve büyüklüğü bir artış göstermesine karşın, bankacılık sektörü toplam mali sektör aktifleri içinde % 75 oranında paya sahiptir.

1950’li yıllarda uygulamaya konmaya başlanan liberal politikalar sonucu bankacılık sisteminde önemli ölçüde yapısal değişiklikler yapılmış ve böylelikle sektörün dinamizm kazanması sağlanmıştır.

1980’li yıllarda bankacılık sektörüne girişi, rekabeti ve büyümeyi kolaylaştırıcı yasal ve kurumsal düzenlemelerin de yapılmasıyla, Türk Bankacılık sektörü banka

sayısı, istihdam, hizmet çeşitliliği ve teknolojik alt yapının geliştirilmesi konusunda hızlı bir süreç yaşamıştır.

1980 yılında 43 olan banka sayısı 1990 yılında 66'ya, 1999 yılında 81'e yükselmiştir. 2000 yılında 2 bankanın bankacılık izninin iptal edilmesiyle banka sayısı 79'a gerilemiştir. 2001 yılında Tasarruf mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) kapsamındaki 5 bankanın Sümerbank bünyesinde birleştirilmesi sonucu 14 Mayıs 2001 itibariyle faaliyet gösteren banka sayısı 74'e inmiştir.⁴

Tablo: 5

Türk Bankacılık Sektörü (Aralık 2000 itibariyle)

	Toplam Aktif (Milyon Dolar)	Sektör Toplamı İçindeki Pay (%)	Toplam Krediler (Milyon Dolar)	Sektör Toplamı İçindeki Pay (%)	Toplam Mevduat (Milyon Dolar)	Sektör Toplamı İçindeki Pay (%)	Özkaynak (Milyon Dolar)
Kamu	53.151	34,2	13.727	27,0	41.095	40,3	1.450
Özel	73.588	47,4	27.753	54,5	44.349	43,5	8.056
-İlk Beş Banka	50.530	32,6	20.490	40,2	30.102	29,5	7.265
-Diğer	23.058	14,8	7.263	14,3	14.247	14,0	791
Yabancı	8.403	5,4	1.438	2,8	3.300	3,3	547
TMSF	13.192	8,5	3.311	6,5	13.141	12,9	-3.263
Bünyesindeki bankalar							
Mevduat	148.335	95,6	46.230	90,8	101.884	100,0	6.790
Bankaları							
Toplamı							
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	6.902	4,4	4.701	9,2	0	0	1.362
Genel Toplam	155.237	100,0	50.931	100,0	101.884	100,0	8.152

Kaynak : Türkiye Bankalar Birliği

Faaliyette bulunan toplam 74 bankanın 56 adedi mevduat, 18 adedi ise kalkınma ve yatırım bankası statüsündedir. Mevduat bankalarının 4'ü kamusal sermayeli, 26'sı özel sermayeli, 18'i yabancı sermayeli statüde, 8 adedi ise Tasarruf mevduat Sigorta Fonu bünyesinde faaliyet göstermektedir.⁵

Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerinin yaşanmasıyla bankacılık sektöründe yeniden yapılandırmayla birlikte istihdamda önemli bir düşüş gerçekleşmiştir.

1990'lı yıllara gelindiğinde bankacılık sektörünün uluslararası finans sistemi ile bütünleşerek, dışa açılmaların gerçekleştiği görülmektedir. 1980 yılında 4 olan mali iştirak veya şube statüsündeki yabancı sermayeli banka sayısı 2000 yılında 18'e

⁴ TBB, *Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Gelişme Raporu*, 15 Mayıs 2001.

⁵ TBB, *Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Gelişme Raporu*, 15 Mayıs 2001.

ulaşmıştır. Yabancı bankaların bankacılık kesimi toplam aktifleri içindeki payı 1992’de % 3,7’den 2000 yılında 5,4’e yükselmiştir. Bankacılık sektöründe bu gelişmelerin yaşanmasıyla yerli ve yabancı banka sayısında büyük bir artış yaşanmasıyla kamu bankalarının sektör içindeki ağırlığı azalmıştır. Kamu bankalarının bankacılık sektörünün toplam aktifleri içindeki payı 1980 ve 1990 yıllarında % 45 civarında iken bu oran 2000 yılında % 34 düzeyine gerilemiştir.

Son 10 yıllık dönemde bankacılık sektörü teknolojik alt yapısını geliştirmiş, ATM sayısı, on-line bağlantıya sahip şube sayısı, Elektronik Fon Transferi (EFT) ve SWIFT sistemlerinin kullanımı, interaktif bankacılık hizmetleri ve internet bankacılığında önemli gelişmeler sağlanmıştır. Ayrıca bu dönemde banka hizmetlerinde sunulan çeşitlilik sayesinde banka kartları ve kredi kartları kullanımı da hızla yaygınlaşmıştır. 1992 yılında 1 milyon civarında olan kredi kartı sayısı 2001 Mart ayı itibariyle 136 milyona yükselmiştir.

Tablo : 6

Bankacılık Sektöründeki Gelişmelere İlişkin Bazı Göstergeler

	1980	1990	1994	1999	2000
Banka Sayısı	43	66	67	81	79
Şube Sayısı	5.954	6.560	6.087	7.691	7.837
On-Line Şube Sayısı	6.938	7.523
ATM Sayısı	..	3.209	4.023	9.939	11.991
POS Sayısı	16.135	188.957	299.950
Personel Sayısı	125.312	154.089	139.046	173.988	170.401
Kredi Kartı Sayısı(Bin)	1.564	10.045	13.408
Banka Kartı Sayısı(Bin)	10.469	24.107	29.560
K.Kartı İşlem Hacmi(Mil.\$)	1.273	12.410	16.413

Ayrıca bu dönemde yaşanan ekonomik krizlere rağmen bankacılık sektörü finansal yapısı da büyük gelişme göstermiştir.

1980 yılında 20,8 milyar dolar olan bankacılık sektörünün toplam aktif büyüklüğü (GSMH’ nın yüzde 28,6’sı), 1990 yılında 58,2 milyar dolara (% 38,2), 2000 yılında ise 155 milyar dolara (% 76,9) yükselmiştir.

Mevduat hacminde de hızlı bir artış gerçekleşmiş ve 1980 yılında 4,3 milyar dolar olan toplam tasarruf mevduatları 2000 yılında 64,4 milyar dolar düzeyine ulaşmıştır. Bu artış ta 1980’li yılların ikinci yarısından itibaren Döviz Tevdiat Hesaplarında kaydedilen yükselme önemli paya sahiptir. Döviz Tevdiat Hesaplarının toplam tasarruf mevduatlarına oranı 2000 yılında yüzde 58,6 ‘ya yükselmiştir. 1990’lı yılların ikinci yarısından itibaren repo işlemlerinin yaygınlık kazanmasıyla birlikte tasarrufların bir bölümü repoda değerlendirilmektedir. Nitekim, 2000 yılı sonu itibariyle müşterilerle yapılan repo hacminin tasarruf mevduatına oranı yüzde 15 civarında gerçekleşmiştir.⁶

⁶ TBB.Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Gelişme Raporu .15 Mayıs 2001

1990'lı yıllarda bankacılık hizmetlerindeki çeşitlenmenin, Devlet İç Borçlanma Senetlerinin repo yoluyla fonlanmasındaki ve dövizle ilgili vadeli işlemlerdeki artışın bir sonucu olarak bilanço dışı işlemler hızlı bir gelişme göstermiştir. 1992 yılı sonu itibariyle % 100,8'e yükselmiştir.

Haziran 1999'da yürürlüğe giren 4389 sayılı Bakanlar Kanunu ile bankacılık sektörünün düzenleme, gözetim ve denetimi idari ve mali özerkliğe sahip Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nca devredilmiştir. 19 Aralık 1999 tarihli 4491 sayılı yasa ile, bankalarla ilgili olarak kuruluştan tasfiyeye kadar ki süreçte alınması gerekli tüm kararlar Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun yetkisine bırakılmıştır. BDDK 31 Ağustos 2000 tarihi itibariyle fiili olarak çalışmaya başlamıştır.

Türkiye'de Bankacılık sektörünün mali aracılık fonksiyonunun etkin bir şekilde yerine getirememesinin pek çok nedeni vardır. Kamu kesimi açıklarındaki artış ve bu açıkların yüksek reel faizlerle yurtiçi piyasalardan finanse edilmesiyle bankalar asıl görevleri olan mevduat toplayıp ekonomiye kaynak sağlamak yerine, kamu açıklarını finanse etmeye yönelmişlerdir.

Tablo:7

Bankacılık Sisteminin Finansal Büyüklüklerindeki Gelişmeler(Milyon Dolar)

	1980	1990	1994	1999	2000
Toplam Aktifler	20.785	58.171	52.552	133.533	155,237
Toplam Krediler	11.168	27.342	20.559	40.206	50,931
Menkul Değerler Cüzdanı	1.339	5.997	5.955	22.955	17.848
Mevduat (Bankalararası Mev.Dahil)	10.188	32.564	33.191	89.361	101.884
-Tasarruf Mevduatı	4.288	19.343	24.190	58.807	64.352
-TL	4.288	11,914	8.612	24.701	26.628
-YP	..	7,429	15.578	34.106	37.724
Mevduat Dışı Kaynaklar	1.289	11,760	9.019	22.934	29.435
-Yurt Dışı Bankalar Özkaynaklar+Kar	..	3,460	2.675	12.073	16.284
	1.147	5.903	4.409	7.870	11.367
	28,6.	38,2	40,3	71,7	76,9
Toplam aktif/GSMH (%)	15,4	17,9	15,8	21,6	25,2
Toplam Krediler/GSMH (%)	1,8	3,9	4,6	12,3	8,8
Men.Değ.Cüzd./GSMH (%)	5,9	12,7	18,5	31,6	31,9
Tasarruf Mevduatı/GSMH (%)	44,1	44,6	39,6	34,9	34,2
Kamu Bank. Aktifleri/Toplamı
Sektör Aktifleri(%)	49,5	103,5	100,8
Bilanço Dışı İşlemler /Toplam Aktifler(%)

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

Bu durumda bankacılık sektörü yüksek reel faizlerin neden olduğu arbitraj imkanları nedeniyle yurtdışından borçlanarak kamu açıklarını finanse etme yoluna gitmişlerdir. Bu durumda bankacılık sektörünün döviz açık pozisyonlarının artmasına neden olmuştur.

1995'li yıllarda ekonomideki yüksek ve değişken enflasyon, sermaye hareketlerinin kırılganlığı ve büyüme hızındaki dalgalanmalar kısacası ekonomide yaşanan makro ekonomik istikrarsızlıklar, ekonomide birimlerin kısa vadeli bir bakış açısıyla hareket etmeleri ve Türk Lirasına olan güvenin azalmasıyla, para ikamesinin hızlanmasına yol açmıştır. Bu dönemde döviz mevduatlarında yaşanan artışın yanısıra döviz cinsinden yükümlülüklerin toplam kaynaklar içindeki payda artış göstermiştir.

Kamu bankalarını görev zararları çok yüksek seviyelere ulaştırmış ve bu zararları ödeyemez hale gelmişlerdir. Kamu bankalarına yapılan müdahaleler ve bu bankaların asli görevleri dışına bir takım görevler verilmesi nedeniyle mali bünyeleri bozulmuştur. Kamu bankaları finansman ihtiyaçlarını çok yüksek maliyetle ve kısa vadelerle piyasadan karşılamaları bu bankaların ekonomide istikrarsızlıklar yaratmalarına neden olmuştur.

Kamu bankaları bu olumsuzlukla nedeniyle işlevini yerine getiremez bir hale gelmiştir ve bu dönemlerde kamu bankaları mevduatın % 45 'ini toplarken bu toplanan mevduatın ancak % 25'lik bir kısmını kredi olarak kullandırmışlardır.

Bu sürecin bir sonucu olarak Türk Bankacılık Sistemi aşağıda sıralanan yapısal zayıflıklarla karşı karşıya kalmıştır:

- Öz kaynak yetersizliği
- Küçük ölçekli ve parçalı bankacılık yapısı
- Kamu bankalarının sistem içindeki payının yüksekliği
- Zayıf aktif kalitesi (kredi yoğunlaşması, grup bankacılığı ve risklerinin yoğunluğu, kredi ve karşılıklar arasındaki uyumsuzluk)
- Piyasa risklerine aşırı duyarlılık ve kırılganlık (vade uyumsuzluğu, açık pozisyon)
- Yetersiz iç kontrol ve risk yönetimi ve kurumsal yönetim
- Saydamlık eksikliği⁷

1994 yılında bankacılık sektöründe yaşanan kriz üç bankanın tasfiye edilmesine neden olmuştur.

2.3. Kasım 2000 - Şubat 2001 Krizleri ve Bankacılık Sektörüne Etkileri

2000 yılı başında uygulamaya konulan enflasyonla mücadele programıyla enflasyonu düşürerek, ekonomide büyüme ortamını yeniden sağlanması amaçlanmıştır. Bu programın uygulamaya konulmasıyla enflasyonist beklentiler hızla aşağıya çekmek için döviz kurları hedeflenen enflasyona göre

⁷ TBB, *Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Gelişme Raporu*, 15 Mayıs 2001

belirlenerek önceden açıklanmıştır. Böylelikle para politikası likidite genişlemesini yabancı kaynak girişine bağlayan bir programa bağlanmıştır.

Uygulanan bu programla bankalar faizlerin düşeceği beklentisiyle yüksek faizli kaynaklara uzun süre bağımlı kalmamaya çalışmışlardır. Döviz kurunun önceden belirlenmesi nedeniyle bankacılık sektörü kaynakları yabancı para üzerinden sağlamaya çalışmışlardır. Bankalar bu politika nedeniyle kaynaklarını kısa vadeli döviz cinsinden sağlayarak, kullanımlarını da uzun vadeli ve Türk Lirası cinsinden yapma eğilimi göstermişlerdir.

2000 yılında özellikle tüketici kredilerinde bir artış gözlenmiştir. Bu dönemde yabancı para cinsinden krediler sınırlı kalırken Türk Lirası cinsinden kredilerde artış olmuştur.

Kasım 2000 krizinde gecelik borçlanmaların aşırı yüksek faizlerle yapılmış olması kamu bankaları ve TMSF kapsamındaki bankaların mali yapısını bozmuştur.

Kasım 2000 krizinin yaşanmasından sonra çeşitli önlemler alınmış ve IMF ile yürütülmekte olan Stand By Anlaşması ile 7,5 milyar dolar tutarında Ek Rezerv Kolaylığı sağlanmış ve piyasalardaki dalgalanmalar azaltılmıştır. Şubat ayında Hazine ihalesi öncesi yaşanan olumsuzluklar nedeniyle uygulanan programa güven kalmamış ve bu durumda döviz talebinin daha da artmasına neden olmuştur. Kamu bankalarının günlük likidite ihtiyaçlarını karşılayamamaları nedeniyle ödemeler sisteminde kilitlenme meydana gelmiştir. Hükümet bu olumsuzluklar nedeniyle uygulanmakta olan döviz kuru sistemini terk ederek Türk Lirası dalgalanmaya bırakılmıştır.

Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerinden sonra bankacılık sektörü bir çok problemle karşı karşıya kalmıştır. Krizin etkisiyle faiz oranlarındaki aşırı yükselmeler fonlama maliyetlerini yükseltmenin yanı sıra menkul değerler cüzdanının piyasa değerini de azaltmıştır.

Hükümet kur rejiminin terk edilmesi nedeniyle ortaya çıkan güven bunalımı ve istikrarsızlığı ortadan kaldırmak ve yeniden yapılandırmaya yönelik altyapının oluşturulması için “Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı” uygulamaya konulmuştur.

2.4. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Temel Hedef ve Stratejileri

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’ nun temel misyonu; bankaların ve özel finans kurumlarının piyasa disiplini içerisinde sağlıklı, etkin ve dünya ölçeğinde rekabet edebilir bir yapıda işleyişi için uygun ortamı yaratmak ve bu sayede ülkenin uzun vadeli ekonomik büyümesine ve istikrarına katkıda bulunmaktır.⁸

⁸ TBB, *Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Gelişme Raporu*, 15 Mayıs 2001

Kurumun amacı; kamu bankalarının sektör üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak suretiyle bankaların sermaye yapılarının güçlenmesini sağlamaktır.

2.5. Ticaret Bankacılığında Kamu Bankalarının Yeri ve Önemi

Bu bölümde Türkiye’de Ticaret Bankacılığı Sektörü , özel ve yabancı sermayeli bankalar ayırımına göre banka, şube ve personel sayısı incelenmektedir.

2.5.1. Ticari Banka ve Şube Sayısındaki Gelişmeler

2003 yılında bankacılık sektöründe faaliyet gösteren toplam banka sayısı 54 iken bu sayı 4 azalarak 50’ye gerilemiştir. Banka sayısındaki bu azalmanın nedeni özel sermayeli ticaret bankaları grubunda bulunan Türkiye İmar Bankası T.A.Ş. ‘ nin 9 bankacılık yapma ve mevduat kabul etme yetkisinin kaldırılması, Fiba Bank A.Ş.’nin 10 Finans Bank A.Ş.’ ye devredilmesi Türkiye’de şube açan yabancı bankalardan ING Bank N.V. 11 ve Credit Suisse First Boston Bank ‘ın¹² tasfiye edilmesidir.

2003 yılında sektördeki toplam şube sayısı 143 azalarak 5963’e gerilemiştir. Şube sayısı kamusal sermayeli ticaret bankalarında 48, özel sermayeli ticaret bankalarında 68, fon bankalarında 28 azalırken , yabancı bankalarda ise 3 artmıştır. Kamusal sermayeli ticaret bankaları grubunda, banka başına ortalama 657 şube, özel sermayeli ticaret bankaları grubunda ise 200 şube bulunmaktadır. Yabancı sermayeli ticaret bankalarında banka başına ortalama şube sayısı 17’dir.¹³

Aralık 2001, Aralık 2002, Aralık 2003 tarihleri itibariyle Kamu, özel ve yabancı sermayeli bankalara ait banka ve şube sayıları Tablo: 9’da gösterilmiştir.

⁹ Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun 03.07.2003 tarih ve 1385 sayılı kararı (Bülten)

¹⁰ Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun 03.04.2003 tarih ve 1323 sayılı kararı (Bülten)

¹¹ Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun 01.05.2003 tarih ve 1037 sayılı kararı (Bülten)

¹² Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun 11.09.2003 tarih ve 1127 sayılı kararı (Bülten)

¹³ TBB, Türk Bankacılık Sisteminde Banka, Şube ve Personel Bilgileri, Sayfa.1. (Bülten)

Tablo: 9

Aralık 2001-Aralık 2002-Aralık 2003 tarihleri itibariyle banka ve şube sayıları

	Aralık 2001		Aralık 2002		Aralık 2003	
	Banka	Şube	Banka	Şube	Banka	Şube
Ticaret Bankaları	46	6.889	40	6.087	36	5.946
Kamu Bankaları	3	2.725	3	2.019	3	1.971
Özel Bankalar	22	3.523	20	3.659	18	3,591
Fondaki Bankalar	6	408	2	203	2	175
Yabancı Bankalar	15	233	15	206	13	209
Mevduat Kabul Etmeyen Bankalar	15	19	14	19	14	17
Kamu Bankaları	3	4	3	4	3	4
Özel Bankalar	9	12	8	12	8	10
Yabancı Bankalar	3	3	3	3	3	3
Toplam	61	6908	54	6.106	50	5963

* K.K.T.C ve yabancı ülkelerdeki şubeler dahil

Kaynak: TBB

2.5.2 Bankaların Personel Sayılarındaki Gelişmeler

2003 yılı sonunda bankacılık sisteminde çalışan sayısı, 2002 yıl sonuna göre 28 azalarak 123.245 olmuştur. 2003 yılında çalışan sayısı kamusal sermayeli ticaret bankalarında 2.164, fon bankalarında 1.368, mevduat kabul etmeyen bankalarda 305 kişi azalırken, özel sermayeli ticaret bankalarında çalışan sayısı 3.744, yabancı bankalarda 65 kişi artmıştır. Banka çalışanlarının % 96 'sı ticaret bankaları, % 4'ü mevduat kabul etmeyen bankalar tarafından istihdam edilmiştir. Bankacılık sektöründe personelin % 31'i kamusal sermayeli ticaret bankalarında, % 57'si ise özel sermayeli ticaret bankalarında çalışmaktadır.

2003 yılında bankacılık sektöründe çalışanların % 2'si ilköğretim, % 38'i orta öğretim, % 57'i yüksek öğretim kurumları mezunu, % 3'ü ise yüksek lisans ve doktora yapmış olanlardan oluşmaktadır. Kamusal sermayeli ticaret bankalarında % 64'ünü, yabancı bankalarda ve mevduat kabul etmeyen bankalarda ise % 71'ini, yüksek öğretim ve lisansüstü eğitim yapmış personel oluşturmaktadır.14

Tablo : 10'da Aralık 2001-Aralık 2002-Aralık 2003 dönemi itibariyle bankacılık sektöründe istihdam edilen personel sayısı gösterilmiştir.

¹⁴ TBB, *Bankacılık Sisteminde Banka, Şube ve Personel Bilgileri*, s.2

Tablo: 10**Bankacılık Sisteminde Çalışanlar**

	Aralık 2001	Aralık 2002	Aralık 2003
Ticaret Bankaları	132.274	118.329	118.606
Kamu Bankaları	56.108	40.158	37.994
Özel Bankalar	64.380	66.869	70.613
Fondaki Bankalar	6.391	5.886	4.518
Yabancı Bankalar	5.395	5.416	5.481
Mevduat Kabul Etmeyen Bankalar	5.221	4.942	4.637
Kamu Bankaları	4.322	4.174	3.882
Özel Bankalar	822	691	678
Yabancı Bankalar	77	77	77
Toplam	137.495	123.271	123.243

Kaynak: TBB

2.5.3.Kamu Bankalarının Bankacılık Sektöründeki Payı

Burada Kamu bankaları ve özel sermayeli bankaların sektör içindeki payları toplam aktifler, toplam mevduatlar ve toplam krediler açısından incelenerek, kamu bankalarının sektördeki ağırlığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

2.5.3.1. Kamu Bankalarının Toplam Aktiflerdeki Payı

1994-2000 dönemi itibariyle toplam aktiflerin kamu, özel ve yabancı sermayeli ticari banka grupları arasındaki dağılımı Tablo: 11'de gösterilmiştir.

Tablo:11

1994-2000 dönemi kamu ve özel sermayeli bankaların toplam aktiflerdeki payı

Yıllar	Kamu Bankaları		Özel Bankalar*		Yabancı Bankalar		Sektör Toplamı
	T.Aktifler	Pay (%)	T.Aktifler	Pay (%)	T.Aktifler	Pay (%)	
1994	795.913	43,1	997.680	54,1	49.159	2,6	1,842.752
1995	1.547.219	40,7	2.134.420	56,1	118.620	3,1	3.800.259

1996	3.428.987	40,7	4.721.312	56,0	911.713	3,1	8.417.462
1997	6.696.989	36,5	10.727.069	58,5	1.616.497	4,9	19.040.555
1998	12.862.583	36,6	20.608.903	59,0	1.613.497	4,5	35.084.983
1999	25.182.230	36,6	39.733.128	57,8	3.765.998	4,5	68.681.356
2000	12.598.900	34,2	13.067.400	47,4	48.246.400	5,4	73.912,700
2001	67.831.493	58	45,784,649	39	3.927.990	3,3	117.544.132

*Fondaki bankalar dahil

Kaynak: TBB, Bankalarımız 2001 yayınından yararlanılarak hazırlanmıştır.

1994 yılında 795.913 Milyar TL olan kamu bankalarının aktif büyüklüğü sürekli olarak artış göstermiştir. Kamu bankalarının 2001 yılında sayı olarak azalmasına rağmen aktif büyüklüğünün sektör içindeki payı önemli oranda azalmamış aksine artmıştır. 2001 yılında 3 olan kamu bankasının Türk Bankacılık Sektöründe aktif büyüklüğü olarak önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir. Özel bankalar ve yabancı bankalarında incelenen dönem itibariyle aktiflerinde artış olduğu görülmektedir.

2.5.3.2. Kamu Bankalarının Toplam Mevduatlardaki Payı

1994-2001 yılları itibariyle Türk Ticari Banka Sektörünün toplam mevduatlar, kamu, özel ve yabancı sermayeli ticari banka grupları arasındaki dağılımı Tablo : 12'de gösterilmiştir.

Tablo: 12

Toplam Mevduatın Ticari Banka Gruplarına Göre Dağılımı(Milyar TL)

Yıllar	Kamu Bankaları		Özel Bankalar*		Yabancı Bankalar		Sektör Toplamı
	T. Mevduat	Pay (%)	T. Mevduat	Pay (%)	T. Mevduat	Pay (%)	
1994	559.216	43,8	691.459	54,2	24.437	2,6	1.275.112
1995	1.153.326	43,2	1.439.199	54,0	72.411	3,1	2.664.935
1996	2.707.521	44,0	3.281.700	53,3	156.295	3,1	6.145.516
1997	5.001.653	39,8	7.115.503	56,7	428.405	4,9	12.545.561
1998	9.837.857	40,6	13.698.774	56,6	648.660	4,5	24.185.291
1999	19.204.023	39,7	27.748.755	57,4	1.310.991	5,4	48.263.769
2000	9,741.100	40,3	7.875.200	43,5	18.946.000	3,2	19.432.012
2001	17.910.120	51,3	15.124.805	43,3	1.815.712	5,2	34.850.637

*Fondaki bankalar dahil.

Kaynak: TBB, Bankalarımız 2001 yayınından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo: 12’de görüldüğü gibi 1994 yılında 559.216 Milyar TL olan kamu bankalarının mevduat büyüklüğü 2001 yılında 17.910.120 Milyar TL ‘ye yükselmiştir. Kamu bankalarının toplam mevduat tutarının sektördeki en büyük paya sahip olduğu görülmektedir. 1994-1998 yılları arasında kamu bankaları toplam mevduat tutarının % 45’ler civarında olduğu ve 2001 yılı itibariyle yükseldiği görülmektedir. Kamu bankalarının aksine özel bankaların toplam mevduat tutarları yıllar itibariyle artış göstermiş ancak 2001 yılına gelindiğinde Kamu Bankalarının toplam mevduatlarının artmasıyla özel bankaların sektör payı düşmüştür. Bu durumun en önemli nedeni kamu bankalarının özelleştirilmesi uygulamalarıdır.

2.5.3.3. Kamu Bankalarının Toplam Kredilerdeki Payı

1994-2001 yılları itibariyle Türk Bankacılık Sektörünün toplam kredileri ve bunun kamu, özel ve yabancı sermayeli ticari banka grupları arasındaki dağılımı Tablo :13’de gösterilmiştir.

Tablo:13

Toplam Kredilerin Ticari Banka Gruplarına Göre Dağılımı(Milyar TL)

Yıllar	Kamu Bankaları		Özel Bankalar*		Yabancı Bankalar		Sektör Toplamı
	T. Krediler	Pay (%)	T. Krediler	Pay (%)	T. Krediler	Pay (%)	
1994	300.933	43,4	377.607	54,4	14.488	2,0	693.028
1995	684.272	44,0	834.766	53,7	33.110	2,1	1.552.148
1996	1.353.394	38,9	2.056.533	59,1	67.693	1,9	3.477.620
1997	3.053.533	37,7	4.795.703	59,2	240.010	2,9	8.089.266
1998	4.107.727	31,8	8.370.013	64,9	413.008	3,2	12.890.748
1999	6.124.954	31,4	12.712.828	65,3	620.112	3,1	19.457.894
2000	3.253.900	27,0	4.928.300	54,5	8.258.900	2,8	16.441.100
2001	8.171.207	17,5	36.236.293	77,7	2.223.345	4,7	46.630.845

*Fondaki bankalar dahil.

Kaynak: TBB, Bankalarımız 2001 yayınından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Kamu Bankalarının sektördeki Toplam Krediler payı yıllar itibariyle istikrarsız bir seyir izlemiş ve 2001 yılına gelindiğinde gerilediği görülmüştür. Özel Bankalar ve Yabancı bankaların ise incelenen dönem itibariyle Toplam Kredilerinde artış olduğu gözlenmiştir. Bunun nedeni kamu bankalarının topladıkları mevduatları sektörde verimli bir şekilde kredi olarak kullanılmamalarından kaynaklanmaktadır.

2.6.Kamu ve Özel Sermayeli Bankaların Etkinlik ve Verimlilik Yönleriyle Karşılaştırmalı Analizleri

Bu bölümde aktif büyüklüğü ölçüt alınmak suretiyle 3 kamu bankası T.C. Ziraat Bankası A.Ş. , T. Halk Bankası A.Ş. ve T. Vakıflar Bankası ile 3 özel sermayeli banka Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., Akbank T.A. ve Türkiye İş Bankası A.Ş.' nin etkinlik ve verimlilik analizleri yapılarak sektörün ne kadar etkin çalıştığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2.6.1.Kamu Bankalarının ve Özel Sermayeli Bankalarda Etkinlik

Toplam kredilerin toplam aktif içindeki oranı, toplam kredilerin toplam mevduat içindeki oranı, toplam krediler ile menkul kıymet portföyü toplamının toplam aktif içindeki oranı ve tahsili gecikmiş alacakların toplam krediler içindeki oranlarına bakılarak bankaların ne derecede etkin çalıştığı belirlenmeye çalışılmıştır.

2.6.1.1.Toplam Kredilerin Toplam Aktiflere Oranı (KRETA)

Toplam kredilerin toplam aktiflere oranı, bilançonun aktif kalitesini göstermektedir. Bu oranın yüksekliği ile aktif kalitesinin yüksekliği arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. KRETA oranının yüksek olması bilanço aktifinin kaliteli olduğu anlamına gelmektedir.

Aşağıda verilen Tablo:13'de 1995-2002 dönemi kamu ve özel sermayeli bankalara ait KRETA oranları gösterilmiştir.

Tablo :13

1995-2002 Dönemi Toplam Kredilerin Toplam Aktiflere Oranı

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	55,4	47,5	55,4	29,0	24,3	26,4
T.Halk Bankası A.Ş.	36,3	33,9	40,2	40,8	32,8	31,0
T.Vakıflar Bankası A.Ş.	42,8	40,9	50,0	47,8	34,2	47,2
Toplam	170,5	122,3	145,6	117,6	91,3	104,6
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	39,2	39,7	50,0	51,7	53,1	52,5
Akbank T.A.Ş.	35,7	31,6	35,9	37,5	30,5	23,2

Türkiye İşbankası A.Ş	37,4	34,2	48,3	47,6	46,1	36,9
Toplam	112,3	105,5	134,2	136,8	129,7	112,6

Kaynak:TBB

Toplam kredilerin toplam aktiflere oranı,bilançonun aktif kalitesini göstermektedir. Bu oranın yüksekliği ile aktif kalitesinin yüksekliği arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. KRETA oranının yüksek olması bilanço aktifinin kaliteli olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo:13'de görüldüğü üzere incelenen yıllar itibariyle kamu bankalarının aktif kalitelerinin istikrarsız bir seyir izlediği ve yıllar itibariyle düşüş yaşadığı görülmektedir. Buna karşılık T. Vakıflar Bankasının aktif kalitesinin yükseldiği görülmektedir.

Aktif kalitesi bakımından, kamu bankaları ile özel bankalar karşılaştırıldığında, özel bankaların aktif kalitesi daha yüksek olduğu görülmektedir. Özel bankaların toplam aktiflerinin yaklaşık %50'lik kısmı kredilerden oluşmaktadır.

Kamu bankalarının asli görevleri arasında tarım sektörünü,esnafı ve inşaat sektörünü desteklemek vardır. Ancak son yıllarda kamu bankalarının kamu açıklarını finanse etmek ve hazineye fon sağlamak eğilimi içine girdiği görülmektedir. Bu kamu bankaları yıllara göre yükselme eğilimi göstermekte, bu durum aktif kalitesinin yükseldiği anlamına gelmektedir.

2.6.1.2. Toplam Kredilerin Toplam Mevduata Oranı (KREMEV)

Aşağıda Tablo: 14'de 1995-2002 yılları arası Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları ve Özel Bankaların KREMEV oranları görülmektedir.

Tablo:14

1995-2000 yılları arası Kamu ve Özel Sermayeli Bankalarda KREMEV oranları

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	0,42	0,55	0,48	0,55	0,29	0,24
T.Halk Bankası A.Ş.	0,29	0,25	0,26	0,23	0,17	0,16
T.Vakıflar Bankası	0,43	0,41	0,5	0,48	0,34	0,66

A.Ş.						
Toplam	11,4	0,41	1,24	1,26	0,8	1,06
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	0,52	0,53	0,52	0,5	0,4	0,63
Akbank T.A.Ş.	0,23	0,3	0,38	0,36	0,32	0,06
Türkiye İşbankası A.Ş	0,37	0,46	0,48	0,48	0,34	0,62
Toplam	1,12	1,29	1,38	1,34	1,06	1,31

Kaynak:TBB

Kamu bankaları bankacılık sektörü toplam mevduatının büyük bir bölümünü elinde tutmaktadır. Kamu kurumlarının fon fazlalarını kamu bankalarında tutmaları, daha yüksek faiz oranı verilmek suretiyle tasarruf sahiplerinden para toplamaları ve yaygın şube ağına sahip olmaları vb. nedenler kamu bankalarının fazla mevduat toplamalarını sağlamıştır.

2.6.1.3.Tahsili Gecikmiş Alacakların Toplam Krediler İçindeki Oranı (TGAKRE)

Tablo: 15'de 1995-2002 yılları arası kamu ve özel sermayeli bankaların Tahsili Gecikmiş Alacaklarının Toplam Krediler İçindeki Oranı gösterilmiştir.

Tahsili gecikmiş alacakların toplam krediler içindeki oranı (TGAKRE) batık kredi oranını göstermektedir. Günümüzde bu oranın gerçeği yansıtmadığı kesin değildir. Özellikle bankalar batık kredileri canlıymış gibi göstererek karşılık ayırmamakta ve bir takım bilanço oyunları ile gizlemek suretiyle gerçeği yansıtmamaktadırlar. Kamu Bankalarının kamu kurumlarına ve hazineye verdiği krediler görev zararı sayıldığından bu oranın kamu bankaları için gerçeği yansıttığı söylenemez.

Özellikle kamu bankalarının politik baskılara maruz kalması nedeniyle verilen kredilerin ne kadarının batık kredi olduğunun belirlenmesi konusunda bu oranı kullanarak sağlıklı bir sonuç alınması mümkün olmamaktadır.

Tablo:15

1995-2000 dönemi Tahsili Gecikmiş Alacakların Toplam Krediler İçindeki Oranı

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	0,01	0,02	0,02	0,05	0,05	4,4

T.Halk Bankası A.Ş.	0,02	0	0,01	0,04	0,06	26,0
T.Vakıflar Bankası A.Ş.	-	-	0	0,01	0	5,9
Toplam	0,02	0,02	0,03	0,1	0,11	36,3
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	0	0	0,01	0,02	0,03	
Akbank T.A.Ş.	0	0	0	0,01	0,01	
Türkiye İşbankası A.Ş	-	-	-	-	-	
Toplam	0	0	0,01	0,03	0,04	

Kaynak:TBB

2.6.2. Kamu Bankalarında ve Özel Sermayeli Bankalarda Verimlilik

Bankaların faaliyet amaçları kar elde etmektir. Bu nedenle verimlilik oranları büyük önem taşımaktadır.

2.6.2.1. Net Karın Toplam Aktifler İçindeki Oranı (KARTA)

1995-2000 dönemi kamu sermayeli ve özel sermayeli ticaret bankalarına ait Net Karın Toplam Aktifler İçindeki oranı Tablo: 16'da gösterilmiştir.

Net Karın Aktifler içindeki oranı, aktif verimliliği bakımından önemli bir göstergedir. Kamu bankalarının yüksek faizle para toplaması, kamu açıkları için hazineye verilen borçların tahsil edilememesi bu bankaların aktif karlılığını olumsuz yönde etkilemektedir.

Tablo:16

1995-2000 dönemi net karın aktifler içindeki oranları

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	0,005	0,001	0,003	0,004	0,003	0,5
T.Halk Bankası A.Ş.	0,008	0,008	0,004	0,005	0,012	0,1
T.Vakıflar Bankası A.Ş.	0,02	0,03	0,04	0,04	0,03	1,2
Toplam	0,033	0,039	0,047	0,049	0,045	1,8
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş.	0,06	0,04	0,05	0,04	0,04	4,1

Bankası T.A.Ş						
Akbank T.A.Ş.	0,06	0,08	0,08	0,08	0,07	5,9
Türkiye İşbankası A.Ş	0,03	0,06	0,06	0,06	0,05	0,2
Toplam	0,15	0,18	0,19	0,18	0,16	10,2

Kaynak:TBB

2.6.2.2. Net Karın Öz Sermayeye Oranı (KARÖZ)

Tablo: 17’de 1995-2002 dönemi Kamu sermayeli ticaret bankaları ve özel sermayeli ticaret bankalarının Net Karın Öz Sermayeye Oranı gösterilmiştir.

Öz Sermaye karlılığını gösteren net karlılığın öz sermayeye oranı verimliliğin ölçülmesi bakımından önemli bir orandır. İşletmelerin kurulma amacı çok az sermaye ile yüksek kar elde etmektir. Bu nedenle işletmeler sermayelerini karlı alanlar da kullanmalıdırlar.

Tablo:17

1995-2000 dönemi net karın öz sermayeye oranı

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	12,7	2,4	10,1	11,6	16,3	19,8
T.Halk Bankası A.Ş.	18,1	23,5	11,0	14,4	62,0	1,9
T.Vakıflar Bankası A.Ş.	70,6	89,6	137,6	127,0	63,8	19,2
Toplam	101,4	115,5	158,7	153	142,1	40,9
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	123,2	75,1	86,9	50,5	66,1	28,3
Akbank T.A.Ş.	98,3	107,8	112,4	108,8	91,9	58,3
Türkiye İşbankası A.Ş	56,9	98,0	101,5	68,5	58,1	26,0
Toplam	1163,1	280,9	300,8	227,8	216,1	112,6

Kaynak:TBB

2.6.2.3. Net Karın Toplam Mevduata Oranı (KARMEV)

Tablo :18 'de 1995-2002 döneminde kamu ve özel sermayeli ticaret bankalarının Net karın toplam mevduata oranları gösterilmiştir.

Net karın toplam mevduata oranı mevduat karlılığını göstermektedir. Karın düşük olması ve mevduat hacminin büyük olması durumunda mevduat karlılığı azalmaktadır. Genel olarak bakıldığında özel bankaların temel amacı kar elde etmek olduğundan KARMEV oranlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo: 18

1995-2000 dönemi Net Karın Toplam Mevduata Oranı (KARMEV)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	0,007	0,001	0,004	0,004	0,004	0,005
T.Halk Bankası A.Ş.	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,00
T.Vakıflar Bankası A.Ş.	0,03	0,03	0,06	0,06	0,04	0,01
Toplam	0,11	0,041	0,074	0,074	0,064	0,015
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	0,08	0,05	0,07	0,05	0,06	0,05
Akbank T.A.Ş.	0,1	0,11	,012	0,14	0,12	0,07
Türkiye İşbankası A.Ş	0,05	0,08	0,09	0,09	0,08	0,05
Toplam	0,14	0,24	0,28	0,28	0,26	0,17

Kaynak:TBB

2.6.2.4. Net Karın Toplam Kredilere Oranı (KARKRE)

Tablo:19'da 1995-2002 dönemi kamu ve özel sermayeli ticaret bankalarının Net Karın Toplam Kredilere Oranı gösterilmiştir.

Bu oran kredilerin karlılığını göstermektedir. Bankacılıkta kar, faiz gelirleri, komisyon gelirleri ve diğer gelirler toplamından, işletme giderleri, faiz giderleri ve diğer giderlerin çıkarılması sonucu kalan pozitif miktar olarak ifade edilmektedir.

Tablo:19
1995-2000 dönemi net karın toplam kredilere oranı

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	0,05	0,13	0,05	0,13	0,17	0,01
T. Halk Bankası A.Ş.	0,11	0,14	0,06	0,15	0,22	0,00
T. Vakıflar Bankası A.Ş.	0,12	0,13	0,21	0,24	0,29	0,02
Toplam	0,28	0,4	0,32	0,52	0,68	0,03
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	0,07	0,12	0,14	0,16	0,15	0,08
Akbank T.A.Ş.	0,57	0,51	0,43	0,47	0,49	0,13
Türkiye İşbankası A.Ş	0,25	0,23	0,25	0,25	0,36	0,08
Toplam	0,89	0,86	0,82	0,88	1	0,29

Kaynak:TBB

1994 yılından başlayarak 2000'li yıllara kadar Ziraat Bankasının kredi karlılığının yıllar itibariyle düştüğü görülmektedir. 2000 yılında yaşanan krizlerinde etkisiyle aşırı bir düşüş görülmektedir. Halk Bankasının kredi karlılık oranı incelenen yıllar itibariyle istikrarsız bir seyir izlemiştir. Vakıflar Bankasına bakıldığında negatif değerlere düştüğü görülmektedir. Halk Bankasının kredi karlılık oranı incelenen yıllar itibariyle istikrarsız bir seyir izlemiştir. Vakıflar Bankasına bakıldığında negatif değerlere düştüğü görülmektedir. Bu da batık kredilerin olduğu ve maliyetinin altında kredi fiyatlandırması yaptıkları anlamına gelmektedir. Özel sermayeli bankalara bakıldığında daha fazla kredi kullandırmaları ve krediyi kullanırken maliyet hesaplaması yaparak kar etme amacında olmaları nedeniyle kredi karlılık oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. 2000 yılında oranlar düşüş göstermekle birlikte yine de karda oldukları söylenebilir.

2.6.2.5. Net Faiz Gelirlerinin Toplam Aktiflere Oranı

1995-2002 Dönemi kamu ve özel sermayeli ticaret bankalarına ait net faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranı Tablo:20'de gösterilmiştir.

Tablo:20

1995-2000 dönemi net faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranı

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	0,03	0,06	0,03	0,04	0,04	3,0
T. Halk Bankası A.Ş.	0,03	0,04	0,02	0,03	0,04	2,5
T. Vakıflar Bankası A.Ş.	0,05	0,05	0,1	0,11	0,1	4,6
Toplam	0,11	0,15	0,6	0,18	0,9	10,10
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	0,03	0,06	0,07	0,08	0,06	6,7
Akbank T.A.Ş.	0,13	0,16	0,16	0,17	0,16	1,7
Türkiye İş Bankası A.Ş	0,09	0,11	0,12	0,12	0,12	8,0
Toplam	0,25	0,33	0,98	0,37	0,34	16,4

Kaynak:TBB

Net faiz gelirleri; kredilerden elde edilen faiz gelirleri ile mevduata ödenen faiz gelirleri arasındaki farktır. Bankaların mevduat toplayıp kredi vermeleri durumunda, elde edebilecekleri net kar; net faiz gelirlerinden düşüldükten sonra kalacak değer olacaktır. Bu nedenle net faiz gelirlerinin, toplam aktiflere, öz sermayeye, toplam mevduata ve toplam kredilere oranının hesaplanması gerekmektedir.

1994-2000 yılları itibariyle net faiz gelirlerinin toplam aktiflere göre oranına bakıldığında kamu bankalarının çok iyi durumda olduğu görülmektedir. Bu oranın yıllar itibariyle artış gösterdiği görülmektedir.

Özel bankalara bakıldığında net karın, toplam aktifler içindeki (Tablo:20) oranında olduğu gibi net faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranında da özel bankaların kamu bankalarından çok daha iyi olduğu görülmektedir.

2.6.2.6. Personel Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı (PGTA)

1995-2002 dönemi kamu ve özel sermayeli ticaret bankalarının personel giderlerinin toplam aktiflere oranı Tablo: 21 'de gösterilmiştir.

Personel giderleri bankalarda çalışan işgücünün maaş, ikramiye ve diğer sosyal ödenekleri toplamını ifade etmektedir.

Tablo: 21**1995-2000 Personel Giderlerinin Toplam Aktiflere Oranı**

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	1,6
T. Halk Bankası A.Ş.	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01	1,0
T. Vakıflar Bankası A.Ş.	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	3,2
Toplam	0,07	0,07	0,07	0,07	0,06	5,8
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş.						
Akbank T.A.Ş.	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	1,9
Türkiye İş Bankası A.Ş.	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	1,1
Türkiye İş Bankası A.Ş.	0,03	0,03	0,03	0,04	0,03	3,1
Toplam	0,07	0,06	0,06	0,07	0,06	6,1

Kaynak:TBB

Ziraat Bankasına bakıldığında 1998 yılına kadar personel giderleri artış göstermiş bu tarihten itibaren ise düşüşe geçmiştir. Bu düşüşte yeniden yapılandırma programının büyük bir etkisi vardır. Halk Bankası içinde aynı şey söylenebilir. Vakıflar Bankasının oranlarında ise aşırı bir değişim yaşanmamıştır. Özel Bankalara baktığımızda 1994-2000 yılları incelendiğinde genel olarak yıllar itibariyle bu oranın azaldığı görülmektedir.

2.6.2.7.Şube Başına Düşen Toplam Aktif Oranı (TAŞB)

1995-2002 dönemi kamu ve özel sermayeli ticaret bankalarında şube başına düşen toplam aktif tutarı Tablo: 22' de gösterilmiştir.

Bir bankanın şube sayısı ne kadar fazlaysa şube başına düşen toplam aktif oranı da o derece az olmaktadır.

Tablo:22

1995-2000 dönemi şube başına düşen toplam aktif oranı

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	550,3	1.299,6	2.501,0	4.620,0	9.124,3	12.581,2
T. Halk Bankası A.Ş.	404,1	922,3	1956,0	3.881,3	8.823,7	13.305,8
T. Vakıflar Bankası A.Ş.	711,4	1.526,8	2,992,9	5.257,9	9.973,2	15.329,0
Toplam	1,665,8	3748,7	7449,9	13759,2	27921,2	41216
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	780,7	1.497,2	3.281,7	5.693,0	11.357,5	11.667,5
Akbank T.A.Ş.	487,3	956,1	2.306,8	4.487,7	7.585,1	12.345,6
Türkiye İş Bankası A.Ş	458,0	834,7	1.639,3	2.815,3	5.600,3	9.160,0
Toplam	1726	3288	7227,8	12996	24542,9	33,173,1

Kaynak:TBB

Kamu bankaları içinde en az şubeye sahip olan banka T. Vakıflar Bankası A.Ş.' dir ve bu nedenle şube aktif büyüklüğü kamu bankaları içinde en yüksek olan bankadır. Özel sermayeli ticaret bankaları içinde Türkiye İş Bankası A.Ş. şube aktif büyüklüğü en az olan bankadır bunun nedeniyse Türkiye İş Bankası A.Ş.' nin özelleştirilmesine rağmen KİT zihniyetiyle yönetiliyor olmasıdır.

2.6.2.8. Şubelerin Ortalama Mevduat Hacimleri (MEVŞB)

1995-2000 dönemi kamu ve özel sermayeli ticaret bankalarına ait Şubelerin ortalama mevduat hacimleri Tablo: 23'de gösterilmiştir.

Tablo:23

1995-2000 dönemi şubelerin ortalama mevduat hacimleri

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	429,1	1.081,9	1.919,7	3.701,5	7.323,3	9.743,0

T. Halk Bankası A.Ş.	302,2	734,2	1.457,0	3.047,4	6.863,6	10.805,2
T. Vakıflar Bankası A.Ş.	507,4	1.159,3	2.121,4	3.763,6	7.079,7	10.952,9
Toplam	1238,7	2975,4	5498,1	10512,5	21266,6	31501,1
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	536,2	1.130,9	2.385,0	4.030,7	8.109,9	10.855,9
Akbank T.A.Ş.	320,4	683,2	1.479,2	2,675,6	4.531,7	7.342,1
Türkiye İşbankası A.Ş	302,1	580,6	1.123,3	1,836,3	3,499,4	5.472,6
Toplam	1158,7	2394,7	4987,5	8542,6	16141	23670,6

Kaynak:TBB

Kamu bankaları mevduat hacimleri bakımından, özel bankalara oranla daha iyi bir görünüm sergilemektedir. Bunun nedeni kamu bankalarının kamu sektörünün finansmanı açığını gidermek için yüksek faizle mevduat toplamalarıdır. Ayrıca kamu bankalarının atıl durumdaki fonları da kamu bankalarında tutulduğundan, bu durum kamu bankalarının mevduat hacmini daha da artırmaktadır.

2.6.2.9 Şube Başına Ortalama Kredi Hacmi(KREŞB)

1995-2000 dönemi kamu ve özel sermayeli ticaret bankalarına ait şube başına düşen ortalama kredi hacmi Tablo: 24'de gösterilmiştir.

Tablo: 24

1995-2000 dönemi şube başına ortalama kredi hacmi (KREŞB)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	304,82	613,23	1.386,65	1.338,22	2.229,83	3.319,2
T. Halk Bankası A.Ş.	118,54	230,94	513,58	883,35	1.471,36	1.792,9
T. Vakıflar Bankası A.Ş.	304,2	623,25	1.495,41	2.515,10	3.406,78	7.230,3
Toplam	727,56	1467,42	3395,64	4736,67	7.107,97	12342,4
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	409,46	790,81	1.697,48	2.844,60	4.506,88	6.928,5
Akbank T.A.Ş.	112,87	291,3	865,70	1.612,13	2.398,77	4.412,9

Türkiye İşbankası A.Ş	168,85	382,61	779,94	1.361,14	1.914,80	3.427,4
Toplam	691,18	1464,72	3343,12	5817,87	8820,45	14768,8

Kaynak:TBB

Türkiye’de kurulan kamu bankalarının faaliyet konuları belirli sektörleri desteklemek olmasına karşın kamu bankaları topladıkları mevduatı atıl konumda tutmakta kredi olarak kullanılmamaktadır. T.C. Ziraat Bankası A.Ş. tarım sektörünü, Halk Bankası küçük sanayi ve esnafı, Vakıflar Bankası da üçüncü sektörü olarak adlandırılan vakıfları desteklemek amacıyla kurulmuştur.

2.6.2.10.Şube başına Ortalama Personel Miktarı (ŞUBPER)

1995-2000 dönemi kamu ve özel sermayeli ticaret bankalarına ait şube başına düşen ortalama personel miktarı Tablo : 25’de gösterilmiştir.

Tablo : 25

1995-2000 dönemi şube başına ortalama personel miktarı

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	28,5	27,39	26,32	28,37	28,80	25,00
T. Halk Bankası A.Ş.	19,32	18,67	18,43	18,11	18,32	19,00
T. Vakıflar Bankası A.Ş.	26,86	27,01	28,32	28,24	27,01	27,00
Toplam	74,68	73,07	73,07	74,72	74,13	71
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	22,45	24,82	26,24	22,69	23,41	24,00
Akbank T.A.Ş.	14,96	14,94	15,03	14,76	14,60	7,00
Türkiye İşbankası A.Ş	18,14	17,2	18,23	17,69	18,65	19,00
Toplam	55,55	56,96	59,5	55,14	56,66	50

Kaynak:TBB

Yukarıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere kamu bankaları içerisinde en fazla personel düşüşü T.C. Ziraat Bankası A.Ş’ de görülmektedir. Bunun nedeni yeniden yapılandırma programının uygulanmasıdır. Özel bankalarda personel sayısında en büyük azalış Akbank A.Ş. ‘de görülmektedir.

2.6.3.Kamu ve Özel Sermayeli Bankalarda Sermaye Yeterlilik Oranları

Bankacılık sektörünün yaşadığı en önemli sorunlardan biriside sermaye yetersizliğidir. Sermaye yeterliğinin ölçümünde öz sermaye ile toplam karın, toplam aktiflere oranı(SERYET 1), öz sermaye ve toplam karın, toplam mevduat ve mevduat dışı kaynaklara oranı (SERYET 2), net çalışma sermayesinin toplam aktiflere oranı (SERYET 3) ile toplam karın toplam aktif ve gayri nakdi kredilere oranı (SERYET4) olmak üzere dört sermaye yeterlilik oranı üzerinde durulmuştur.

2.6.3.1.Öz Sermaye ile Toplam Karın Toplam Aktife Oranı (SERYET 1)

Bankacılık sektöründe, sermaye yeterliliğinin ölçülebilmesi için kullanılan rasyolardan birisi de Öz sermaye+Toplam Kar/Toplam Aktif oranıdır.

Aşağıda Tablo: 26'da 1995-2000 dönemi kamu sermayeli ticaret bankaları ve özel sermayeli ticaret bankalarına ait SERYET 1 oranları gösterilmiştir.

Tablo : 26

1995-2000 dönemi SERYET 1 oranları

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	5.29	3.29	5.31	3.78	2.75	3.1
T. Halk Bankası A.Ş.	7.10	5.23	6.33	4.12	3.62	3,0
T. Vakıflar Bankası A.Ş.	6.58	6.58	7.98	8.64	8.13	7,8
Toplam	18,97	15,1	19,62	16,54	14,5	13,9
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	11.64	11.76	12.97	13.31	12.52	22,2
Akbank T.A.Ş.	15.36	18.49	17,18	18.73	17.42	14,7
Türkiye İş Bankası A.Ş	10.94	12.69	14.76	17.73	17.50	21.0
Toplam	37,94	42,94	44,91	49,77	47,44	57,9

Kaynak: BDDK

Kamu bankalarına bakıldığında 1995-1997 yılları arası sermaye yeterlilik oranlarında bir artış gözlenmiş ancak daha sonraki yıllardan 2000 yılına kadar istikrarsız bir seyir izleyerek, düşüşe geçtiği görülmektedir. Aynı şekilde özel sermayeli ticaret

bankalarına ait sermaye yeterlilik oranlarının da istikrarsız bir seyir izlediği görülmektedir.

2.6.3.2.Öz Sermaye ile Toplam Karın, Toplam Mevduat ve Toplam Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı(SERYET 2)

1995-2000 yılları itibariyle kamu ve özel sermayeli bankalarda Öz Sermaye +Toplam Kar/Toplam Mevduat +Toplam Mevduat Dışı Kaynaklara oranı (SERYET 2) Tablo : 27 'da gösterilmektedir.

Kamu sermayeli ticaret bankalarında bu oranın incelenen yıllar itibariyle istikrarsız bir seyir izlendiği görülmektedir. Kamu bankaları arasında sadece T. Vakıflar Bankasının oranlarında bir yükselme olduğu görülmektedir. Özel sermayeli bankalara bakıldığında bu bankaların sermaye yeterlilik oranlarının son yıllar itibariyle büyük bir artış göstermiştir. Bunun anlamı bu bankaların bu yıllarda sermaye yeterlilik kalitelerinin artış gösterdiğidir.

Tablo : 27

1995-2000 dönemi Öz Sermaye ile Toplam Karın Toplam Mevduat ve Toplam Mevduat Dışı Kaynaklara Oranı (SERYET 2)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	6,2	3,7	6,4	4,4	3,1	3,5
T. Halk Bankası A.Ş.	8,5	6,1	7,6	4,8	4,3	3,3
T. Vakıflar Bankası A.Ş.	7,9	7,6	9,7	10,5	10,1	9,1
Toplam	22,6	17,4	23,7	19,7	17,5	15,9
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	15,5	14,6	16,0	16,6	15,3	30,5
Akbank T.A.Ş.	21,6	25,4	2,5	26,4	23,2	18,2
Türkiye İş Bankası A.Ş	15,2	16,3	18,6	24,2	24,2	29,3
Toplam	52,3	56,3	37,1	67,2	62,7	78

Kaynak: BDDK

2.6.3.3.Net Çalışma Sermayesinin Toplam Aktiflere Oranı (SERYET 3)

Sermaye yeterliliğinin ölçülmesinde kullanılan bir diğer rasyo ise Net Çalışma Sermayesi/Toplam Aktiflere oranıdır. Kamu ve özel sermayeli bankalara ait 1995-2000 yılları arası Net çalışma sermayesinin Toplam aktiflere Oranı(SERYET 3) Tablo :28’de gösterilmiştir.

Bu oran kamu sermayeli ticaret bankalarında eksi değerler alırken, özel sermayeli ticaret bankalarında ise hiç eksi değer almadığı görülmektedir. Bu durum kamu ve özel sermayeli bankalar arasında sermaye kalitesi açısından ne kadar belirgin bir fark olduğunu göstermektedir.

Özel sermayeli bankalar için bu oranlar fazla bir istikrarsızlık göstermemiş bazı yıllar itibariyle de artış gösterdiği görülmektedir.

Tablo: 28

1995-2000 yılları itibariyle Net Çalışma Sermayesinin Toplam Aktiflere Oranı

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	2,5	1,0	2,5	0,8	0,3	0,9
T. Halk Bankası A.Ş.	2,7	2,3	3,6	1,1	1,3	-0,8
T. Vakıflar Bankası A.Ş.	1,7	1,8	3,7	4,1	4,1	-1,4
Toplam	6,9	5,1	9,8	6	5,7	-1,3
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	2,5	2,5	4,9	3,6	3,3	4,5
Akbank T.A.Ş.	10,5	14,6	14,3	15,7	14,7	12,2
Türkiye İş Bankası A.Ş	4,6	5,1	5,5	5,7	5,3	0,9
Toplam	17,6	22,2	24,7	25	23,3	17,6

Kaynak :BDDK

2.6.3.4 Öz Sermaye ile Toplam Karın Toplam Aktiflere Gayri Nakdi Kredilere oranı(SERYET 4)

Tablo : 29'da 1995-2000 yılları arası kamu ve özel sermayeli bankalara ait Öz Sermaye ile Toplam Karın Toplam Aktiflere Oranı (SERYET 4) gösterilmiştir.

Bu tabloya bakıldığında kamu bankalarında bu oranın yıllar itibariyle önemli ölçüde düştüğü görülmektedir. Özel sermayeli bankalarda ise bu oranın yıllar itibariyle genel olarak artış gösterdiği sadece Akbank A.Ş de bir düşüş yaşandığı, ancak bu düşüşün büyük bir oranda olmadığı görülmektedir. Kamu bankalarıyla bir karşılaştırma yapıldığında arada önemli ölçüde bir fark olduğu görülmektedir.

Tablo: 29

1995-2000 yılları itibariyle Öz Sermaye ile Toplam Karın Toplam Aktiflere Gayri Nakdi Kredilere Oranı

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kamu Sermayeli Ticaret Bankaları						
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	4,1	2,6	4,1	2,8	2,0	2,3
T. Halk Bankası A.Ş.	5,5	4,3	5,2	3,6	3,2	2,5
T. Vakıflar Bankası A.Ş.	4,1	4,3	4,9	5,5	5,4	4,8
Toplam	50,6	11,2	14,2	11,9	10,6	9,6
Yapı ve Kredi Bankası T.A.Ş	5,7	5,7	7,1	6,9	6,2	11,0
Akbank T.A.Ş.	11,1	14,4	13,3	14,8	12,4	8,1
Türkiye İşbankası A.Ş	6,9	7,0	8,5	11,2	11,2	12,5
Toplam	23,7	27,1	28,9	32,9	29,8	31,6

Kaynak:BDDK

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. TÜRKİYE'DE KAMU BANKALARININ YENİDEN YAPILANDIRILMA SÜRECİ

3.1. Genel Bakış

Kamu bankaları Türkiye’de bankacılık sektörünün büyük bir kısmını oluşturmakta ve sektörün en büyük borçlanma mekanizması durumunda olan kamu bankaları, uzun yıllar boyunca etkinsiz ve verimsiz çalışmış ve bu durum ekonomide çok büyük darboğazlara neden olmuştur. Ekonomideki bu sıkıntılar geçici çözümlerle giderilmeye çalışılmış ancak 1990’ lardan itibaren kamu bankaları finans sektöründe yaşanan ciddi krizlerin kaynağı haline gelmiştir. 1990 ‘lı yıllardan sonra bankacılık sektörüne bir takım yasal düzenlemeler getirilerek, bu durum düzeltilmeye çalışılmıştır.

2000 yılı enflasyonu düşürme programı ve sonrasında uygulamaya başlanan 2001 yılı “Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı” çerçevesinde bankacılık sektörünün yapısal sorunlarını kalıcı bir biçimde çözmek , daha sağlıklı bir bankacılık sistemi oluşturarak, dünya standartlarında rekabet edilebilir bir yapının oluşturulması için yeniden yapılandırma programının bir an önce uygulamaya geçilmesini gerektirmiştir.

Bu bölümde Kasım 2000 krizinden sonra uygulamaya başlanan “ Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılandırma Programı ve Kamu Bankaları Reformu” çerçevesinde yapılan etkinlikler incelenecektir.

3.2.Kamu Bankalarının Yeniden Yapılandırılması

Kamu bankalarının görev zararlarının çok büyük boyutlarda olması ve zamanında ödenmemesi, kamu bankalarına asli görevleri dışında bir takım yükümlülükler getirilmesi nedeniyle bu bankaların mali yapıları bozulmuştur. Bu nedenle ekonomik programların en öncelikli konularından biriside kamu bankaları reformunun yapılarak, bu bankaların yeniden yapılandırılmasının sağlanmasıdır.

T.C. Ziraat Bankası A.Ş. , T. Halk Bankası A.Ş., ve T. Emlak Bankası A.Ş. hakkında yayımlanan 4603 sayılı Kanun ve Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanununda Değişiklik yapılmasına dair 4604 sayılı Kanun” 22 Kasım 2000 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. 3 yıllık süre içinde kamu bankalarının çağdaş bankacılığın ve uluslar arası rekabetin gereklerine göre çalışmaların ve özelleştirmeye hazırlanmalarını sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılmaları ile hisse satışlarına ilişkin düzenlemelerin ve hisselerin tamamına yakının özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzel kişilere satışının gerçekleştirilmesi için gerekli düzenleme yapılmıştır. Önemli büyüklüklere ulaşan kamu bankaları görev zararlarının bütçede yarattığı olumsuzluğa yönelik alınan tedbirlerle hükümet tarafından gerekli fon temin edilmedikçe söz konusu bankalarına yeni görevler verilemeyeceği ve çeşitli kanun ve

kararnemelerle bankalara verilmiş olan görevlerin program dönemi sonunda yürürlükten kalkacağı açık olarak ifade edilmiştir.

Mevcut görev zararlarının tasfiyesinin yanı sıra yeni görev zararı oluşumunun engellenmesine yönelik yeni düzenlemeler de yapılmıştır. Bu çerçevede görev zararlarına ilişkin 30 Nisan 2001 tarih ve 24388 mükerrer sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan "T.C. Ziraat Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası A.Ş. Görev Zararı, Alacaklarının Tasfiye Edilmesi Hakkında Karar" ile görev zararlarına ilişkin 100'e yakın Bakanlar Kurulu Kararı yürürlükten kaldırılmıştır.

Kamu bankalarının görev zararlarına karşılık hazinece menkul kıymet verilmesi ve böylece tüm görev zararlarının ve bu zararlara tahakkuk etmiş faiz tutarlarının tamamı tasfiye edilerek kamu bankalarının bilançolarının küçültülerek, etkin bir biçimde çalışmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Kamu bankalarının gecelik yükümlülüklerinin azaltılarak, nakit akışlarının üzenli kılınması hedefi ile uyumlu olarak yürütülmesi amacıyla görev zararları karşılığında ağırlıklı olarak TCMB repo faizleri endeksli özel tertip tahvil verilmiştir. 2 Mayıs 2001 tarihi itibarıyla 2001 yılı içinde 23 katrilyon lira tatarında olan görev zararları özel tertip tahvil verilmek suretiyle kamu bankalarının görev zararları ve bunlara tahakkuk etmiş olan faiz tutarlarının tamamı tasfiye edilmiştir.

"Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerle değişiklik yapılmasına dair kanun ile T.C. Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Halk Bankası A.Ş ve Türkiye Emlak Bankası A.Ş, Hakkında 4684 Sayılı Kanun" 3 Temmuz 2001 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Bu kanunla yapılan değişiklikle söz konusu bankaların az olan ve kanunlardan kaynaklanan görev zararlarının kaldırılmasına yönelik kanuni düzenleme yapılmış ve zararların kaldırılmasına yönelik kanuni düzenleme yapılmış ve yıllık faaliyetleri ile ilgili olarak genel kurullarına sunacakları yıllık hesapların Bankalar Kanunun' da tanımlanan bağımsız denetim kurullarına sunacakları yıllık hesapların Bankalar Kanun' da tanımlanan bağımsız denetim kuruluşlarınca onaylanması esası getirilmiştir. Ayrıca, söz konusu bu kanun değişikliği yürürlüğe girmeden önce kamu bankalarının görev zararları alacaklarının yeniden yapılandırılmaları kapsamında belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tasfiye öngörülmüştür.

Diğer taraftan kamu bankalarının verimsiz ve zarar eden şubelerinin kapatılması ve personelinin azaltılmasına yönelik tedbirlerin alınmasına imkan veren değişikliklerde söz konusu kanun değişiklikleri ile gerçekleştirilmiştir.

T. Emlak Bankası A.Ş.' nin bankacılık yapma lisansı 6 Temmuz 2001 tarihinde kaldırılarak Banka' nın T.C. Ziraat Bankası A.Ş. 'ye devredilmiş ve T. Emlak Bankası A.Ş. 'nin sermayesi T.C. Ziraat Bankası A.Ş' ye transfer edilerek kaynakları karşılamak üzere yeterli düzeyde artırılmıştır.

Nisan 2001 itibarıyla kamu bankalarının yönetimi Ortak Yönetim Kuruluna devredilerek, bu kurula kamu bankalarının yeniden yapılandırma ve özelleştirmeye hazırlama yetkisi verilmiştir.

3.2.1.Finansal Açıdan Yeniden Yapılandırma

Kamu bankalarının Finansal açıdan yeniden yapılandırılması; görev zararı alacaklarının tasfiyesi, kısa vadeli yükümlülüklerin azaltılması, kamu bankalarına sermaye desteği sağlanması, mevduat faizlerinin piyasa faizlerine uyumlu hale getirilmesi ve kredi portföyünün etkin yönetimi alanlarında yoğunlaşmıştır.¹⁵

Görev Zararlarının Tasfiyesi

2001 yılı içinde 23 katrilyon lira tutarında özel tertip tahvil verilmek suretiyle kamu bankalarının görev zararları alacakları ve bu zararlara tahakkuk etmiş faiz tutarının tamamı tasfiye edilmiştir.

Tablo:26'da Kamu Bankalarına Görev Zararları Karşılığı İhraç edilen Senetler gösterilmektedir.

Tablo:26

(Trilyon TL)(*)	Ziraat	Halk	Emlak	Toplam
2000 sonu itibariyle	2,034	863	-	2,897
2001 Ocak	2,333	2167	-	4,500
Şubat	-	1000	-	1,000
Mart	550	1750	-	2,300
Nisan	4,500	1750	-	6,250
Mayıs	4,730	4130	45	8,905
2001 Toplamı	12,113	10797	45	22,955
Genel Toplam	14,148	11659	45	25,852

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

(*) Döviz cinsinden 3 Ocak 2001'de verilen 750 milyon dolarlık kağıtlar ihraç tarihindeki Merkez Bankası döviz alış kuruna göre TL' sine çevrilmiştir.

Yeni görev zararı oluşumunun engellenmesine yönelik olarak görev zararlarına ilişkin 100' e yakın Bakanlar Kurulu Kararı yürürlükten kaldırılmış ve kanunlardan kaynaklanan görev zararlarının kaldırılmasına yönelik kanuni düzenleme 3 Temmuz 2001 tarihinde gerçekleşmiştir.

¹⁵ BDDK(2002) *Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı : Gelişme Raporu 4*, Ankara, s.11

Kamu bankaları kanalıyla sağlanacak destekler için ihtiyaç duyulan kaynakların bütçeye konulması ve kamu bankalarına önceden aktarılması uygulaması başlatılmıştır.¹⁶

Kısa vadeli Yükümlülüklerin Azaltılması

Kamu bankaları Hazine' den almış oldukları özel tertip tahviller karşılığında belirli bir program dahilinde Merkez Bankası'ndan repo veya doğrudan satış yoluyla likidite temin etmiş ve 16 Mart 2001 tarihi itibarıyla 8,5 katrilyon lira olan özel bankalar ile banka dışı kesime olan kısa vadeli yükümlülüklerini sıfırlamışlardır.

Kamu bankalarının Merkez Bankasından kullandıkları kaynak tutarı da 16 Mart 2001'de 5,5 katrilyon lira iken 18 Ocak 2002 tarihi itibarıyla 1,9 katrilyon liraya inmiştir.

Gecelik bazda yapılan bireysel/kurumsal müşterilere yönelik repo işlemlerinden asgari vade haftalığa dönüştürülmüş vade ve likidite riski daha iyi yönetilebilir hale getirilmiştir.

2001 yılı boyunca Hazine Müsteşarlığı, kağıt değiştirme ve nakit ödeme suretiyle erken itfa yoluyla kamu bankalarının nakit girişlerinin ve likidite pozisyonlarının düzenli bir yapıda gelişmesine ve böylece bu bankaların kısa vadeli borçlarına piyasaları üzerindeki baskılarının azalmasına katkıda bulunmuştur.¹⁷

Sermaye yapısının güçlendirilmesi

Sermaye yapılarının güçlendirilmesi amacıyla kamu bankalarına hem menkul kıymet hem de nakit olarak kaynak aktarımı yapılmıştır. Yapılan kaynak aktarımları sonucunda kamu bankalarının toplam ödenmiş sermaye tutarı Aralık 2000'de 477 trilyon lira iken, Aralık 2001'de 3,4 katrilyon liraya, toplam öz kaynakları da 712 trilyon liradan 4,1 katrilyon liraya yükselmiştir.

2001 yılında kamu bankalarının sermaye yeterlilik rasyolarında da önemli oranda iyileşmeler gerçekleşmiştir. Sermaye yeterlilik rasyolarında ki iyileşmede, yapılan sermaye aktarımlarının yanı sıra, kamu bankalarının aktifleri içinde risk ağırlığı sıfır olan devlet içi borçlanma senetlerinin payının artması da etkili olmuştur.

Mevduat Faizlerinin Piyasa Faizlerine Uyumlu Hale Getirilmesi ve Kredi Portföyünün Etkin Yönetimi:

Kamu bankalarının faiz oranlarının DİBS piyasa faiz oranlarının altında ve ortak belirlenmesi uygulanmasına gidilmiştir.

Kısa vadeli yükümlülüklerin önemli ölçüde azaltılması ve sermaye yapısının güçlendirilmesi ile birlikte kamu bankalarının sistemde bozucu etkileri de

¹⁶ BDDK(2002) *Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı : Gelişme Raporu* 5, s.4

¹⁷ BDDK (2002) *Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı: Gelişme Raporu*, 4, s.12

sınırlandırılmış ve bu bankaların mevduat faizleri genel faiz oranlarındaki düşüşe paralel bir gelişme göstermiştir. Nitekim Aralık 2000 itibariyle % 70 olan kamu bankalarının mevduat faiz oranları, Aralık 2001 itibariyle % 57 'ye gerilemiştir. Aynı dönemde kamu bankalarına Döviz Tevdiat Hesaplarına verilen faiz oranları da önemli oranda gerilemiştir.

3.2.2.Operasyonel Açıdan Yeniden Yapılandırma

Kamu bankalarının operasyonel açıdan yeniden yapılandırılması programı; bu bankaların organizasyon, teknoloji, ürün, insan kaynakları, krediler, mali kontrol, planlama, risk yönetimi ve hizmet yapısının çağdaş bankacılığın ve uluslararası rekabetin gereklerine göre yapılandırılmasını amaçlamaktadır. Bu kapsamda atılan adımlar aşağıda yer almaktadır:

-Yeniden yapılandırma kapsamında kamu bankalarının organizasyonu şube-dışı kar merkezleri, pazarlama, operasyonlar, krediler ve risk yönetimi ve kontrol olmak üzere yönetim kuruluna bağlı 5 temel birimden oluşan bir yapıya dönüştürülmüştür.

-Emlak Bankasının bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni iptal edilmiş ve bu banka Ziraat Bankası'na devredilmiştir.

-Kamu bankalarının şube ve personel sayısının azaltılması yönünde de önemli adımlar atılmış, Aralık 2000 itibariyle 2.494 olan şube sayısı Aralık 2001 itibariyle 2.398'e, 61.601 lan personel sayısı ise 47.985'e gerilemiştir.

-Ziraat ve Halk Bankasının operasyonel yeniden yapılandırılmaları için hazırlanan stratejik plan ve detaylı kurumsal uygulama planları anılan bankaların genel kurullarınca onaylanmıştır. Yeniden yapılandırma ve özelleştirmeye hazırlama planlarının uygulama usul ve esasları Bakanlar Kurulunca da uygun görülerek 1 Şubat 2002'de yayımlanmıştır. Söz konusu kararname ile 2002 yılı Haziran ayı sonuna kadar Ziraat ve Halk Bankası'nın şube, büro ve özel işlem merkezi sayısının 897 adet, personel sayının ise 16.000 kişi azaltılması öngörülmektedir.

Kamu bankalarının kar/zararlarını, likiditesi ve faiz oranı marjlarını izlemek için bir izleme programı oluşturulmuştur. Bu suretle, banka aktif ve pasiflerinin getiri-maliyet oranları haftalık, şubelerin bilanço ve kar/zarar durumları ise günlük olarak takip edilebilir hale gelmiştir.

Kamu bankalarının bağımsız dış denetiminin yapılması amacıyla bir bağımsız denetim şirketi ile anlaşma yapılmıştır.

Ziraat Bankası ve Halk Bankası bünyesinde iç kontrol, mali kontrol ve risk yönetimi birimleri oluşturulmuştur.¹⁸

¹⁸ BDDK, *Kamu Bankalarının Yeniden Yapılandırılması Programı: Gelişme Raporu*. 6 Şubat 2002, Ankara, s.7

3.2.3. Kamu Bankalarının Özelleştirme Yoluyla Yeniden Yapılandırılması

Dar anlamda özelleştirme sadece Kamu İktisadi Teşebbüslerinin mülkiyet ve yönetimlerinin özel kesime devredildiğini ifade etmektedir. Geniş anlamda özelleştirme ise kamu iktisadi faaliyetlerinin sınırlandırılması veya tamamen ortadan kaldırılmasına yönelik yapılan uygulamalar olarak tanımlanabilir. 19

Özelleştirmenin amaçları serbest piyasa ekonomisini geliştirmek ve işlerlik kazandırmak, sermaye mülkiyetini tabana yaymak, sermaye piyasasını geliştirmek, KİT'lerin ekonomideki yükünü hafifletmek, KİT'lerdeki gizli işsizliği ortadan kaldırmak, Devlete gelir sağlamak, Ülkeye yabancı sermaye girmesini teşvik etmek şeklinde sayılabilir.

Özelleştirmenin temel amacı ise devlet bütçesi üzerindeki kamu finansman yükünün azaltılarak atıl tasarrufların ekonomiye kanalize edilmek suretiyle mali piyasalara aktarımının sağlanması ve oluşan fonların sermaye piyasalarının geliştirilmesine kullanılarak, serbest rekabete dayalı piyasa ekonomisinin oluşturulmasıyla, devletin ekonomide işletmecilik alanından çekilmesini sağlamaktır.

Bu bağlamda, Türk bankacılık sisteminde önemli bir paya sahip olan kamu bankalarının gelişen ekonomik koşullara ve rekabet seviyesine bağlı olarak ekonomik etkinlik ve verimliliği yükseltmek amacıyla en kısa zamanda özelleştirilmesinin sektörde yer alan bankaların farklı kanunlara ve hiçbir ayrıcalığa sahip olmadan faaliyet gösterecekleri ve eşit rekabet koşulları altında hizmet sunabilecekleri bir ortamın yaratılması açısından gerekli olduğu ve ancak bu yolla kaynakların daha etkin kullanılabileceği ileri sürülmektedir.²⁰

3.2.3.1. Kamu Bankalarının Özelleştirilmesinde Temel Amaçlar

Değişen ekonomik sosyal ve teknolojik koşulların bir sonucu olarak kamunun vatandaşlarına daha iyi hizmet sunabilmesi amacı çerçevesinde bu şartlara uygun olarak devletin fonksiyonlarını yeniden belirlemesi gereği gündeme gelmiştir. Bu doğrultuda en önemli araçlardan birisi olan özelleştirme işlemleri 1985 ' li yıllarda piyasa ekonomisi modelini benimsemiş ülkelerde ve 1995'li yıllarda da eski sosyalist ülkelerde yaygın bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır.²¹

Genelde özel görevler için kurulan kamu bankalarının daha sonra ticaret bankacılığı yapmaları ve bu bankaların sermaye yapıları rekabetçi olmalarını engelleyen en önemli nedenlerden birisidir . Finansal açıdan ülke hazinesine bağlı olan kamu bankaları politik müdahalelere maruz kaldıklarından etkinlikleri azalmakta ve bu durumda kamu bankalarının finansal yapısını bozmaktadır. Finansal yapısı bozulan

¹⁹ AKTAN, C.C.1994 *Kamu Ekonomisinden Piyasa Ekonomisine Özelleştirme*. Ankara, s.70

²⁰ SARISU, Ayhan (1996) *Türk Bankacılık Sisteminin Genel Yapısı, Temel Özellikleri ve Kamu Bankalarının Bölünerek Özelleştirilmesi*, T.C. Bankacılık Hazine Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Kasım 45, Ankara, s.70

²¹ AFŞAR, Hayrettin, Bankalar Yeminli Baş Murakıbbı Hazine Dergisi , *Türkiye'de Özelleştirme ve Özelleştirme Düzenlemeleri*, Ocak 1998, Ankara, Sayı 9

kamu bankaları sermaye sorunu ile karşı karşıya kalmakta ve siyasi amaçlarla verilmiş olan ve geri dönmeyen kredilerin yüksek olması görev zararlarına neden olmuştur.

Kamu bankalarının özelleştirilmesi ile hazine ile olan finansal bağları kesilmekte ve bu bankaların sektörde eşit rekabet koşullarıyla etkin ve verimli çalışması sağlanarak, bu bankaların görev zararlarının da bütçeye yük olması engellenmiş olmaktadır.

Hükümetler kamu bankalarının birer istihdam alanı ve ucuz kredi aracı olarak görmektedirler. Bu nedenle kamu bankaları hükümetlerce politik bir güç ve baskı aracı olarak kullanılmaktadır.

Türkiye’de kamu bankalarının bankacılık sektörü toplam aktifleri içinde önemli bir yere sahip olduklarından bu bankalar bankacılık ilkelerine göre değil politik önceliklere göre yönetilmektedirler. Kamu bankalarının bu yapısı sektördeki rekabet koşullarını olumsuz yönde etkilemektedir.

3.2.3.2. Türkiye’de Kamu Bankalarının Özelleştirilmesi Uygulamaları

Cumhuriyetin kurulmasıyla devlet ekonomisinin gelişmesini sağlamak amacıyla değişik sektörlerde işletmeler kurulmuştur. O dönemde özel sektörün yetersiz olması nedeniyle devlet ekonomiyeye müdahale etmek durumunda kalmıştır.

Etibank , Sümerbank , İller Bankası, Halk Bankası o dönemde kurulmuştur.

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde kurulan bu kamu kuruluşları başlangıçta görevlerini çok iyi bir şekilde yerine getirirken zamanla verimliliklerini kaybetmişler ve başlangıçta kaynak yaratan bu kuruluşlar zamanla ekonomiyeye yük olmaya başlamışlardır.

Ülkemizde özelleştirme çalışmaları 1983 yılında başlamış ve yasal düzenlemelerin yetersizliği nedeniyle istenen düzeye ulaşamamıştır.

1994 yılında 4046 sayılı özelleştirme yasınının kabulü ile Türkiye’de ilk olarak Çaybank (% 49) ve Şekerbank (% 10) ‘ta bulunan kamu hisselerinin büyük ortaklara satılmasıyla Sümerbank A.Ş.’ deki % 100 kamu hisselerinin blok satış yöntemiyle özelleştirilmesi ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ‘deki % 11,68, kamu hissesinin IMKB ‘de satışı, kamu bankalarının özelleştirilmesi çalışmalarının ilk örneklerini oluşturmaktadır.

Türkiye’de ilk defa bir kamu bankasının % 100 hissesinin özelleştirilmesi Sümerbank A.Ş.’ de görülmüştür. Bu nedenle Sümerbank A.Ş. ülkemiz kamu bankacılığın da özelleştirme uygulamalarında % 100 kamu payının özelleştirildiği ilk ve önemli bir örnek olmak özelliği taşımaktadır. Bu uygulamanın diğer örnekleri ise iş bankasının % 12,3 ‘ lif kamu hissesinin (% 7,4’ ü uluslar arası borsada % 4,9’ u halka arz) özelleştirilmesi ve Eti bank Bankacılık A.O. ile bu bankanın varlıklarının 18 Eylül 1996 tarih ve 96/8532 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’nın Eski Karar ve 4046 sayılı özelleştirme uygulamaları düzenlemesine ve bazı kanunu ve Kanun Hükmünde

kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' un ilgili hükümleri çerçevesinde bölünmesiyle kurulan Deniz bank A.Ş ve Anadolu Bank A.Ş.' de % 100 kamu hisselerinin özelleştirilmesi gerçekleştirilmiştir.²²

Kamu bankalarının özelleştirilmesi uygulamasında ilk olarak özelleştirilen Sümerbank A.Ş. 22 Aralık 199 tarihi itibariyle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilmiş ve Türk Bankacılık tarihinde ilk olarak özel sektöre satılıp devlet tarafından tekrar el konulan banka olmuştur.

09.08.2001 tarihinde Sümerbank Oyan grubuna satılmış tam anlamıyla birleşme 11 Ocak 2002 tarihinde tescil olmuştur.

4046 sayılı özelleştirme yasasının 3. maddesi “ Kamu Bankalarının (T.C. Merkez Bankası, T.C. Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası, Eximbank hariç) özelleştirmeye hazırlık işlemleri bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra iki yıl içinde tamamlanır” hükmü yer almakta ve dolayısıyla Vakıflar Bankası ve Emlak Bankası A.Ş kanunun yayınlanmasıyla birlikte özelleştirme süreci içine alınmış bulunmaktaydı.

26 Temmuz 2000 tarihli ve 24121 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 606 sayılı “ Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararname” ile Vakıflar Bankasının özelleştirilmesi için Bakanlar Kuruluna yetki verilmiştir.

Ancak 06.07.2000 tarihinde, 606 sayılı “Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname” nin Anayasa' nın başlangıcı ile 6., 7., 35., 87., 91. ve 153. maddelerine aykırılığı savı ile iptali ve yürürlüğün durdurulması için dava açılmıştır. Bunun üzerine Anayasa Mahkemesince 29.09. 2000 günlü, 4588 başlangıcı ile 6. ve 91. maddelerine aykırı bulunmuş ve söz konusu Kanun Hükmünde Kararnamenin dayandığı 4588 sayılı Yetki Yasası Anayasa Mahkemesi'nin 31 Ekim 2000 tarih ve 24216 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan, 05.10.2000 günlü, Esas 2000/27 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Dolayısıyla 606 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Yasal ve Anayasal dayanaktan yoksun kalmıştır.

Vakıflar Bankasının özelleştirilmesi ile ilgili 606 sayılı KHK' nin çıkarılmasından sonra Eylül 2000'de 620 sayılı yeni bir kanun hükümetçe çıkarılmıştır. Bu kanunla T.C. Ziraat Bankası ve Türkiye Halk Bankası A.Ş.' nin özelleştirme kapsamına alınmasına karar verilmiştir. Ancak 620 sayılı KHK'in "Gelir Vergisi Kanunun' da yer almayan bir istisnaya yer verdiği, dolayısıyla Anayasa' nın 91. maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle Cumhurbaşkanlığınca onaylanmayarak geri gönderilmiştir.

²² SARISU, Ayhan (1996) *Türk Bankacılık Sisteminin Genel Yapısı, Temel Özellikleri ve Kamu Bankalarının Bölünerek Özelleştirilmesi*, T.C. Bankacılık , Hazine Müsteşarlığı, ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Kasım 46

606 ve 620 sayılı KHK ' ler mevcut hükümet tarafından Kanun Taslağına dönüştürülerek Meclis gündemine taşınmış ve söz konusu taslaklar Genel Kurulda kabul edilerek kanunlaştırılmıştır.

15 Kasım 2000 tarih ve 24241 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 4603 sayılı “ Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası A.Ş. hakkında Kanun “ ile söz konusu üç banka özelleştirme kapsamına alınmıştır.

Ülkemizde Kasım 2000 ve Şubat 2001'de yaşanan ekonomik krizlerden sonra bankacılık sektöründe yeniden yapılandırma programı oluşturulmuş 15 Mayıs 2001'de de “Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı” açıklanmıştır. Bu programın açıklanmasından sonra 6 Temmuz 2001 tarihinde T. Emlak Bankası A.Ş. bankacılık faaliyetleri dışında kalan mal varlıkları ve iştirakleri, kanuni takiben intikal ettirilmiş alacakları hariç Ziraat Bankası A.Ş. 'ye devredilmiştir. T. Emlak Bankası A.Ş.' nin bankacılık lisansı 6 Temmuz 2001 tarihli itibarıyla Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu tarafından iptal edilmiştir.

Özelleştirme programında tam başarı sağlanamamıştır, gerekli alt yapıyı oluşturacak yasal düzenlemelerin olmayışı, özel sektörün devlet desteği beklemesi, rekabetçi bir piyasa yapısının olmayışı vb. sebepler özelleştirme uygulamalarını olumsuz etkilemiştir.

Bu olumsuzlukların düzeltilmemesi nedeniyle özellikle de kamu bankalarının özelleştirmesinde başarı sağlanamamıştır. Türk ekonomisinde son dönemlerde yaşanan finansal krizler bankacılık sektörü krizi olarak adlandırılmış ve sektörün yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmıştır. Bu nedenle sadece kamu bankaların özelleştirilmesi değil özel bankalarında verimliliğinin artırılarak bu yönde düzenlemelere gidilmiştir.

3.2.4. Kamu Bankalarının Yeniden Yapılandırma Sürecindeki Hedefler

Kamu bankalarının yeniden yapılandırma sürecindeki hedefler arasında ilk olarak bankaların misyonunun belirlenerek mevcut organizasyon yapısının düzenlenmesi hedeflenmiştir. Kredi portföylerinin dağılımı, şube personel sayılarının ideal sayıya indirilmesi, Kamu adına yapılan bir takım işlerin başka kurumlara devredilmek suretiyle kamu bankalarında verimliliğinin artırılması vb, konular üzerinde durulmuştur. Bu sayılanlar kamu bankalarının operasyonel açıdan yeniden yapılandırılmasına yönelik amaçlardır.

Ayrıca kamu bankalarının finansal açıdan yeniden yapılandırma sürecinin tamamlanması gerekmektedir. Yeniden yapılandırma sürecinin bitiminden sonra 4603 sayılı kanun gereğince bankaların özelleştirme kanuna göre özelleştirme süreci başlayacaktır. Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılandırılması programının temel amacı; kamu bankalarını mali sistem içinde bir istikrarsızlık unsuru olmaktan çıkarmak, mali sistemin istikrarı ve kamu maliyesine getirdikleri yükün azaltılması bakımından TMSF bünyesindeki bankaların sorunlarını en kısa sürede çözüme kavuşturmak ve yaşanan krizlerden olumsuz yönde etkilenen bazı özel bankaların sağlıklı bir yapıya

kavuşturulmalarını sağlayacak düzenlemeleri gerçekleştirmektedir. Yeniden yapılandırma programı, bankacılık sisteminin mali ve operasyonel yapısının güçlendirilmesine yönelik uygulamalar ile bankacılık sektöründe gözetim ve denetimin etkinliğini artıracak, sektörü daha etkin ve rekabetçi bir yapıya kavuşturulacak yasal ve kurumsal düzenlemeleri içermektedir.²³

Ekonomide yaşanan krizler, bankacılık sektörünü önemli ölçüde etkilemiş, oluşan bu sistemik krizler bankacılık sektöründe bir takım reformların yapılmasını gerektirmiştir. Bu reform çalışmaları kapsamında kamu bankalarının yeniden yapılandırılması süreci başlatılmıştır. Bu sürecin işleyebilmesi için yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Bu yasal düzenlemeler maddeler halinde bu bölümde açıklanmıştır.

3.2.5.Kamu Bankalarının Yeniden Yapılandırılmasındaki Düzenlemeler

Kamu bankalarının yeniden yapılandırılmasındaki düzenlemeler aşağıda sıralanmıştır.

3.2.5.1. 25 Kasım 2000’de Yürürlüğe Giren 4603 Sayılı Kanun

Bu kanun 25 Kasım 2000 tarih ve 24241 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır. Bu kanunun amacı, T.C. Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası A.Ş. ve T. Emlak bankası Anonim şirketinin (bankalar) çağdaş bankacılığın ve uluslar arası rekabetin gereklerine göre çalışmaları ve özelleştirmeye hazırlanmalarını sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılmaları ile hisse satışlarına ilişkin düzenlemelerin ve hisselerin tamamına kadarının özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzel kişilere satışının gerçekleştirilmesidir.

Bu kanunla T.C. Ziraat Bankası, T. Halk Bankası ve T. Emlak Bankası Kamu İktisadi Teşebbüslerine ilişkin 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında çıkarılıp Anonim şirket unvanına kavuşturulmuş ve Bankalar Kanununa ve özel hukuk hükümlerine tabi tutulmuştur.

Bu kanunla; bankaların çalışma konuları ve amaçları, merkezleri, sermaye miktarları, hisseleri, genel kurulları, yönetim ve denetim organları, hesapları ve karlarının dağıtımı ile faaliyetlerine , devir , birleşme, fesih ve tasfiyelerine ilişkin diğer esaslar, ana sözleşmelerinde belirlenmiştir. Bankaların ana sözleşmeleri bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 3 ay içinde yapılacak ilk genel kurullarının onayı ile yürürlüğe girecektir.

Kamu bankaları için görev zararı yaratan bütün kararname ve kanunlar yeniden yapılandırma sürecinde iptal edilecektir. Bütçeden yeterli kaynak ayrılmadığı sürece, kamu bankalarına görev verilmeyecektir. Kamu bankalarının yeniden yapılandırılmaları sürecinde oluşan görev zararı alacakları Hazine Müsteşarlığı tarafından karşılanacaktır.

²³ BDDK, Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı, Gelişme Raporu, (15 Mayıs 2001)s.13

Kamu bankalarının yeniden yapılandırılmaları ve özelleştirilmeleri 25 Kasım 2003 tarihine kadar 3 yıl içinde tamamlanacak ve gerekirse bu süre bir kararname ile 18 ay uzatılabilecektir.

Bu bankaların çalışan personellerinden, kanun yürürlüğe girdiği tarihte emeklilik hakkını kazanmış olanlar, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay bu hakkı 2002 yılı sonuna kadar kazanacak olanlar da kazandıkları tarihten itibaren 3 ay içinde emeklilik başvurusunda buldukları takdirde, emeklilik ikramiyeleri % 30 fazlasıyla ödenecektir.

Bu kanun gereğince, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi, Türkiye Halk Bankası A.Ş. ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi'nin yeniden yapılandırılmalarına ilişkin usul ve esaslar 2000/1698 sayılı Bankalar Kurulu kararı (13 Aralık 2000) ile belirlenmiştir.

3.2.5.2. 2000/1698 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı

Bakanlar Kurulu kararı uyarınca üç kamu bankası için yeniden yapılandırma komisyonları oluşturulmuş ve Şubat ayı içinde çalışmalarına başlamıştır. Bunlardan, Emlak Bankasına ilişkin Yeniden Yapılandırma Komisyonu, 26 Mart 2001 tarihinde; Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi'nin bankacılık faaliyetleri dışında kalan mal varlıklarının ve bu konuda faaliyet gösteren iştiraklerindeki hisse paylarının ve ticari gayri menkullerinin tüm hak ve yükümlülükleriyle belirlenecek bir kamu kuruluşuna devredilmesini kararlaştırılmıştır.²⁴

3.2.5.3. 2001/2202 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (03/04/2001)

Bakanlar Kurulunca 03 Nisan 2001 tarihinde yayınlanan bu karar uyarınca, Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi'nin, bankacılık faaliyetleri dışında kala mal varlıkları ve bu konuda faaliyet gösteren iştiraklerindeki hisse payları ve ticari gayri menkulleri ile ihtiyaç fazlası gayri menkulleri tüm hak ve yükümlülükleriyle bilanço değerleri üzerinden Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'na devri gerçekleştirilmiştir. Bu devrin dağılımı Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığı arasında yapılacak protokolle belirlenecektir.

Bankaların genel kurullarında belirlenecek yeni yönetim kurulları, bankaların özelleştirilmesine hazırlık amacıyla, yeniden yapılandırılmalarına yönelik her türlü işlemin yürütülmesinde yetkilidir.

Yönetim Kurullarına her banka için ayrı ayrı hazırlanacak yeniden yapılandırma ve özelleştirmeye hazırlık planları ilgili bankaların genel kurullarında onaylatıldıktan sonra Bakanlar Kuruluna Sunulacaktır.²⁵

2000/1698 sayılı karar yürürlükten kaldırılmıştır.

²⁴ T.C. Hazine Müsteşarlığı (2001) *Kamu Bankalarında Reform Politikası* metni, 6

²⁵ T.C.Hazine Müsteşarlığı (2001) *Kamu Bankalarında Reform Politikası*, metni,7

3.2.5.4. 2001/2312 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (18/04/2001)

Kamu bankaları için görev zararı alacağı doğrudan tüm kararnameler yürürlükten kaldırılmış ve bu kararlar uyarınca doğan görev zararları tasfiye edilmiştir.
26

3.2.5.5 4684 Sayılı Kanun (20/06/2001)

Kanunlarla kamu bankalarına verilmiş olan görev zararlarının tasfiyesini teminen, görev verilen kanunlar yürürlükten kaldırılmış ve görev zararı alacakları tasfiye edilmiştir.

4603 sayılı kanun' la emekli olacaklar için getirilen % 30 fazla ikramiyeden yararlanma süreci iki ay daha uzatılmıştır ancak % 30 fazla ikramiye oranı % 25 şeklinde değiştirilmiştir.

Yönetim kurullarınca bankalarda çalışacak personel sayısına karar verilecek, ihtiyaç fazlası personel özelleştirme kanunu çerçevesinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarına transfer edilecektir.

Emlak Bankası A.Ş. 'nin Toplu Konut İdaresi' ne devredilecek aktifleri ve kanuni takibe uğramış alacakları ve bunlar için ayrılan karşılıkları hariç, geri kalan aktif ve pasifleri bankaların yönetim kurullarının kendi aralarında düzenleyecekleri ve bunu takiben Emlak Bankası A.Ş., bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme yetkisi sona ererek tasfiye haline girecektir. Söz konusu işlemlere ilişkin olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun uygun görüşü alınır.

Ziraat Bankası'na devredilecek aktif-pasif farkından doğan zararlar Hazine Müsteşarlığı tarafından Ziraat Bankası A. Ş. 'ne sermaye olarak verilecektir. Devir tarihi itibarıyla nazım hesaplarda yer alan taahhütlere de nakde dönüştükleri takdirde, nakde dönüştükleri tarih itibarıyla aynı işlem uygulanacaktır.²⁷

3.2.6. Kamu Bankaları Yeniden Yapılandırılması Programına Geçiş

Yeniden Yapılandırma Programının Bankacılık sektörüne yansımalarını şu şekilde özetleyebiliriz. Bu dönemde bankacılık sektöründe konsolidasyon sürecine geçilmiş, kamu ve TMSF bankalarının sistem içindeki ağırlığı giderilmiş, Bankacılık sektörünün finansal riskleri yönetilebilir düzeylere dönüştürülerek, sermaye yapısı güçlendirilmiştir.

Kamu bankaları yeniden yapılandırma süreci gerekli düzenlemelerin Kasım 2000 döneminde yürürlüğe girmesiyle başlamıştır.

Öncelikle kamu bankalarının görev zararı doğuran 100 adet kararname yürürlükten kaldırılmıştır. 31.12.2000 tarihi itibarıyla kamu bankalarının birikmiş görev

²⁶ T.C.Hazine Müsteşarlığı (2001) *Kamu Bankalarında Reform Politikası*, metni,7

²⁷ T.C. Hazine Müsteşarlığı(2001) *Kamu Bankalarında Reform Politikası*, metni, 7

zararlarının ana para ve 2001 Nisan ayı sonuna kadar yürütülen faizleri tutarı Mayıs ayı başında özel tertip devlet tahvili ihraç edilmek suretiyle kapatılmıştır.

3.2.6.1. Emlak Bankası A.Ş.’ nin Yeniden Yapılandırılması

Emlak Bankası’nın bankacılık lisansı 4684 sayılı kanunla değişik 4603 sayılı kanun kapsamında 6 Temmuz 2001’de Kamu Bankaları Yönetim Kurullarının yaptığı bir protokol uyarınca Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu tarafından iptal edilmiştir.

6 Temmuz 2001 tarihi itibarıyla T .Emlak Bankası A.Ş., T.C. Ziraat Bankası A.Ş.’ ye devredilmiştir. T. Emlak Bankasının devri aşağıda sayılan 2 kalem dışında aktif ve pasif değerlerini (sermaye hariç) kapsamaktadır.

-T. Emlak Bankası A.Ş. nin bankacılık faaliyetleri dışında kalan mal varlıkları ve bu konuda faaliyet gösteren iştiraklerindeki hisse payları ve ticari gayri menkulleri ile ihtiyaç fazlası gayri menkulleri ve

-T. Emlak Bankası A.Ş.’ nin kanuni takibe intikal ettirilmiş tüm alacakları ile buna ilişkin olarak ayrıştırılmış karşılıkları.

Bu iki kalem tasfiye halindeki Emlak Bankası’nda kalacaktır. Böylece Ziraat Bankası’nın bilançosunda üstlendiği tutar, devir alınan yükümlülüklerle varlıklar arasındaki fark kadar olmuştur.

3.2.7. Yeniden Yapılandırma Sonrasında Kamu Bankalarının Mali Yapısındaki Gelişmeler

2000 yılı sonunda 30,8 katrilyon lira olan kamu bankalarının (Ziraat, Halk ve Emlakbank) toplam aktifleri yüzde 44,6 oranında artarak 2001 Aralık ayına 44,6 katrilyon liraya yükselmiştir.

2001 yılında öz kaynakların toplam pasifler içindeki payı yüzde 2,3’den yüzde 9,1’e çıkmış, bankalara borçların payı ise yüzde 15’den yüzde 8’e inmiştir.

Kamu bankalarının kredi portföyü 2001 yılında nominal olarak yüzde 16,4 oranında daralmıştır. Bu gelişmede kredilerin bir bölümünün takipteki alacaklar kalemine geçmesi de etkili olmuştur. Nitekim, brüt kredilerde 2001 yılında nominal olarak yüzde 16,7 oranında artış söz konusudur.

Menkul değerler cüzdanının toplam aktifler içindeki payı Aralık 2000’de yüzde 5,7 iken, görev zararları karşılığı ve sermaye desteği olarak verilen tahvillerin de etkisiyle Aralık 2001’de yüzde 57,8 ‘e yükselmiştir. Fon bankalarının Merkez Bankası’na olan yabancı para depo yükümlülüklerinin Ziraat Bankasına devredilmesi karşılığında verilen kağıtlar nedeniyle kamu bankalarının döviz cinsinden kağıt stokunda 2001 yılı sonuna doğru belirgin bir artış olmuştur.

Finansal ve operasyonel yeniden yapılandırmanın kamu bankalarının performansına olumlu yansımaları 2001 yılında görülmeye başlanmıştır. 2001 yılı Nisan ayında 598 katrilyon lira olan Emlak ve Ziraat Bankası'nın toplam zararı Aralık ayında 543 trilyon lira kara dönüşmüştür. Halk Bankası'nın ise söz konusu dönemlerde 740 trilyon lira olan zarar, 570 trilyon liraya gerilemiştir. Böylece, kamu bankalarının Ocak-Nisan döneminde toplam 1,3 katrilyon lira olan dönem zararları Ocak –Aralık döneminde 27 trilyon liraya gerilemiştir.²⁸

3.3.Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna Devredilen Bankaların Yeniden Yapılandırılması

Kamu bankalarının yeniden yapılandırılması programının en önemli bölümlerinden birisi de TMSF kapsamındaki bankaların en kısa sürede çözüme kavuşturulması yer almaktadır.

3.3.1. TMSF Bünyesine Alınan Bankaların Devir, Birleşme, Satış veya Tasfiye Yoluyla Çözümlemesi

Son 5 yılda TMSF' ye devredilmiş olan 19 bankadan 8 tanesi birleştirilmek suretiyle dört banka ise satış yoluyla çözüme kavuşturulmuştur.

2001 yılı Aralık ayı içerisinde İktisat Bankası, Etibank ve Kent bank' ın bankacılık işlemleri yapma izinleri kaldırılmış ve bu bankalar tasfiye sürecine girmiştir.

Böylece, 1 Şubat 2002 itibariyle, hukuki süreçleri devam eden Tarihbank ile T. Ticaret Bankası hariç, TMSF bünyesinde Toprakbank ve Bayındırbank olmak üzere iki banka kalmıştır.

Kasım 2001'de Fon bünyesine alınan Toprakbank için 31 Ocak 2002 tarihinde satış süreci başlatılmıştır. İlgilenen yatırımcıların 15 Şubat 2002 tarihine kadar başvuruları ve gerekli koşulları taşıyan yatırımcıların bankada inceleme yaptıktan sonra 2 Nisan 2002 tarihine kadar tekliflerini vermeleri öngörülmüştür.

Tablo:27

TMTF'YE devredilen/yönetim ve denetimi Fona intikal eden bankaların çözümleme süreçleri:

Birleştirilen Bankalar	TMSF' ye Devir Tarihi	Mevcut Durum
Egebank	21.12.1999	26.01.2001 tarihinde Sümerbank ile birleştirilmiştir.
Yurtbank	21.12.1999	26.01.2001 tarihinde Sümerbank ile birleştirilmiştir.
Yasarbank	21.12.1999	26.01.2001 tarihinde Sümerbank ile birleştirilmiştir.
Bank Kapital	27.10.2000	26.01.2001 tarihinde Sümerbank ile birleştirilmiştir.

²⁸ BDDK, *Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı :Gelişme Raporu* (6 Şubat 2002)

Ulusalbank	28.02.2001	17.04.2001 tarihinde Sümerbank ile birleştirilmiştir.
Interbank	07.01.1999	15.06.2001 tarihinde Etibank ile birleştirilmiştir.
Esbank	21.12.1999	15.06.2001 tarihinde Etibank ile birleştirilmiştir.
İktisat Bankası	15.03.2001	Bankacılık lisansı 07.12.2001 itibarıyla kaldırılmış ve tasfiye süreci başlatılmıştır. Daha sonra 04.04.2002 tarihinde genel kurulda alınan karar ile tasfiye kaldırılarak Bayındırbank ile birleştirilmiştir.
Kentbank	09.07.2001	Bankacılık lisansı 28.12.2001 itibarıyla kaldırılmış ve tasfiye süreci başlatılmıştır. Daha sonra 04.04.2002 tarihinde genel kurulda alınan karar ile tasfiye kaldırılarak Bayındırbank ile birleştirilmiştir.
EGS Bank	09.07.2001	Bankacılık lisansı 18.01.2002 itibarıyla kaldırılmış ve aynı tarih itibarıyla Bayındırbank ile birleştirilmiştir.
Etibank	27.10.2000	Bankacılık lisansı 28.12.2001 itibarıyla kaldırılmış ve tasfiye süreci başlatılmıştır. Daha sonra 04.04.2002 tarihinde genel kurulda alınan karar ile tasfiye kaldırılarak Bayındırbank ile birleştirilmiştir.
Toprakbank	30.11.2001	Bankacılık lisansı 30.09.2002 itibarıyla kaldırılmış ve aynı tarih itibarıyla Bayındırbank ile birleştirilmiştir.
SATILAN BANKALAR		
Bank Ekspres	12.12.1998	30.06.2001 tarihinde Tekfen Grubuna satılmıştır. Bank Ekspres A.Ş.' nin Tekfenbank A.Ş. ile birleşmesi 18.10.2001 tarihinde BDDK tarafından uygun görülmüştür. Faaliyetlerine Tekfenbank A.Ş. olarak devam etmektedir.
Demirbank	06.12.2000	20.09.2001 tarihinde HSBC Bank Plc. ile hisse devir sözleşmesi imzalanmış, fiili hisse devri 30.10.2001 tarihinde gerçekleştirilmiştir.
Sümerbank	21.12.1999	Birleşik Sümerbank 09.08.2001 tarihinde Oyak Grubuna satılmış, Sümerbank' ın Oyakbank A.Ş.' ye devri 11.01.2002 tarihinde tescil edilmiştir. Faaliyetine Oyakbank A.Ş. olarak devam etmektedir.
Sitebank	09.07.2001	20.12.2001 tarihinde Novabank SA ile hisse devir sözleşmesi imzalanmış ve hisse devir işlemi 25.01.2002 tarihinde gerçekleşmiştir.
Tarişbank	09.07.2001	Denizbank A.Ş.' ye devrine ilişkin hisse devir sözleşmesi 21.10.2002 tarihinde imzalanmış olup, fiili hisse devri 25.10.2002 tarihi itibarıyla tamamlanmıştır. Denizbank A.Ş. ile Tarişbank' ın birleşmesi 19.12.2002 tarihinde BDDK tarafından uygun görülmüş, birleşme 27.12.2002 tarihinde tamamlanmıştır.
TASFİYE SÜRECİNDEKİ BANKALAR (BANKALAR Kanunu 18 İNCİ MADDE KAPS.)		
Türkbank	06.11.1997	09.08.2002 tarihinde yapılan olağanüstü genel kurul toplantısında bankanın infisah ve tasfiyesine karar verilmiş ve tasfiye kararı 14.08.2002 tarihinde Ticaret Sicil Memurluğunda tescil 19.08.2002 tarih ve 5616 sayılı Ticaret Sicil Gazetesinde de ilân edilmiştir.

		Tasfiye işlemleri devam eden bankanın 09.04.2003 tarihli olağanüstü genel kurul toplantısında 14.08.2002 tarihli tasfiye bilançosu onaylanmış ve yeni tasfiye memurları atanmıştır. Tasfiye Kurulunun 01.12.2003 tarihli kararıyla şubelerin tümünün sistemsel olarak kapatılma kararı alınmış ve 02.12.2003 tarihli kararı ile de görevli tüm personelin iş akitlerin feshine karar verilmiştir.
YÖNETİM VE DENETİMİ FONA İNTİKAL EDEN BANKALAR(BANK.KAN.16.MD KAPSAMINDA)		
Kıbrıs Kredi Bankası	27.09.2000	Tasfiye çalışmaları devam etmektedir.
İmar Bankası	03.07.2003	4389 sayılı Bankalar Kanununun 14 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrasına istinaden Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 03.07.2003 tarih ve 1085 sayılı kararı ile İmar Bankası'nın bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılmış ve anılan Kanunun 16 ncı maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yönetim ve denetimi Fona intikal etmiştir. 19.02.2004 tarihinde bankanın iflası istemiyle dava açılmıştır.
TMSF BÜNYESİNDE BULUNAN BANKALAR		
Bayındırbank	09.07.2001	Varlık yönetimi işlevini yürütecek geçiş bankası olarak belirlenmiştir.
Pamukbank	19.06.2002	Kurulun 31.01.2003 tarih ve 978 sayılı kararı ve Fon Yönetim Kurulunun 31.01.2003 tarih ve 61 sayılı kararıyla Çukurova Grubunun Pamukbank ve Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.' ye olan borçlarının yeniden yapılandırılmasına ilişkin sözleşme BDDK ve TMSF ile Çukurova Grubu arasında 31.01.2003 tarihinde imzalanmıştır. Satış süreci tekrar başlatılan bankaya iki yatırımcı grubu tarafından teklif sunulmuş olup, bu teklifler 29.12.2003 tarihinde TMSF Yönetim Kurulu tarafından yetersiz bulunmuş ve bankanın bir kamu bankası ile birleştirilmesi yoluyla çözüme kavuşturulmasının değerlendirilmesi amacıyla çalışmalar başlatılmıştır.

Kaynak :TMSF,Üç Aylık Faaliyet Raporu. Mart 2004

3.3.2.Finansal Açıdan Yeniden Yapılandırma

Fon kapsamına alınan bankaların sermaye ve bilanço yapılarını güçlendirmek amacıyla Hazine Müşteşarlığı , TMSF ile yaptığı ikraz anlaşmaları kapsamında 2000 yılı Aralık ayından itibaren belli dönemlerde özel tertip tahvil ihraç etmiştir.

Fon bankalarına, TMSF' nin kendi kaynaklarından 1 katrilyon lirası sermaye, 1,2 katrilyon lirası mevduat olmak üzere toplam 2,2 katrilyon lira destek sağlanmıştır. Ayrıca fon bankaları Hazine tarafından verilen özel tertip tahvillerin bir bölümünü Merkez Bankasına kesin satış yapmak suretiyle sağladıkları kaynaklarla 16 Mart 2001 itibariyle 5,2 katrilyon lira olan TCMB dışındaki kısa vadeli yükümlülüklerini sıfırlamışlardır. Fon bankalarında bulunan mevduatın önemli bir bölümü ihale yoluyla karşılığında DİBS verilmek suretiyle diğer bankalara devredilmiştir TMSF bünyesine alınan bankalarda Mart 2001'den itibaren mevduat faiz oranları ortak olarak DİBS piyasa faiz oranının altında belirlenmiş ve piyasa ortalamalarına yaklaştırılmıştır.

Mayıs 2001 dönemine kadar 4-5 milyar dolar seviyesinde olan TMSF bünyesindeki bankaların açık pozisyonları, Mayıs ayının ikinci yarısında yapılan dövize endekli kamu kağıdı enjeksiyonuna bağlı olarak gerilemiş ve Haziran ayı sonunda 561 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

3.3.3.Operasyonel Açıdan Yeniden Yapılandırma

Devir tarihi itibariyle 1.619 olan Fon bankalarının şube sayısı 31 Ocak 2002'de 856'ya düşürülmüştür. Satılan bankalar hariç tutulduğunda devir tarihi itibariyle 982 olan şube sayısı 480 adet azaltılarak 31 Ocak 2002'de 502'ye indirilmiştir.

Fon bankalarının personel sayısı bankaların devredildikleri tarihe göre yüzde 49.1 oranında (16.002 kişi) azaltılarak 31 Ocak 2002 tarihi itibariyle 16.567'ye indirilmiştir. TMSF bünyesindeki bankaların iştirakleri ile menkul ve gayrimenkul satışlarının daha etkin bir biçimde yürütülmesini temin etmek amacıyla TMSF bünyesinde iştirakler Dairesi Başkanlığı ile Gayri menkuller Dairesi Başkanlığı kurulmuştur.

31 Ocak 2002 tarihi itibariyle, Fon bankalarının satışı kararlaştırılıp izin bekleyen satış işlemleri de dahil olmak üzere iştiraklerinin satışından 238,1 trilyon lira elde edilmiştir.²⁹

3.3.4.Aktif Yönetimi ve Tahsilat

Aralık 2001 tarihi itibariyle 6.110 adet kurumsal, 63.717 adet bireysel olmak üzere toplam 71.136 adet dosya Tahsilat Dairesine aktarılmıştır. Fon bankalarından devralınan takipteki alacakların tutarı 3,7 katrilyon lira düzeyindedir. Devir alınan takipteki alacakların tutarı 3,7 katrilyon lira düzeyindedir. TMSF bünyesindeki

²⁹ BDDK, *Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı:Gelişme Raporu*, 6 Şubat 2002

bankalardan devir tarihleri 31 Aralık 2001 tarihleri arasında 903,5 milyon dolarlık tahsilat gerçekleştirilmiştir.

3.4.Özel Bankacılık Sisteminin Daha Sağlıklı Bir Yapıya Kavuşturulması

Yeniden yapılandırma programı ile özel bankaların daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır. Kasım ve Şubat 2001 krizlerinin de etkisiyle özel bankaların mali yapıları ve karlılık performansları kötü yönde etkilenmiştir.

Özel sermayeli bankaların sermaye yapılarının güçlendirilerek, sorulu kredilerin çözümlenmesi ve yabancı para açık pozisyonlarının daraltılması hedeflenmiştir. Ayrıca yeni düzenlemelerle özel bankaların devir ve birleşmelerinin özendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır.

3.4.1.Sermaye Yapısının Güçlendirilmesi ve Sorunlu Kredilerin Çözümlemesi

Kasım ve Şubat 2001 krizlerinin yaşanmasından sonra bankacılık kesimindeki sermaye yetersizliği sorununun çözüme kavuşturulması amacıyla banka sahipleri ile hissedarların sermaye artırımına katkılarına artırmak amacıyla; her bir bankanın mali durumuna göre farklılık gösteren, sermaye artırımı ve sermaye benzeri kredi temini ve yeniden yapılanma stratejilerini içeren takvime bağlı taahhüt mektupları alınmış ve bu taahhütlere uyum titizlikle takip edilmiştir. Bu dönemde yaşanan krizlerinde etkisiyle takipteki krediler artış göstermiş ve bankaların yeni kredi arzını sınırlamalarına yol açmıştır. Bütün bu gelişmeler sonucunda bankacılık sektörü ve reel sektör krizi sarmalı oluşmaya başlamıştır. Bankacılık sektörü ve reel sektörün birlikte gözden geçirilerek çözüm stratejileri geliştirilmesini gerekli kılmıştır.

Öz kaynak artışını özendirmek amacıyla, gayrimenkul ve iştirak hissesi satışından doğan kazançların satışın yapıldığı yılda sermaye ilave edilen kısmının kurumlar vergisinden istisna edilmesi için gerekli olan satışa konu olan kıymetin asgari iki yıl süreyle elde tutulma şartının kaldırılmasına ve istisna edilen tutar üzerinden yapılan gelir vergisi stopaj kesintisinin düşürülmesine yönelik yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

4743 sayılı “ Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” 31 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Çıkarılan bu yasayla Bankalar Kanunu’na ilave edilen geçici 4. madde hükmü uyarınca, üç aşamalı denetimden geçecek olan tüm özel sermayeli bankalara, bir defaya mahsus olmak üzere ve belirli şartlar çerçevesinde sermayelerinin güçlendirilmesi amacıyla yönelik olarak, ana sermayeye katılım veya sermaye benzeri kredi temini şeklinde destek olunması öngörülmüştür.

4743 sayılı kanun ile ayrıca, finansal krizler sonucu ödeme gücünü yitirmiş olan reel sektör şirketlerinin faaliyetlerini sürdürmeye devam ederek yeniden üretim ve geri ödeme gücü kazanmalarına olanak tanıyan mali sektöre olan borçların yeniden yapılandırılmasına ilişkin düzenlemeler de gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, banka alacaklarının, “Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmaları” çerçevesinde ve bu anlaşmaların BDDK tarafından onaylandığı tarihten itibaren üç yıl içinde “finansal Yeniden Yapılandırma Sözleşmeleri” ne bağlanarak, gerektiğinde borçluya ek finansman desteği de sağlanmak suretiyle yeniden yapılandırılması veya yeni itfa planına bağlanması mümkün olabilecektir.³⁰

3.4.2. Açık Pozisyonların ve Faiz Riskinin Sınırlandırılması

Kasım ve Şubat 2001 krizleri sonrası piyasalardaki artan belirsizlikler ve döviz kurlarındaki yüksek oranlı dalgalanmalar özel bankaların, yabancı para pozisyon açıklarını kapatma eğilimlerini artırmıştır.

Hazine tarafından Haziran 2001’de gerçekleştirilen iç borç takas işlemi de özel bankaların yabancı para pozisyon açıklarını önemli ölçüde kapatmalarına katkıda bulunmuştur. İç borçlanmada değişken faizli, dövize endeksli ve döviz cinsinden tahvillerin payının artması bankaların kur risklerinin yanı sıra, faiz risklerinin de sınırlandırılmasına katkıda bulunmuştur.

3.4.3. Devir ve Birleşmeler

2001 yılında bankaların ve iştiraklerinin devir ve birleşmelerini kolaylaştırmak yönünde vergi teşvikleri getirilmiş ve bu düzenlemelerin de katkısıyla devir ve birleşmelerde önemli gelişmeler yaşanmıştır.” 4743 sayılı Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” çerçevesinde getirilen hükümler çerçevesinde bankalara bağlanacak olan sermaye desteğinden yararlanabilmenin sektör içindeki pay koşuluna bağlanmasının bankacılık kesiminde devir ve birleşmeleri teşvik edeceği düşünülmektedir.

3.4.4. Gözetim ve Denetim Çerçevesinin Güçlendirilmesi ve Sektörde Etkinliğin Artırılması

Yeniden Yapılandırma çalışmaları çerçevesinde bankacılık sisteminin daha etkin ve verimli olmasının sağlanarak dünya standartlarında bir rekabet yapısının oluşturulmasına yönelik bir takım yasal ve kurumsal düzenlemeler yapılmıştı. Böylelikle bankacılık sisteminin dayanıklı bir yapıya kavuşturularak sektöre olan güvenin artırılmasına çalışılmıştır.

Gözetim ve denetim çerçevesine ilişkin düzenlemeler; sermaye yeterliliği, risk yönetimi, kredi ve iştirak sınırlamaları, kredi karşılıkları, uluslar arası muhasebe standartlarına uyum, bağımsız denetim ve yabancı ülke denetim organları ile işbirliği alanlarında gerçekleştirilmiştir.

³⁰ BDDK, *Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı: Gelişme Raporu*, 6 Şubat 2002

Sermaye Düzenlemeleri

Haziran 2001 tarihinde yapılan Bakanlar Kurulu değişikliği ile Avrupa Birliği Direktiflerindeki öz kaynak tanımına paralel olarak “Konsolide Öz kaynak” tanımı getirilmiş ve konsolide esasa göre uygulanacak kredi sınırları ile standart oranların hesaplanmasında bu tanımın esas alınması sağlanmıştır.

31 Ocak 2002’de yayımlanan “Bankaların Sermaye Yeterliliği Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” ‘ le faiz oranı riski, kur riski ve hisse senedi risklerinden oluşan piyasa risklerinin sermaye yeterliliği rasyosunun hesaplanmasına dahil edilmesi kararlaştırılmıştır.

Bankaların öz kaynaklarının hızlı kur ve fiyat hareketleri nedeniyle aşınmasını önleyecek “yapısal pozisyon” tanımı getirilerek, yapısal pozisyonun sermaye yeterliliği rasyosu hesabında dikkate alınmasına ilişkin usul ve esaslar ilişkin çalışmalar yapılmıştır. 1 Şubat 2002 tarihinde çıkarılan “Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programının Uygulama Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik” ile yeniden yapılandırma programı kapsamında yapılacak sermaye desteği programına ilişkin işlemlere açıklık getirilmiştir.

Risk Düzenlemeleri

8 Şubat 2001 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren “Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik” ile bankaların bünyelerinde etkin bir iç denetim sistemi kurmaları ve karşılaşılabilecekleri riskleri en iyi şekilde yönetebilmelerine imkan verecek etkin bir risk yönetimi sistemi kurmalarına ilişkin usul ve prensipler belirlenmiş ve söz konusu sistemlerin etkin bir şekilde işleyişini takiben bu yönetmelik çerçevesinde bankacılık sisteminin banka faaliyetleri bazında risk odaklı olarak gözetimi hedeflenmiştir.”Yabancı Para Net Genel Pozisyon/Öz kaynak” Standart oranının Bankalarca Konsolide ve Konsolide olmayan Bazda Hesaplanmasına ve Uygulanmasına İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik 31 Ocak 2002 tarihinde yayımlanmıştır. Bu yönetmelik ile öz kaynak ve konsolide öz kaynak tanımlarındaki yeni düzenlemelere paralellik salınmış, ayrıca net genel pozisyon açıklarının belirtilen sınırı aşan kısmının disponibilitate uygulamasında taahhüt olarak dikkate alınması uygulaması kaldırılmıştır. Ayrıca bankaların yabancı para pozisyonlarını kapatabilmek amacıyla kullandıkları enstrümanların belirlenmesine yönelik bir komite oluşturularak çalışmalarına ekim ayı itibariyle başlamıştır.

Kredi ve İştirak Sınırlamaları ile Karşılıklara İlişkin Düzenlemeler

Bankaların kullandıkları kredilerde risk yoğunlaşmasının önlemek üzere, bir gruba kullanılacak kredi limitlerinin hesabında doğrudan ve dolaylı krediler birlikte dikkate alınmış ve risk grubu tanımı yapılmıştır. Gerçek ve tüzel bir kişiye doğrudan veya dolaylı verilebilecek kredilerin toplamı öz kaynakların en fazla yüzde 25’i ile sınırlandırılmıştır. Bu risk grubuna kullandıkları kredi toplamı Bankalar Kanunu’ndaki sınırlamaları aşan bankalar, bu risk grubuna dahil gerçek ve tüzel kişilere yeni kredi kullandıramayacaklardır. Ayrıca bankaların sınırlamaları aşan tutarı kademeli olarak 2006 yılı sonuna kadar gidermeli öngörülmüştür.

2009 yılına kadar geçiş süreci tanınarak bankaların mali kurumlar dışındaki bir ortaklığı iştirakleri kendi öz kaynaklarının en fazla yüzde 15'i, bu iştiraklerin toplam tutarı ise banka öz kaynaklarının yüzde 60'ı ile sınırlandırılmıştır.

1 Ocak 2002'den itibaren vadeli işlem, opsiyon sözleşmeleri ve benzeri diğer türev ürünler kredi tanımına dahil edilmiştir.

Özel karşılıkların kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider sayılması konusuna açıklık kazandırılmıştır.

31 Ocak 2002 tarihinde 4743 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle, bankaların kredi karşılıklarının Bankalar Kanunu hükümlerine uyumlu hale getirmek için tanınmış olan dört yıllık geçiş süresi kaldırılmıştır.

31 Ocak 2002 tarihinde , kredi karşılıklarına ilişkin yönetmelikte değişiklik yapılmış ve uygulamaya ilişkin hususlar hakkında bir genelge yayımlanmıştır. Söz konusu genelge ile krediler ve diğer alacakların sınıflandırılması, karşılık ayrılmasına ilişkin esaslar, teminata ilişkin esaslar ile mevduat kabul etmeyen bankaların yönetmelik hükümleri karşısındaki durumları konularına açıklık getirilmiştir Yönetmelikte yapılan değişikliklerle kredi ve diğer alacakların yeniden yapılandırması hakkındaki mevcut uygulama gözden gerilerek mali sektöre olan borçların ilave kredi sağlamak suretiyle yenilenmesi veya yeniden itfa planına bağlanmasına ilişkin düzenlemelerin etkinliğini artırıcı esneklikler sağlanmıştır.

Muhasebe Standartları ve Bağımsız Denetim

1 Temmuz 2002 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren Uluslar arası Muhasebe Standartları (UMS) ile uyumlu taslak Muhasebe Uygulama Yönetmeliği bankalarca 1 Şubat 2002 tarihinden itibaren uygulamaya konulmuştur. Repo ve ters repo işlemleri yine aynı tarih itibarıyla bilanço içinde izlenebilmesi amacıyla 4389 sayılı bakanlar Kanunu ile bir takım düzenlemeler yapılmıştır.

Yabancı Ülkelerle Yapılan Denetim ve İşbirliği Anlaşmaları

Bankaların yurtdışı faaliyetlerinin yapısını, ana kuruluş ile bağlantılarını değerlendirebilmek, bunları düzenlemek ve denetlemek açısından bu faaliyetlere ilişkin doğru bilgiye ulaşabilmek ve ülkeler arasında denetim ve gözetim alanında işbirliğini kolaylaştıracak uluslararası anlamda bir kurumsal çerçeve oluşturmaya çalışılmıştır. Bu amaçla diğer ülkelerin denetim birimleri ile yapılmakta olan anlaşmalar ve işbirliği çalışmaları ile off-shore bankalarda yerinde inceleme ve denetim yapılması sağlanmıştır.

Diğer ülkelerin gözetim ve denetim organları ile işbirliği kapsamında BDDK; KKTC Merkez Bankası ile 17.09.2001 tarihinde, Arnavutluk Merkez Bankası ile 19.10.2001 tarihinde Memorandum Of Understanding(MoU) anlaşması imzalanmıştır. Hollanda, Malta, Lüksemburg, Bahreyn, Romanya, İsviçre ve İrlanda'ya ise MoU taslağı yollanmıştır.

Devir ve Birleşmeler

Bankaların ve iştiraklerinin devir ve birleşmelerini kolaylaştırmak yönünde vergi teşvikleri getirilmiştir. BDDK tarafından hazırlanan ve bankaların devir ve birleşmeleriyle ilgili genel prensipleri tanımlayan “Bankaların Birleşme ve Devirleri Hakkında Yönetmelik” 27 Haziran 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

SONUÇ

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte özel sektörün yetirince kaynağa sahip olmaması ve o dönemde ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanabilmesi ve özel sektör alt yapısının güçlendirilmesi amacıyla Kamu İktisadi Teşebbüsleri oluşturularak devletin ekonomide daha fazla etkinliği sağlanmıştır.

1980'li yıllara gelindiğinde tüm dünyada ve Türkiye' de devlet tarafından işletilen Kamu İktisadi teşebbüslerinin özelleştirilmesi gündeme gelmiştir. Bu dönemde Kamu İktisadi Teşebbüsleri finansman gereklerini bütçe kaynaklarında kullanmaktaydılar ve özel sektöre oranla yüksek maliyet ve düşük verimle çalışmaları, ekonomiyi enflasyonist bir sürece sürüklemiştir. Gelişen teknolojiye ayak uyduramamaları piyasada etkin ve verimli çalışmaları ekonomi de olumsuzluklara yol açmıştır. Bu nedenle kamu kuruluşlarının ve özellikle de kamu bankalarının özelleştirilmeleri konusu gündeme gelmiştir.

Özelleştirme ile birlikte kamu bankalarına dünya standartlarında rekabet edecek özelliklerin kazandırılması, bu bankalara siyasi müdahalelerin yapılmasının engellenmesi ve böylelikle etkin ve verimli çalışmalarının sağlanması hedeflenmiştir. Türkiye'de kamu bankalarının devlet güvencesine sahip olmaları nedeniyle mevduatın büyük bir bölümünü toplamaktadırlar ancak toplanan bu mevduatların maliyetinin altında hazineye kaynak yaratmak amacıyla kullanılması bu bankaların büyük görev zararlarına yol açmıştır.

Ayrıca kamu bankalarının kullandırmış oldukları kredilerin siyasi tercihler doğrultusunda verilmesi ve geri dönüş oranlarının düşük olması bu kredilerin örgütlenme ve denetlenmelerindeki olumsuzluklarda kamu bankalarının yeniden yapılandırılma gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Özelleştirme çalışmaları 1994 yılında çıkarılan "Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesi ve Bazı Kanun ve kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un kabul edilmesiyle başlamıştır. 4046 sayılı bu kanun daha sonra çeşitli tarihlerde yapılan değişikliklerle özelleştirmenin yasal dayanağını geniş bir zeminde oldukça kapsamlı bir şekilde belirlemiştir.

Ticari kamu bankalarının özelleştirilmesi uygulamaları Avrupa ülkelerinde de 1980'li yıllarda gelişme göstermiştir. Avrupa ülkelerinde ticari kamu bankalarının özelleştirilme yöntemleri farklılıklar göstermekte olup, özelleştirme çalışmaları ülkeden ülkeye farklılıklar göstermiştir.

4046 sayılı kanunun çıkarılmasından sonra Türkiye'de Çaybank (% 49) ve Şekerbank (% 10) ta bulunan kamu hisselerinin büyük ortaklara satılması ile Sümerbank A.Ş. ' deki % 100 kamu hisselerinin blok satış yöntemi ile özelleştirilmesi ve Türk Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ' deki % 11,68 ' lik kamu hissesinin İMKB' de satışı, kamu bankalarının özelleştirilmesinde ilk örnekler olma niteliği taşımaktadır. Bu konuda Sümerbank A.Ş, Türkiye'de kamu bankalarının özelleştirilmesi uygulamalarında % 100 kamu payının özelleştirildiği kuruluştur. Bu uygulamanın devamında ise İş Bankası %

12,3'lük hissesinin (% 7,4'ü uluslar arası borsada, % 4,9'u halka arz) özelleştirilmesi ve Etibank Bankacılık A.O. ile bu bankanın varlıklarının 18 Eylül 1996 tarih ve 96/8532 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın, eski karar ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' un ilgili hükümleri çerçevesinde bölünmesi ile kurulan Denizbank A.Ş, ve Anadolubank A.Ş, 'de % 100 kamu hisselerin özelleştirilmesi görülmüştür.

Vakıflar Bankası 26 Temmuz 2000 tarihli ve 24121 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 606 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Bakanlar Kurulu'na yetki verilmek suretiyle özelleştirilme kapsamına alınmıştır. Kısa bir süre sonra 620 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile T.C. Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası A.Ş. ve Emlak Bankası A.Ş, özelleştirme kapsamına alınmak istenmiştir. Fakat, 606 sayılı kanun Hükmünde Kararname, Anayasa Mahkemesi' nce Anayasa' nın Başlangıç'ı ile 6. ve 91. maddelerine aykırı bulunmuş ve söz konusu Kanun Hükmünde Kararname' nin dayandığı 4588 sayılı Yetki Yasası Anayasa Mahkemesinin, 31 Ekim 2000 tarih ve 24126 sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan, 05.10.2000 günlü, Esas 2000/45, Karar 2000/27 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Dolayısıyla 606 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Yasal ve Anayasal dayanaktan yoksun kalmıştır. T.C. Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası A.Ş, ve Emlak Bankası A. Ş, 'nin özelleştirme kapsamına alınmasını amaçlayan 620 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ise "Gelir Vergisi Kanunu" nda yer almayan bir istisnaya yer verdiği, dolayısıyla Anayasanın 91. Maddesine aykırı olduğu" gerekçesiyle Cumhurbaşkanlığı'ca onaylanmayarak geri gönderilmiştir.

Kamu bankalarının özelleştirme kapsamına alınmasına yönelik girişimlerde yaşanan bu gelişmelerden sonra, mevcut hükümet her iki Kanun Hükmünde Kararname' yi (606 ve 620 sayılı KHK'ler) Kanun Taslağına dönüştürerek Meclis gündemine getirmiş ve söz konusu taslaklar Genel Kurul' da kabul edilerek kanunlaşmıştır. 15 Kasım 2000 tarihinde kabul edilen, 25 Kasım 2000 tarih ve 24241 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 4603 sayılı " Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi hakkında Kanun" ile söz konusu bankanın, üç yıllık bir süre içerisinde yeniden yapılandırılarak özelleştirme kapsamına alınmasına imkan sağlanmıştır. Öte Yandan 16 Kasım 2000 tarihinde kabul edilen, 22 Kasım 2000 tarih ve 24238 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4604 sayılı " Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile söz konusu bankanın özelleştirilmesine ilişkin hukuki altyapı tekrar oluşturulmuştur. (606 sayılı KHK' de olduğu gibi)

Türk Bankacılık Sisteminde yer alan kamu ve özel sermayeli tüm bankaların işlevlerini, bankacılık ilke ve kurallarına uygun yönetilmesi bankacılık sektörünün daha etkin ve verimli bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Kamu bankalarının yeniden yapılandırılması bu yöndeki en önemli gelişmedir.

KAYNAKLAR

- AFŞAR, Hayrettin (Ocak 1998- Sayı: 9) *Hazine Dergisi Türkiye 'de Özelleştirme ve Özelleştirme Düzenlemeleri*
- AKGÜÇ, Öztin (1992). *100 Soruda Türkiye 'de Bankacılık*, Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- ALKİN, Erdoğan (1996). *Türkiye 'de Özelleştirme*, Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, Şubat.
- AKTAN, Coşkun Can (1993) *Kamu Ekonomisinden Piyasa Ekonomisine Özelleştirme*, Takas Matbaası, Ankara.
- ALTUNIŞIK, Remzi, COŞKUN Recai, YILDIRIM Engin, BAYRAKTAROĞLU Serkan, (2002), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*, Sakarya Kitabevi.
- ALTUNBAŞ, Yener ; SARISU, Ayhan (1996) *Türk Bankacılık Sisteminin Avrupa Birliği Bankacılık Sistemine Entegrasyonu*, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Kasım.
- Başak Ekonomi Dergisi Kasım –Aralık 2003
- BDDK, *Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Eylem Planı*, 25 Eylül 2001
- BDDK, *Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı, Gelişme Raporu*, 8 Kasım 2001
- BDDK, *Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı*, 15 Mayıs 2001
- BDDK, *Türk Bankacılık Sektörü Durum Analizi ve Geleceğe Bakış*, Ceyla Pazarcıbaşıoğlu, BDDK Başkan Yardımcısı, 23 Temmuz 2002.
- BOLAY, Cahide (1991) *Türk Bankacılık Tarihi*, Bankacılık Dergisi .
- BUSH, Harry (1994) *İngiliz Usulü Özelleştirme*, Ekonomik Forum TOBB, 7.
- ÇANKAYA, Fikret; ÖZ, Mehmet (2001) . *Türkiye 'de Kamu Bankalarının Özelleştirilmesi*, Türkiye Bankalar Birliği.
- GOLDSTEİN, Morris; TURNER, Philip (1999). *Yükselen Ekonomilerde Bankacılık Krizleri-Kökenler ve Politika Seçenekleri*, Ali İhsan Karacan, Dünya Yayıncılık, Ocak

KAZGAN, Haydar (1997) *Osmanlı'dan Cumhuriyete Türk Bankacılık Tarihi*, TBB Yayınları.

OTAYLI, İber, (1987), *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, Hil Yayınları, İstanbul.

ÖZDİCLE, Leyla(1997). *Türk Bankacılık Sektöründe Piyasa Yapısı*, Hazine Dergisi, Sayı:6, Nisan.

SARISU, Ayhan (1997) *Banka Özelleştirmesinde İran Deneyimi*, Finans Dünyası Dergisi , Sayı:86, Şubat.

PAUL, Samuel (1987). *Özelleştirme ve Kamu Sektörü, Banka ve Ekonomik Yorumlar* Yıl: 24, Sayı 10, Ekim.

SARISU, Ayhan (1996) *Türk Bankacılık Sisteminin Genel Yapısı, Temel Özellikleri ve Kamu Bankalarının Bölünerek Özelleştirilmesi*, T.C. Başkacılık Hazine Müsteşarlığı, Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Kasım.

SEYİDOĞLU, Halil(1997) *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*, Güzem Yayınları.

SEVİLENGÜL, Orhan(1999) *Banka Muhasebesi*, Gazi Kitabevi.

TEMPLE, Fred (1998). *Türkiye'de Ekonomik Durgunluk Bekliyorum*, Active Yayıncılık ve Finans Dergisi, Yıl:1, Sayı:2, Eylül.

YILMAZ, Faruk, *Devlet Borçlanması ve Osmanlı'dan Cumhuriyete Dış Borçlar*, Birleşik Yayınevi, İstanbul, 1996.

EKLER

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun

(25 Kasım 2000 tarih ve 24241 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır)

Kanun No : 4603
Kabul Tarihi: 15 Kasım 2000

MADDE 1.-1. Bu Kanunun amacı, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketinin (bankalar) çağdaş bankacılığın ve uluslararası rekabetin gereklerine göre çalışmalarını ve özelleştirmeye hazırlanmalarını sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılmaları ile hisse satışlarına ilişkin düzenlemelerin ve hisselerin tamamına kadarının özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzel kişilere satışının gerçekleştirilmesidir.

2. Bankalar, anonim şirket statüsündedirler. Bu Kanunda yer alan hükümler dışında 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile genel hükümlere tabidirler.

3. Bankaların çalışma konuları ve amaçları, merkezleri, sermaye miktarları, hisseleri, genel kurulları, yönetim ve denetim organları, hesapları ve karlarının dağıtımı ile faaliyetlerine, devir, birleşme, fesih ve tasfiyelerine ilişkin diğer esaslar, ana sözleşmelerinde gösterilir.

4. Bankaların yıllık faaliyetleri 4389 sayılı Bankalar Kanununun 13 üncü maddesinin 2 numaralı fıkrasında belirtilen bağımsız denetim kuruluşlarınca incelenerek rapora bağlanır. Bu raporlar bankaların genel kurullarına sunulur.

5. 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 6245 sayılı Harcırah Kanunu ve 237 sayılı Taşıt Kanunu ile bunların ek ve değişikliklerine ilişkin hükümler ile 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 13 üncü maddesi ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 277 nci maddesi bankalar hakkında uygulanmaz.

MADDE 2.-1. Bankaların (bağlı ortaklık ve iştiraklerindeki payları dahil) etkin, verimli ve özerk bir şekilde çalışmalarının sağlanması amacıyla yeniden yapılandırılmalarına ilişkin usul ve esaslar, 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 2 nci maddesinin (b) fıkrası uyarınca ve mevcut yönetim düzenlemeleri dikkate alınarak, Bakanlar Kurulunca belirlenir.

2. Yeniden yapılandırma işlemlerinin tamamlanmasını müteakiben bankaların hisse satış işlemleri 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümleri çerçevesinde sonuçlandırılır. Yeniden yapılandırma ve hisse satış işlemleri bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren üç yıl içinde tamamlanır. Bakanlar Kurulu bu süreyi bir defaya mahsus olmak üzere yarısı kadar uzatabilir.

3. Bankaların bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut personeli hakkında aylık, özlük ve emeklilikleri yönünden tabi oldukları mevzuatın uygulanmasına devam olunur. Bunlardan uygun görülenler istekleri halinde, emeklilik statüleri devam etmek üzere özel hukuk hükümlerine göre çalıştırılabilir. 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile ilgileri devam eden personelin özel hukuk hükümlerine göre çalışacakları süreler kazanılmış hak aylıklarında değerlendirilir ve emeklilik işlemlerinde söz konusu Kanununun ek 48 inci maddesinin (b) fıkrası ile ek 68 inci maddesi hükümleri uygulanır. Bu kadro ve pozisyonlar emeklilik, istifa, ölüm ve sair nedenlerle boşaldıkları takdirde hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır. Özel hukuk hükümlerine göre çalıştırılacak personelin kadro sayısı ve unvanları ile ücret ve sair mali hakları bankaların genel kurullarınca tespit olunur. Yeniden yapılandırma sürecinde bankalarca özel hukuk hükümlerine göre yeni istihdam edilecek personele ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca belirlenir.

MADDE 3.-1. Bankaların bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Hazineden olan birikmiş görev zararı alacakları yeniden yapılandırma programında belirtilen esas ve süreler dahilinde itfa olunur. Çeşitli kanun ve kararnamelerle bankalara verilmiş olan görevler program dönemi sonunda yürürlükten kalkar. Devlet yeniden yapılandırma döneminde bankalara bedelini önceden ödemedi görev veremez.

2. Bankaların bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte çalışmakta olan personeline en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) brüt tutarının %180'ini geçmemek üzere görev ve unvanlarına göre yönetim kurullarınca belirlenecek miktarda bankacılık tazminatı ödenir. Bu personele bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar bankalarca kendi iç mevzuatına göre yol parası, geçici görevlendirme ve ikamet gideri olarak yapılmış olan ödemeler bu Kanuna göre yapılmış sayılır. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar yapılmış olan bu tür ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaz ve bundan sonra her ne ad altında olursa olsun, bu mahiyette ödeme yapılmaz.

3. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası teşkilatı, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte hiçbir hukuki merasime tabi olmaksızın anonim şirket olarak ticaret siciline re'sen tescil olunur. Bankanın mevcut sağlık yardım sandığı da bu Kanunla tüzel kişilik kazanır. Sandığın organları, kaynakları ile çalışma usul ve esaslarını düzenleyen ana statüsü Banka yönetim kurulunun onayı ile yürürlüğe girer.

4. Bu Kanun çerçevesinde yapılacak işlemler ve bu işlemlere ilişkin olarak düzenlenecek kağıtlar, her türlü vergi, resim ve harçtan müstesnadır. Ticaret siciline tescil ve Sermaye Piyasası Kurulu kayıt işlemlerinden ücret alınmaz. Bankalar hakkında 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 29 uncu maddesi, 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanunun 3 üncü maddesi ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 81 inci maddesi hükümleri uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 1.- 1. Bankaların ana sözleşmeleri bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde yapılacak ilk genel kurullarının onayı ile yürürlüğe girer. Mevcut yönetim kurulu üyelerinin görevleri genel kurullarca yenileri seçilinceye kadar devam eder. Bankaların tüm diğer personeli bu Kanunla buldukları kadro ve pozisyonlara atanmış sayılır.

2. Bankaların bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte çalışan personelinden 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa göre emeklilik hakkını kazanmış olanlara Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay, bu hakkı 2002 yılı sonuna kadar kazanacak olanlara da kazandıkları tarihten itibaren üç ay içinde emeklilik başvurusunda bulunmaları halinde emekli ikramiyeleri %30 fazlasıyla ödenir. Ancak, bu kapsamda emekli olan personel, emekli oldukları tarihten itibaren üç yıl içinde bu bankalarda yeniden istihdam edilemez.

3. Bankaların mevcut personeli, yeniden yapılandırma süresince istekleri halinde 4046 sayılı Kanunun 22 nci maddesine göre diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nakledilir. Bu halde söz konusu Kanuna göre yapılması gereken ödemeler ilgili bankalarca karşılanır.

MADDE 4.- Bu Kanun, bankalar hakkında sermayelerindeki kamu payı %50'nin altına düşüncüye kadar uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MALİ SEKTÖRE OLAN BORÇLARIN YENİDEN YAPILANDIRILMASI VE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN

(31.01.2002 tarih ve 24657 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Kanun No: 4743

Kabul Tarihi : 30.1.2002

Amaç

MADDE 1- Bu Kanunun amacı, Türkiye’de faaliyette bulunan bankalar, özel finans kurumları ve kendi özel mevzuatları uyarınca alınan izinler dahilinde faaliyette bulunan diğer malî kurumlar tarafından, bankalar ve diğer malî kurumlar ile kredi ilişkisi içinde bulunup, finansal darboğaz yaşayan borçluların; finansal yeniden yapılandırma çerçevesinde belirlenecek süre ve koşullarla, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış kredilerle ilgili olarak vadeleri uzatmak, krediyi yenilemek, ilave yeni kredi vermek, anapara ve/veya faiz indirmek, faizden vazgeçmek, kredileri kısmen veya tamamen iştirake çevirmek, kredileri aynî, nakdi ya da tahsil şartına bağlı bir bedel karşılığı devir ve temlik etmek, kredileri borçlu ya da üçüncü kişilere ait aynî değerler karşılığında kısmen veya tamamen tasfiye etmek, diğer bankalarla birlikte hareket ederek protokoller yapmak gibi alınacak tedbirlerle malî kesime olan geri ödeme yükümlülüklerini yerine getirebilmelerine ve katma değer yaratmaya devam etmelerine imkan verilmesinin sağlanmasıdır.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen; kredileri kısmen veya tamamen iştirake çevirmek, kredileri aynî bir bedel karşılığı devir ve temlik etmek, kredileri borçlu ya da üçüncü kişilere ait aynî değerler karşılığı kısmen veya tamamen tasfiye etmek işlemleri 4603 sayılı Kanuna tâbi bankalar ile yönetim ve denetimi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen bankalar tarafından yapılamaz.

Finansal yeniden yapılandırma çerçeve anlaşmaları

MADDE 2- Bankalar ve özel finans kurumları ile diğer malî kurumlar, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve Tasfiye Halinde Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketinin alacakları, Türkiye Bankalar Birliği tarafından hazırlanacak alacaklı kurumların yetkili temsilcilerince imzalanacak ve onaylama ve kabule ilişkin genel şartları Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikte gösterilecek olan Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmaları kapsamında ve bu Anlaşmaların Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından onaylandığı tarihten itibaren üç yıllık bir süre içinde finansal yeniden yapılandırma sözleşmelerine bağlanmak şartıyla gerektiğinde ilave finansman da sağlanmak suretiyle yeniden yapılandırılabilir veya yeni itfa planlarına bağlanabilir.

Gerektiğinde ilave finansman da sağlanmak suretiyle yeniden yapılandırılacak veya yeni bir itfa planına bağlanacak alacaklıların kapsamı, borçluların nitelikleri, asgari tutar ve şartları ve alacaklılar ile borçlular arasında ayrı ayrı imzalanacak finansal yeniden yapılandırma sözleşmelerinin asgari unsurları birinci fıkradaki usulle saptanan Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmaları ile belirlenir. Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmalarını imzalamayanlar tarafından yapılacak sözleşme ve işlemler için bu Kanunun ilgili madde hükümleri uygulanmaz.

Alacaklı ve borçlu taraflar arasında imzalanacak finansal yeniden yapılandırma sözleşmelerine bankalar, özel finans kurumları ve diğer malî kurumlar dışında kalan alacaklılar da taraf sıfatıyla katılabilir.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi, hisseleri kısmen ya da tamamen Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna ait bankalar, Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmalarına ve bu Anlaşmalar

kapsamında borçları gerektiğinde ilave finansman da sağlanmak suretiyle yeniden yapılandırılan veya yeni bir itfa planına bağlanan borçlularla yapılacak finansal yeniden yapılandırma sözleşmelerine taraf olmaya yetkilidir.

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve Tasfiye Halinde Emlak Bankası Anonim Şirketi, Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmalarına ve bu Anlaşmalar kapsamında borçlularla yapılacak finansal yeniden yapılandırma sözleşmelerine ilave finansman sağlamamak kaydıyla taraf olabilirler.

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmalarına göre gerektiğinde ilave finansman da sağlanmak suretiyle yeniden yapılandırılan veya yeni bir itfa planına bağlanan krediler ve diğer alacaklardan, Bankalar Kanununun 15 inci maddesinin (3) numaralı fıkrasına göre 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine tâbi olanları, 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesinin tecil süresi ve teminat şartlarına bağlı olmaksızın, Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmalarına göre taksitlendirmeye ve tecil etmeye yetkilidir.

Vergi istisnaları ve teşvik belgeleri

MADDE 3- Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmaları hükümleri kapsamında düzenlenecek finansal yeniden yapılandırma sözleşmeleri ve bu sözleşmeler kapsamında yapılacak işlemlerle ilgili olarak aşağıdaki hükümler uygulanır.

a) Çerçeve anlaşması, düzenlenen sözleşmeler ve bu çerçeve anlaşması ve düzenlenen sözleşmelerde belirlenen esaslar uyarınca yapılacak işlemler ve düzenlenecek kağıtlar 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa göre ödenecek damga vergisi ve 492 sayılı Harçlar Kanununa göre ödenecek harçlardan,

b) Çerçeve anlaşması ve düzenlenen sözleşmeler uyarınca alacaklı kuruluşlar tarafından her ne nam altında olursa olsun tahsil edilecek tutarlar 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu gereği ödenecek banka ve sigorta muameleleri vergisinden,

c) Çerçeve anlaşması ve düzenlenen sözleşmeler kapsamında alacaklı kuruluşların iktisap edecekleri motorlu taşıtlar 1318 sayılı Finansman Kanununa göre ödenecek taşıt alım vergisinden,

d) Çerçeve anlaşması ve düzenlenen sözleşmeler kapsamında kullanılan ve kullanılacak krediler kaynak kullanımını destekleme fonundan,

Ve diğer benzeri vergi, resim, harç, fon yükümlülüklerinden (4306 sayılı Kanun uyarınca ödenmesi gereken Eğitime Katkı Payı hariç) istisna edilmiştir.

İstisna (Taşıt Alım Vergisi hariç), alacaklı kuruluşların çerçeve anlaşması ve düzenlenen sözleşmeler uyarınca edindikleri varlıkları elden çıkardıkları hallerde de uygulanır.

İstisna uygulaması, sözleşme hükümlerinin borçlu firmalar tarafından yerine getirilememesi veya getirilmemesi hallerinde alacağın hukuki yollardan tahsili aşamalarında ödenmesi gereken vergi, resim ve harçlar açısından da geçerlidir.

Sözleşme hükümleri uyarınca tahsilinden vazgeçilen alacak tutarları Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre alacaklı için değersiz alacak, borçlu için ise vazgeçilen alacak olarak dikkate alınır.

Sözleşme ile uygulamaya konulan işlemlerin gerçekleşmemesi halinde dahi, uygulanmış olan vergi, resim ve harç istisnaları geri alınmaz.

Finansal yeniden yapılandırma sözleşmelerine göre borçları yeniden yapılandırılan ve yeni bir itfa planına bağlanan borçlular tarafından alınmış olan teşvik belgelerinin süreleri ile ihracat taahhüt süreleri, sözleşmeler ile belirlenen süreler kadar uzatılmış sayılır.

Bankalar, özel finans kurumları ve diğer malî kurumların alacakları ile diğer varlıklarının satın alınması ve yeniden yapılandırılarak satılması amacıyla, kuruluş ve faaliyet esasları Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından belirlenecek varlık yönetim şirketlerinin yaptıkları işlemler ve bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenen kağıtlar, kuruluş işlemleri de dahil olmak üzere kuruldukları takvim yılı ve bunu izleyen beş yıl süresince 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa göre ödenecek damga vergisinden, 492 sayılı Harçlar Kanununa göre ödenecek harçlardan, her ne nam altında olursa olsun tahsil edilecek tutarlar 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu gereği ödenecek banka ve sigorta muameleleri vergisinden, 1318 sayılı Finansman Kanununa göre ödenecek taşıt alım vergisinden, kaynak kullanımı destekleme fonuna yapılacak kesintilerden ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 29 uncu maddesi hükmünden istisnadır. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu bu şirketlere, hiçbir şekil ve suretle şirket sermayesinin yüzde yirmisini aşmamak kaydıyla, sermaye sağlamak suretiyle katılmaya yetkilidir.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından belirlenecek esas ve usuller çerçevesinde bankalar arasında alım ve satım işlemine konu edilen alacaklar ve bu alacakların teminatını oluşturan değerlerin devir ve temlik için yapılacak işlemler ve bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenen kağıtlar için, yedinci fıkrada belirtilen vergi, resim, harç ve fon istisnaları 31.12.2004 tarihine kadar aynen uygulanır.

3.6.1949 tarihli ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda yapılan düzenleme
MADDE 4- 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 30- Bu Kanununun 38 inci maddesine göre yapılacak bölünmelerde Türk Ticaret Kanununun 404 üncü maddesi uygulanmaz.

18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanununda yapılan düzenlemeler
MADDE 5- A) 4389 sayılı Bankalar Kanununun 3 üncü maddesinin (5) numaralı fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

b) Kurul üyeleri, görevlerinden ayrılmalarını izleyen iki yıl içinde, yönetim ve denetimleri veya hisseleri Fona intikal eden bankalar hariç olmak üzere, bu Kanun kapsamına giren kuruluşlarda görev alamazlar. Kurul üyeleri ile Kurum personelinin uyacakları mesleki ilkeler Kurulca belirlenir.

B) 4389 sayılı Bankalar Kanununun 14 üncü maddesinin (5) numaralı fıkrasının (a) bendine (ab) alt bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (ac) alt bendi eklenmiş, ayrıca, aynı maddenin (5) numaralı fıkrasının (c) bendinin ilk cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu cümleden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

ac) Devralınan zararlar sonucunda hisselerinin tamamına sahip olunamaması halinde, zararın ödenmiş sermaye tutarından düşülmesi suretiyle hesaplanacak sermaye esas alınmak üzere bulunacak hisse bedelinin Kurulca belirlenecek süre içinde banka hissedarlarına ödenmesi karşılığında hisselerini devralmaya,

Bu Kanun hükümlerine göre temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimleri Fona intikal eden bankaların, tasfiyeleri Fon eliyle yürütülen bankaların iflas idarelerinin ve hisseleri kısmen veya tamamen Fona intikal eden bankaların Fon tarafından borçlarının ve/veya taahhütlerinin üstlenilmesi ve/veya alacaklarının devralınması halinde Fonun, üstlendiği borçlar ve/veya taahhütler ile devraldığı alacaklarla ilgili devir ve temlik sözleşmeleri, her türlü teminatın tesisi ve kaldırılması, sözleşmelerin bozulması, dava ve icra takipleri ile bu borçlar ve/veya alacaklar ve/veya taahhütlerle ilgili diğer her türlü işlemler ve bu işlemlerle ilgili düzenlenen kağıtlar, eğitime katkı payı hariç olmak üzere her türlü vergi, resim, harç, fonlar ve 2548 sayılı Cezaevleri ile Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkumlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesi hükmünden istisnadır. Bu işlemlerden kaynaklanan döner sermaye ücreti ödenmez ve diğer kesintiler yapılmaz. Ayrıca, alacağa karşılık menkul veya gayrimenkul bir malın rızaen veya icraen Fon tarafından veya yönetim ve denetimleri veya hisseleri Fona intikal eden bankalar tarafından satın alınması halinde bu işlemlerle ilgili olarak tarafların ödemekle yükümlü olduğu vergi, resim, harç (eğitime katkı payı hariç) ve döner sermaye ücreti gibi malî yükümlülükler aranmaz.

C) 4389 sayılı Bankalar Kanununun 14 üncü maddesinin (6) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "yapacağı anlaşmalar çerçevesinde kamusal sermayeli olanlar da dahil olmak üzere diğer bankalar aracılığıyla Fon nam ve hesabına bunları nakde tahvil ettirmeye" ifadesi "yapacağı anlaşmalar çerçevesinde kamusal sermayeli olanlar da dahil olmak üzere diğer bankalar veya üçüncü kişiler aracılığıyla Fon nam ve hesabına bunları nakde tahvil ettirmeye" şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddenin (6) numaralı fıkrasının (b) bendinden sonra "ve gerekli göreceği" ifadesinden önce gelmek üzere aşağıdaki (c) bendi ve aynı fıkranın sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

c) Hisselerinin üçüncü kişilere devredilmesine imkan bulunmaması halinde, (a) ve (b) bentlerindeki yetkileri yanında, bu fıkradaki sınırlamalarla bağlı olmaksızın, varlık ve yükümlülüklerini devralmaya ve/veya varlık ve yükümlülükleri ile ilgili her türlü işlemi yapmaya,

Fon, bu fıkra hükümlerine göre hisseleri kendisine intikal eden bankaların, ekonomik değeri olan iştirakleriyle ilgili olarak 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanmaksızın yapılacak sermaye artırımları da dahil olmak üzere, yeniden yapılandırma amacıyla Kurulca belirlenecek esas ve usuller çerçevesinde kaynak sağlamak da dahil gerekli her türlü tedbiri almaya yetkilidir.

D) 4389 sayılı Bankalar Kanununun 14 üncü maddesinin (7) numaralı fıkrasının üçüncü paragrafının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

Bu bankaların başka bir bankaya devredilmesi ya da başka bir bankayla birleşmesi, hisselerinin üçüncü kişilere devredilmesi ya da tasfiyelerine karar verilmesi hallerinde, bu işlemlerin tamamlanmasını takip eden iki yıl içinde, bankanın sorumlulukları tespit edilen yönetim kurulu eski üyeleri ile eski denetçileri aleyhine, varsa ibralarının iptali ve işlemleri nedeniyle verdikleri zararın Fon adına tazmini istemiyle, Fon tarafından 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine istinaden dava açılabilir.

E) 4389 sayılı Bankalar Kanununun 15 inci maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan "Fon, devraldığı alacakla ilgili olarak iskonto da dahil olmak üzere her türlü tasarruflarda bulunmaya, sulh olmaya, alacağına mahsuben menkul ve gayrimenkul mallar ile her türlü hak ve alacakları hiçbir sınırlamaya tâbi olmaksızın devralmaya yetkilidir." cümlesi, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Fon, devraldığı ve dava veya iflas takibine konu etmekle görevli ve yetkili olduğu alacakları da dahil olmak üzere bu Kanunda yazılı her türlü alacakları ile ilgili olarak iskonto da dahil olmak üzere her türlü tasarruflarda bulunmaya, sulh olmaya, alacağına mahsuben menkul ve gayrimenkul mallar ile her türlü hak ve alacakları hiçbir sınırlamaya tâbi olmaksızın devralmaya ve alacağın yeniden itfa planına bağlanması da dahil olmak üzere borçlularla anlaşma yapmaya ve borçlularla yaptığı anlaşmalar kapsamında 14 ve 17 nci maddeler uyarınca Kurulca belirlenecek esas ve usuller dahilinde muhafaza tedbiri uygulayıp, uygulamamaya, dava açıp açmamaya veya açılmış bulunan hukuk davalarının yapılan anlaşma süresince durdurulmasını mahkemeden istemeye yetkilidir.

F) 4389 sayılı Bankalar Kanununun 15 inci maddesinin (4) numaralı fıkrasına, birinci bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

Fon işlemlerini yürütmede Başkana yardımcı olmak üzere Kurul kararıyla Kurum başkan yardımcısı statüsünde ve Kurum başkan yardımcılarında aranan şartları taşıyan üç Fon başkan yardımcısı atanabilir.

G) 4389 sayılı Bankalar Kanununun 15 inci maddesinin (9) numaralı fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Fon tarafından, hisseleri kısmen veya tamamen kendisine intikal eden bir bankanın borçlarının, taahhütlerinin yüklenilmesi veya alacaklarının devralınması halinde, bu borç, taahhüt ve alacaklarla ilgili olarak, 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunundan doğanlar ve takibi şikayete bağlı suçlar dahil olmak üzere açılmış

veya açılacak her türlü ceza davalarında, alacağın devralındığı veya borcun, taahhüdün yüklenildiği tarihten itibaren, suçtan zarar gören olarak, Fon müdahil sıfatını kazanır. Bu davalara bağlı şahsî haklar dahi Fona ait olur.

b) Fon tarafından, hisseleri kısmen veya tamamen kendisine intikal eden bir bankanın borçlarının, taahhütlerinin yüklenilmesi veya alacaklarının devralınması halinde, bu borç, taahhüt ve alacaklarla ilgili olarak, Fonun taraf olduğu icra takipleri ile icra takiplerinden kaynaklanan her türlü hukuk davalarının kısmen veya tamamen Fon aleyhine neticelenmesi halinde, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda yazılı tazminat ve cezalar Fon hakkında uygulanmaz.

c) Fon tarafından, hisseleri kısmen veya tamamen kendisine intikal eden bir bankanın borçlarının, taahhütlerinin yüklenilmesi veya alacaklarının devralınması halinde, bu borç, taahhüt ve alacaklarla ilgili olarak açılmış veya açılacak dava ve icra takiplerinde kanunlarda yazılı zamanaşımı ve hak düşürücü süreler dahil her türlü süre alacağın devralındığı veya borcun, taahhüdün yüklenildiği tarihten itibaren Fon bakımından dokuz ay süre ile durur.

H) 4389 sayılı Bankalar Kanununun 24 üncü maddesinin (6) numaralı fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

Fon tarafından 15 inci maddenin (7) numaralı fıkrasının (a) bendine istinaden atanan yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile yönetim ve denetimi veya hisseleri Fona intikal eden bankaların iştiraklerinde bu bankaları temsilen görev yapan yönetim ve denetim kurulu üyeleri aleyhine görevlerinin ifası sebebiyle açılan ve açılacak her türlü tazminat ve alacak davaları Fon aleyhine açılmış sayılır. Bu kişilerin görevlerini kötüye kullandıklarına hükmolunması halinde kendilerine rücu edilir. Bu şekilde atanan yöneticilere bu iştiraklerin kamu borçları nedeniyle şahsi sorumluluk yüklenemez.

İ) 4389 sayılı Bankalar Kanununun Geçici 2 nci maddesinin (f) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

f) Bankalar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce açtıkları kredilerini dört yıl içinde bu Kanun hükümlerine uygun hale getirmek zorundadırlar.

J) 4389 sayılı Bankalar Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4- 1. Kurul, bankacılık sisteminde güven ve istikrarı korumak ve ekonomik krizin bankaların sermayeleri üzerindeki olumsuz etkilerini bertaraf etmek amacıyla, bu Kanunun diğer maddelerinde yer alan hükümler saklı kalmak üzere; Türkiye'de kurulu mevduat kabulüne yetkili özel sermayeli bankaların, krediler ve diğer alacaklar için ayrılması gereken karşılıklardan, kur değişimlerinden veya diğer faaliyetlerinden kaynaklanan zararlarının belirlenerek malî durumlarını yansıtan malî tablolarının hazırlanmasını sağlamak üzere, her bir bankanın sözleşmeli bağımsız denetim kuruluşunu, bankada denetim yapmakla görevlendirir.

Bağımsız denetim kuruluşları tarafından 31 Aralık 2001 bilanço tarihi itibarıyla düzenlenen malî tablolar esas alınarak, bilanço tarihinden sonra malî tabloları

etkileyebilecek hususlar da dikkate alınmak suretiyle yapılacak özel denetimin kapsamı ve bu denetimde uygulanacak esas ve usuller Kurul tarafından belirlenerek duyurulur.

2. Bağımsız denetim kuruluşu tarafından düzenlenen malî tablolarla ilgili rapor, Kurumca belirlenecek ikinci bir bağımsız denetim kuruluşu tarafından denetim ilke ve esaslarına uygunluk yönünden incelenir.

3. Bağımsız denetim kuruluşlarınca düzenlenen rapor ve malî tablolar, Kurum tarafından yapılan gözetim ve denetim sonucunda her bir banka için yapılmış olan tespitlerle karşılaştırılarak, bankanın malî durumunu tam olarak yansıtmayı yansıtmadığı ve esas ve usullere uygunluğu açısından ilgili bankanın görüşleri de alınarak Kurumca değerlendirilir.

4. Bankaların yukarıdaki usule göre denetimden geçen ve Kurum tarafından yapılan değerlendirmede yeterli bulunan malî tabloları ile bağımsız denetim kuruluşunun malî tablolara ilişkin raporu, bu tespitler neticesinde ortaya çıkan, Kanunun 13 üncü maddesi uyarınca düzenlenen sermaye yeterliliği standart oranı, bu oranın yüzde sekizin altında olması halinde yüzde sekize ulaşabilmek için gerekli sermaye tutarı, sermayenin artırılması veya sermaye benzeri kaynak temin edilmesi ve alınması gerekli görülen tedbirler Kurum tarafından bankaların yönetim kurullarına bildirilir.

5. (4) numaralı fıkraya istinaden Kurumca yapılan bildirim izleyen onbeş gün içinde bankalar, yedek akçelerle karşılanamayan zararların giderilmesi için, ödenmiş sermayelerinin bu zarar kadar azaltılması ve sermaye yeterliliği standart oranının yüzde sekize ulaşması için gerekli sermaye artışının tamamen ödenerek sağlanmasını teminen, genel kurullarını yurt çapında yayın yapan en az bir gazetede ilan ederek duyurmak suretiyle olağanüstü toplantıya çağırırlar. Genel kurul kararının, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunca onaylanma şartı aranmaz.

Genel kurulun toplanması için oy haklarının yarısına sahip olan pay sahiplerinin katılımı yeterlidir. Kararlar katılanların oy çokluğuyla alınır.

6. (5) numaralı fıkraya göre banka genel kurulunca karara bağlanan ana sözleşme değişiklikleri ile rüçhan haklarının kullanımına ilişkin hususlar genel kurulu izleyen üç gün içinde bankanın başvurusu üzerine ticaret sicil memurluklarınca ilan olunur. Sermaye artırımına katılmak isteyen ortaklar bu ilanı izleyen on beş gün içinde rüçhan haklarını kullanırlar.

7. Sermaye artırımının gerçekleşmemesi halinde Kurul, 14 üncü madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bankaların yeniden yapılandırılması programı dahilinde sermayelerinin artırılmasını teminen, bu maddede belirtilen esaslar dahilinde kaynak tahsis etmek suretiyle, her bir banka için bir defaya mahsus olmak üzere, gerekli görülecek her türlü tedbiri almaya yetkilidir.

Yeniden yapılandırma programına katılmak isteyen bankaların, (5) numaralı fıkrada belirtilen işlemleri tesis etmeleri ve bu işlemlerden itibaren altı ayı geçmemek üzere Kurumca belirlenecek süre içinde Kuruma başvurmaları şarttır.

8. Kurul, (7) numaralı fıkraya göre başvuruda bulunan bankalara, yapacağı değerlendirmeler çerçevesinde Fon tarafından;

a) Sermaye yeterliliği standart oranı yüzde beşten az ancak sıfırdan büyük ve 30 Eylül 2001 tarihindeki bilanço büyüklükleri itibarıyla sektördeki payı asgari yüzde bir olan bankalarda, bu oranın yüzde beşe ulaşması için gerekli sermaye artırımına, ortaklarca veya sermaye artırımına katılanlarca ödenen tutarı aşmamak kaydıyla katılmasını,

b) Sermaye yeterliliği standart oranları yüzde beş ve daha yüksek olan bankalarda, sermaye yeterliliği standart oranlarının yüzde dokuza ulaşmasına yetecek kadar, hisse senedine dönüştürülebilir tahvil karşılığı ve yedi yıl vadeli olmak üzere sermaye benzeri kredi sağlanmasını,

Temine ilişkin işlemleri ayrı ayrı veya birlikte yapmaya yetkilidir.

Ortaklar tarafından 2001 yılı içinde nakden ödenen ve sermaye yeterliliği standart oranının pozitif kısmına isabet eden bölümü (a) bendi hükümlerinin uygulanmasında dikkate alınır.

(6) numaralı fıkraya göre rüçhan hakkı kullanılmak veya sermaye artırımına katılmak suretiyle yapılan ve sermaye artırımına ulaşmayan ödemeler sermayeye dönüşür.

Fon tarafından bankaya yapılan sermaye katılımının teminatını oluşturmak üzere, bankanın yönetim ve denetimini doğrudan veya dolaylı olarak elinde bulunduran ortaklara ait hisseler Fon tarafından rehin alınır. Rehne başvurulması gerektiğinde, rehinli hisse senetlerinin mülkiyeti başkaca bir işlem yapılmasına gerek olmaksızın Fona geçer. Fon tarafından muhafaza edilecek bu rehinli hisseler üçüncü kişilerce hazırlanamaz, üzerine ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir konulamaz, üçüncü kişilere teminat gösterilemez.

Bankalar, (a) bendi hükümlerine göre Fon tarafından bankaya yapılan sermaye katılımının en az yüzde altmışına karşılık gelen tutarı, aynı risk grubunda buldukları gerçek ve tüzel kişiler ile bankalar ve diğer malî kurumlar hariç olmak üzere, bankacılık ilke ve teamülleri çerçevesinde 30 Haziran 2003 tarihine kadar kredi olarak kullandırırlar.

9. Bilanço büyüklüğü itibarıyla sektördeki payları yüzde birin altında olan mevduat kabulüne yetkili özel sermayeli bankalar da, diğer bankalarla devir veya birleşme suretiyle sektördeki paylarını en az yüzde bire çıkarmaları ve (7) numaralı fıkra hükümleri çerçevesinde Kuruma başvurmaları halinde (8) numaralı fıkranın (a) bendinde yer alan tedbirlerden yararlanabilirler.

10. Bu madde hükümlerine göre Fon tarafından bankaya sermaye veya sermaye benzeri kredi olarak verilen tutarlar 15 inci maddenin (2) numaralı fıkrası hükümleri çerçevesinde Hazine Müsteşarlığınca Fona ikrazen verilmek üzere ihraç olunacak Devlet İç Borçlanma Senetleriyle karşılanır.

11. Bu maddeye göre alınacak tedbirlerin uygulanmasını teminen banka genel kurullarınca alınan kararlara karşı açılacak davalara ve ihtiyati tedbir taleplerine banka merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi tarafından bakılır. O yerde, birden fazla asliye ticaret mahkemesi bulunması halinde yetkili mahkeme (1) numaralı asliye ticaret mahkemesidir.

Açılacak davalarda, mahkemelerce teminat aranmaksızın ihtiyati tedbir kararı verilemez. Teminat tutarı kamu yararı gözetilerek ve duruşma yapılarak ilgili mahkeme tarafından belirlenir.

12. Bu madde uyarınca yapılacak genel kurul toplantısına, sermaye azaltım ve artırımına, sermayenin tesciline, sermaye artırımına konu hisselerin devir sürelerine, hisse senedine dönüştürülebilir tahvil ihracına ve bu tahvillerin hisse senedine dönüştürülmesine ilişkin işlemlerin esas ve usulleri Kurulca belirlenir. Belirtilen konularda Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri uygulanmaz. Kurul, bu Kanun, Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve bu kanunlara ilişkin mevzuatla belirlenen, bankaların malî tablolarının yayımı ve yıllık olağan genel kurul toplantılarının yapılması ile ilgili süreleri değiştirmeye yetkilidir.

13. Bu madde uyarınca kanuni ve ihtiyari yedek akçeler ile sermayenin azaltılmasına konu edilen zararlar, 3.6.1949 tarihli ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 14 üncü maddesinin 7 nci fıkrasında belirlenen esaslar çerçevesinde bankaların kazancının tespitinde gider olarak matrahtan indirilir.

14. Kurul, bu maddenin uygulanmasına ve bu maddedeki tedbirlerin uygulanması sonucunda Fon tarafından edinilen banka hisselerinin satış ve devrine, sermaye benzeri kredilerin sermayeye dönüştürülmesine ilişkin usul ve esasları belirlemeye, bu kapsamda düzenleme yapmaya yetkilidir.

15.11.2000 tarihli ve 4603 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanunda yapılan düzenlemeler

MADDE 6- A) 4603 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinin (3) numaralı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

3. Bankalarda 31.12.2002 tarihinden sonra özel hukuk hükümlerine tâbi olmayan personel çalıştırılmaz. Yeniden yapılandırma sürecinde bankaların yönetim kurullarınca gerek özel hukuk hükümlerine göre çalıştırılmak üzere kendisine sözleşme teklif edilen ancak özel hukuk hükümlerine göre çalışmayı kabul etmeyen gerekse özel hukuk hükümlerine göre çalışması uygun görülmeyip sözleşme imzalanmayan personel, bankaların yönetim kurullarınca Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.

Devlet Personel Başkanlığı kendisine bildirilen personel listelerini en geç kırkbeş gün içerisinde (özelleştirme kapsam ve/veya programındaki kuruluşlar hariç) tespit edeceği kamu kurum ve kuruluşlarındaki boş kadro ve pozisyonlara atanmalarını sağlamak üzere ilgili kurum veya kuruluşa gönderir. İlgili kurum ve kuruluş bildirim ulaştığı tarihten başlayarak en geç beş iş günü içinde bu personelin atanmalarını yaparak atamalara ilişkin bilgileri Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı ile ilgili bankalara bildirir. Atama tarihi itibarıyla personelin bankalarla ilişkisi kesilmiş sayılır.

Personelin atandığı kurumda fiilen göreve başlayacağı tarihe kadar geçen sürede her türlü malî ve sosyal hakları bankalarca karşılanmaya devam olunur. Bu fıkrada hüküm bulunmayan hallerde 24.11.1994 tarihli ve 4046 sayılı Kanunun 22 nci maddesi hükümleri uygulanır.

Ataması yapılan personel hakkında bankalar tarafından yapılacak tebliğ işlemini takiben 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 62 ve 63 üncü maddelerinin uygulanmasından atamayı yapan kamu kurum veya kuruluşu sorumludur.

Ancak, bu şekilde nakledilen personelden anılan madde uyarınca eski kadrolarına ait hakları şahıslarına bağlı olarak saklı tutulanlar için bankacılık tazminatı da şahıslarına bağlı bir hak teşkil etmez.

4046 sayılı Kanunun 22 nci maddesi kapsamında Özelleştirme Fonu tarafından yapılması öngörülen ödemeler ilgili bankalar tarafından yapılır.

1.1.2002-31.12.2002 tarihleri arasında uygulanmak üzere bu madde uyarınca, bankalardan genel bütçeli daireler ile katma bütçeli idarelere ve bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlara, genel ve katma bütçelerin transfer tertiplerinden yardım alan kuruluşlar ile sosyal güvenlik kuruluşlarına nakli yapılan personelin aylık ve diğer özlük hakları karşılığı tutar, ilgili bankalarca Maliye Bakanlığı Merkez Saymanlık hesabına yatırılır. Yatırılan bu tutar bir taraftan bütçenin (B) işaretli cetveline özel gelir, diğer taraftan Maliye Bakanlığı bütçesinde açılacak bir tertibe özel ödenek kaydedilir. Özel ödenek kaydedilen tutarları kurum ve kuruluşların bütçelerinin ilgili tertiplerine aktarmaya Maliye Bakanı yetkilidir. Nakli yapılan personelin aylık ve diğer özlük hakları karşılığı tutar, aylık dönemler itibarıyla ilgili bankalar ve Maliye Bakanlığınca müştereken tespit edilir ve bu miktar en geç tespitin yapıldığı ay sonuna kadar bankalarca yukarıda belirtilen hesaba yatırılır.

B) 4603 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, bu fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra ve aynı maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi veya Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi tarafından devir alınacak taahhütler ile aktifler arasındaki menfi fark, devir alan bankaya Hazine Müsteşarlığınca nakit ve/veya özel tertip devlet iç borçlanma senedi şeklinde sermaye olarak avans mahiyetinde ödenir. Ancak Hazinece avans mahiyetinde yapılan ödemeler Bankalar Yeminli Murakıplarınca yapılacak incelemeler sonucu onaylanacak devir bilançoları esas alınarak kesinleştirilir. Söz konusu inceleme sonucunda tespit edilen Hazine aleyhine doğmuş fark ve devir tarihi itibarıyla nazım hesaplarda yer alan taahhütler nakde dönüştükleri takdirde nakde dönüştükleri tarih itibarıyla Hazinece nakit ve/veya özel tertip Devlet iç borçlanma senedi olarak ödenir. Hazine lehine bir farkın tespit edilmesi halinde ise söz konusu fark ilgili yıl bütçe kanununda belirtilen esaslar dahilinde devir alan banka tarafından Hazineye ödenir.

Bu madde hükmü uyarınca yapılan Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketinin devir işlemleri nedeniyle doğan menfi farka ilişkin hesaplar muhasebe kayıtları bakımından Tasfiye Halinde Emlak Bankası Anonim Şirketinin Hazineye borçlu

olmasını sağlayacak şekilde izlenir. Bu madde uyarınca yapılan devir sonucu oluşan menfi fark nedeniyle doğan Hazine alacağı 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 446 ncı maddesinin ikinci fıkrasının uygulanmasında dikkate alınmaz. Bu devirden dolayı T.C. Ziraat Bankası bilançosunda görünen alacaklar özelleştirme süreci başlayana kadar karşılık ayrılarak giderilir.

4389 sayılı Bankalar Kanununun 14 üncü maddesinin (5) numaralı fıkrasının (c) bendi hükümleri bankanın taraf olduğu davalar yönünden (tesis edilen teminatlar iade olunur); 16 ncı maddesinin (2) numaralı fıkrası hükümleri banka aleyhine yapılacak takipler yönünden ve 16 ncı maddenin (9) numaralı fıkrası hükümleri Bankanın alacak ve borçları yönünden Tasfiye Halinde Emlak Bankası Anonim Şirketi hakkında da uygulanır.

C) 4603 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 6- Bu Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen süreler içinde emeklilik hakkını kullanmayanlara son kez bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren iki ay içinde emekli olmaları halinde emekli ikramiyeleri %20 fazlasıyla ödenir.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesine göre kurulmuş Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Mensupları Emekli ve Yardım Sandığı Vakfına tâbi personel için de bu madde hükümleri uygulanır.

Bu madde kapsamında emekli olan personel emekli olduğu tarihten itibaren üç yıl içinde anılan bankalarda yeniden istihdam edilemez.

25.11.2000 tarihinde bu bankalarda çalışan personelden özel hukuk hükümlerine geçirilenlerin hizmet sözleşmelerinin 31.12.2003 tarihine kadar, bankaların disiplin yönetmelikleri hükümleri saklı kalmak kaydıyla 1475 sayılı İş Kanununun 17 nci maddesi dışında kalan sebeplerle bankalar tarafından feshedilmesi halinde söz konusu personel hakkında bu Kanunun geçici 1 inci maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca işlem tesis edilmek üzere Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Bu kapsamda olan personele sözleşmenin feshi nedeniyle ihbar ve kıdem tazminatı ödenmez. Bankaların kurduğu, kuracağı ve iştirak ettiği veya edeceği bilgi sistemleri ve/veya alternatif dağıtım kanalları amaçlı şirketlere bu bankalardan geçen ve T. C. Emekli Sandığı ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesi uyarınca kurulan Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı ile irtibatları devam eden personelden isteyenlerin anılan sosyal güvenlik kurumları ile irtibatları devam eder. Bu fıkra hükümleri bu personel hakkında da uygulanır.

Denetim

MADDE 7- Özel kanunlarla kurulmuş kamu tüzel kişiliğini ve idari ve mali özerkliği haiz kurul, üst kurul ve bunlara bağlı kurumların yıllık hesapları Başbakanlık tarafından belirlenen Başbakanlık müfettişi, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu denetçisi ve Maliye müfettişinden oluşan bir komisyon tarafından denetlenir.

Bu madde kapsamındaki kurul, üst kurul ve bunlara bağı kurumların faaliyetleri hakkındaki yıllık rapor, her yılın Mayıs ayı sonuna kadar Bakanlar Kuruluna sunulur. Bu kurul ve kuruluşlar faaliyetlerine ilişkin olarak yılda bir defa Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunu bilgilendirir.

Bu madde kapsamındaki kurul, üst kurul ve bunlara bağı kurumlar 6245 sayılı Harcırah Kanunu, 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu ve 832 sayılı Sayıştay Kanununa tâbi değildir.

Bu madde kapsamındaki kurul, üst kurul ve bunlara bağı kurumların kanunlarındaki ve diğerk kanunlardaki bu maddeye aykırı hükümler uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 1- Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi, Türkiye Emlâk Bankası Anonim Şirketi ve Tasfiye Halinde Emlâk Bankası Anonim Şirketinin Yönetim ve Denetim Kurulu üyeleri ile Tasfiye Kurulu üyeleri, bu Kanun ve 15.11.2000 tarihli ve 4603 sayılı Kanun kapsamında işlemler yapmaya, 21.2.2001 tarihinden önce açılmış esnaf ve sanatkâr kredileri, küçük ve orta boy işletme kredileri ve zirai krediler ile bu Kanunun 1 inci ve 2 nci maddesi kapsamındaki kredileri söz konusu maddelerde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yeniden yapılandırmaya yetkilidirler.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlâk Bankası Anonim Şirketi Yönetim, Denetim ve Tasfiye Kurulu üyelerinin bu Kanun ve 4603 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde yaptıkları işlemlerden dolayı hukuki sorumlulukları bankacılık sektöründe faaliyette bulunan özel bankaların yönetim, denetim ve tasfiye kurullarına uygulanan özel hukuk hükümlerine ve mevzuata tâbidir.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlâk Bankası Anonim Şirketi Yönetim, Denetim ve Tasfiye Kurulu üyeleri ceza ve idare hukuku bakımından memur sayılmazlar.

GEÇİCİ MADDE 2- Emlâk Konut Anonim Şirketinde çalışmakta olan memur ve sözleşmeli personel (kapsam dışı personel dahil) kamu kurum ve kuruluşlarına 24.11.1994 tarihli ve 4046 sayılı Kanunun 22 nci maddesi esasları uyarınca Devlet Personel Başkanlığı tarafından nakledilir. Bu maddeye göre yapılması gereken ödemeler Emlâk Konut Anonim Şirketi tarafından yapılır.

GEÇİCİ MADDE 3- Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi; 2002 yılı iş planı ve programlarında 2002 yıl sonuna kadar bankacılık usullerine uygun olarak kullanılmak üzere, tarım kesimine, esnaf ve sanatkâra, küçük ve orta boy işletmelere ve ihracatçılara kendi kaynaklarından en az bir buçuk katrilyon Türk Lirası karşılığı yabancı para ve Türk Lirası ilave plasman limiti tahsis ederler.

Yürürlük
MADDE 8- Bu Kanunun;

a) 6 ncı maddesinin (B) fıkrası 3.7.2001 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

b) Diğer maddeleri yayımı tarihinde,

Yürürlüğe girer.

**BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN GRUPLAR VE SEKTÖR BAZINDA BİLANÇOSU
(KESİNLEŞMEMİŞ GEÇİCİ VERİLERDİR.)**

	TMSF DAHİL	TMSF DAHİL					
	ARALIK 2003	BANKACILIK SEKTÖRÜ	BANKACILIK SEKTÖRÜ				
	(MİLYAR TL)	(MİLYON USD)					
	TP	YP	TOPLAM	TP	YP	TOPLAM	
1 Nakit Değerler	1.005.795	1.024.966	2.030.761	721	734	1.455	
2 Merkez Bankasından Alacaklar	1.343.496	1.614.191	2.957.687	963	1.156	2.119	
3 Para Piyasalarından Alacaklar	7.762.000	1.052.009	8.814.009	5.561	754	6.315	
4 Bankalardan Alacaklar	2.358.380	12.782.186	15.140.566	1.690	9.157	10.847	
5 Alım-Satım Amaçlı Menkul Değerler (Net)	16.696.479	13.328.665	30.025.144	11.962	9.549	21.511	
6 Satılmaya Hazır Menkul Değerler (Net)	15.987.871	14.619.085	30.606.956	11.454	10.473	21.927	
7 Zorunlu Karşılıklar	2.857.682	7.116.085	9.973.767	2.047	5.098	7.145	
8 Menkul Kıymet Ödünç Piyasasından Alacaklar	0	0	0	0	0	0	
9 Ters Repo Alacakları	116.799	41.376	158.175	84	30	113	
10 Krediler	36.176.466	30.045.370	66.221.836	25.917	21.525	47.442	
11 Takipteki Alacaklar (Net) (12-13)	921.457	66.571	988.028	660	48	708	
12 a) Takipteki Alacaklar	8.379.012	249.646	8.628.658	6.003	179	6.182	
13 b) Takipteki Alacaklar Karşılığı (-)	7.457.555	183.075	7.640.630	5.343	131	5.474	
14 Faiz ve Gelir Tah. Reeskontları	10.691.728	1.995.422	12.687.150	7.660	1.430	9.089	
15 Finansal Kiralama Alacakları (Net)	330	165.696	166.026	0	119	119	
16 İştirakler, Bağlı ve Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar (Net)	7.488.220	1.665.117	9.153.337	5.365	1.193	6.558	
17 Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler (Net)	37.309.363	8.902.878	46.212.241	26.729	6.378	33.107	
18 Elden Çıkarılacak Kıymetler (Net)	2.077.941	0	2.077.941	1.489	0	1.489	
19 Sabit Kıymetler (Net)	8.258.531	19.849	8.278.380	5.917	14	5.931	
20 Diğer Aktifler	3.771.263	429.432	4.200.695	2.702	308	3.009	

21 TOPLAM AKTİFLER (1+..+20)-(12+13)	154.823.801	94.868.898	249.692.699	110.918	67.966	178.884
22 Mevduat	79.844.552	75.467.086	155.311.638	57.202	54.066	111.268
23 Merkez Bankasına Borçlar	9.621	125.662	135.283	7	90	97
24 Para Piyasalarına Borçlar	429.712	1.756.728	2.186.440	308	1.259	1.566
25 Menkul Kıymet Ödünç Piyasasına Borçlar	0	0	0	0	0	0
26 Bankalara Borçlar	3.244.449	22.673.206	25.917.655	2.324	16.243	18.568
27 Repo İşlemlerinden Sağlanan Fonlar	7.745.407	3.495.701	11.241.108	5.549	2.504	8.053
28 Fonlar	4.616.909	9.394	4.626.303	3.308	7	3.314
29 İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net) (30+31)	1	488.760	488.761	0	350	350
30 a) Tahviller ve Bonolar	1	488.760	488.761	0	350	350
31 b) V.D.M.K. ve Diğer İhraç Edilen Menkul Kıymetler	0	0	0	0	0	0
32 Finansal Kiralama Borçları (Net)	14.970	91.526	106.496	11	66	76
33 Ödenecek Vergi, Resim, Harç ve Primler	591.303	989	592.292	424	1	424
34 Sermaye Benzeri Krediler	465.073	353.152	818.225	333	253	586
35 Faiz ve Gider Reeskontları	1.793.181	609.019	2.402.200	1.285	436	1.721
36 Karşılıklar	3.919.882	368.239	4.288.121	2.808	264	3.072
37 Diğer Pasifler	3.945.330	2.093.919	6.039.249	2.827	1.500	4.327
38 TOPLAM (22+..+37)-(30+31)	106.620.390	107.533.381	214.153.771	76.385	77.039	153.423
39 Ödenmiş Sermaye	13.515.586	99.876	13.615.462	9.683	72	9.754
40 Yedek Akçeler	21.362.705	0	21.362.705	15.305	0	15.305
41 Enflasyon Muhasebesinden Kaynaklanan Sermaye Yedekleri	22.140.337	15.862	0	15.862		
42 Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Fonu	107.768	0	107.768	77	0	77
43 Menkul Değerler Değer Artış Fonu	1.576.668	390.105	1.966.773	1.130	279	1.409
44 Dönem Karı (Zararı)	5.677.521	0	5.677.521	4.067	0	4.067
45 Geçmiş Yıllar Karı (Zararı)	-29.331.638	0	-29.331.638	-21.014	0	-21.014
46 TOPLAM ÖZKAYNAKLAR (39+...+45)	35.048.947	489.981	35.538.928	25.110	351	25.461
47 TOPLAM PASİFLER (38+46)	141.669.337	108.023.362	249.692.699	101.494	77.390	178.884
48 Gayrinakdi Kredi ve Yükümlülükler	15.439.967	31.212.992	46.652.959	11.061	22.362	33.423
49 Taahhütler (50+51)	51.269.791	36.297.237	87.567.028	36.731	26.004	62.735
50 a) Türev Finansal Araçlar	2.750.843	31.484.315	34.235.158	1.971	22.556	24.527
51 b) Diğer Taahhütler	48.518.948	4.812.922	53.331.870	34.760	3.448	38.208

TMSF HARİÇ TMSF HARİÇ

ARALIK 2003 BANKACILIK SEKTÖRÜ BANKACILIK SEKTÖRÜ

(MİLYAR TL) (MİLYON USD)

TP YP TOPLAM TP YP TOPLAM

1 Nakit Değerler	986.282	1.000.120	1.986.402	707	717	1.423
2 Merkez Bankasından Alacaklar	1.336.165	1.614.133	2.950.298	957	1.156	2.114
3 Para Piyasalarından Alacaklar	7.757.450	1.052.009	8.809.459	5.558	754	6.311

4 Bankalardan Alacaklar 2.138.070 12.546.857 14.684.927 1.532 8.989 10.521
5 Alım-Satım Amaçlı Menkul Değerler (Net) 15.168.796 13.326.468 28.495.264
10.867 9.547 20.414
6 Satılmaya Hazır Menkul Değerler (Net) 12.942.108 14.415.617 27.357.725 9.272
10.328 19.600
7 Zorunlu Karşılıklar 2.857.682 7.116.085 9.973.767 2.047 5.098 7.145
8 Menkul Kıymet Ödünç Piyasasından Alacaklar 0 0 0 0 0 0
9 Ters Repo Alacakları 116.799 41.376 158.175 84 30 113
10 Krediler 35.743.672 29.770.849 65.514.521 25.607 21.328 46.936
11 Takipteki Alacaklar (Net) (12-13) 722.506 62.373 784.879 518 45 562
12 a) Takipteki Alacaklar 7.572.619 230.956 7.803.575 5.425 165 5.591
13 b) Takipteki Alacaklar Karşılığı (-) 6.850.113 168.583 7.018.696 4.908 121 5.028
14 Faiz ve Gelir Tah. Reeskontları 10.376.732 1.991.760 12.368.492 7.434 1.427 8.861
15 Finansal Kiralama Alacakları (Net) 330 165.696 166.026 0 119 119
16 İştirakler, Bağlı ve Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar (Net) 7.484.521 1.664.634
9.149.155 5.362 1.193 6.555
17 Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler (Net) 37.124.744 8.902.878
46.027.622 26.597 6.378 32.975
18 Elden Çıkarılacak Kıymetler (Net) 2.067.300 0 2.067.300 1.481 0 1.481
19 Sabit Kıymetler (Net) 7.994.159 19.426 8.013.585 5.727 14 5.741
20 Diğer Aktifler 3.696.702 413.549 4.110.251 2.648 296 2.945
21 TOPLAM AKTİFLER (1+..+20)-(12+13) 148.514.018 94.103.830 242.617.848
106.398 67.418 173.816
22 Mevduat 77.800.196 73.378.792 151.178.988 55.737 52.570 108.307
23 Merkez Bankasına Borçlar 9.621 125.662 135.283 7 90 97
24 Para Piyasalarına Borçlar 407.812 1.756.728 2.164.540 292 1.259 1.551
25 Menkul Kıymet Ödünç Piyasasına Borçlar 0 0 0 0 0 0
26 Bankalara Borçlar 2.925.124 22.155.322 25.080.446 2.096 15.872 17.968
27 Repo İşlemlerinden Sağlanan Fonlar 5.720.418 3.495.701 9.216.119 4.098 2.504
6.603
28 Fonlar 4.503.853 9.394 4.513.247 3.227 7 3.233
29 İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net) (30+31) 1 488.760 488.761 0 350 350
30 a) Tahviller ve Bonolar 1 488.760 488.761 0 350 350
31 b) V.D.M.K. ve Diğer İhraç Edilen Menkul Kıymetler 0 0 0 0 0 0
32 Finansal Kiralama Borçları (Net) 14.970 91.308 106.278 11 65 76
33 Ödenecek Vergi, Resim, Harç ve Primler 561.091 989 562.080 402 1 403
34 Sermaye Benzeri Krediler 214.669 353.152 567.821 154 253 407
35 Faiz ve Gider Reeskontları 1.751.047 592.435 2.343.482 1.254 424 1.679
36 Karşılıklar 3.697.843 281.387 3.979.230 2.649 202 2.851
37 Diğer Pasifler 3.861.833 2.033.784 5.895.617 2.767 1.457 4.224
38 TOPLAM (22+..+37)-(30+31) 101.468.478 104.763.414 206.231.892 72.694
75.054 147.748
39 Ödenmiş Sermaye 12.431.629 99.876 12.531.505 8.906 72 8.978
40 Yedek Akçeler 1.458.354 0 1.458.354 1.045 0 1.045
41 Enflasyon Muhasebesinden Kaynaklanan Sermaye Yedekleri 19.983.013
19.983.013 14.316 0 14.316
42 Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Fonu 105.010 0 105.010 75 0 75
43 Menkul Değerler Değer Artış Fonu 1.576.668 390.105 1.966.773 1.130 279 1.409

44 Dönem Karı (Zararı)	5.405.489 0	5.405.489	3.873 0	3.873
45 Geçmiş Yıllar Karı (Zararı)	-5.064.188 0	-5.064.188	-3.628 0	-3.628
46 TOPLAM ÖZKAYNAKLAR (39+...+45)	35.895.975	489.981	36.385.956	25.716
351	26.068			
47 TOPLAM PASİFLER (38+46)	137.364.453	105.253.395	242.617.848	98.410
75.405	173.816			
48 Gayrinakdi Kredi ve Yükümlülükler	14.531.930	29.805.257	44.337.187	10.411
21.353	31.764			
49 Taahhütler (50+51)	50.650.708	36.293.266	86.943.974	36.287
26.001	62.288			
50 a) Türev Finansal Araçlar	2.750.843	31.483.635	34.234.478	1.971
22.555	24.526			
51 b) Diğer Taahhütler	47.899.865	4.809.631	52.709.496	34.316
3.446	37.762			

ARALIK 2003 KAMU BANKALARI KAMU BANKALARI
(MİLYAR TL) (MİLYON USD)

TP YP TOPLAM TP YP TOPLAM

1 Nakit Değerler	483.156	150.488	633.644	346	108	454
2 Merkez Bankasından Alacaklar	679.290	236.609	915.899	487	170	656
3 Para Piyasalarından Alacaklar	3.975.000	80.794	4.055.794	2.848	58	2.906
4 Bankalardan Alacaklar	303.831	5.060.749	5.364.580	218	3.626	3.843
5 Alım-Satım Amaçlı Menkul Değerler (Net)	7.560.186	4.751.424	12.311.610	5.416	3.404	8.820
6 Satılmaya Hazır Menkul Değerler (Net)	1.089.698	1.399.975	2.489.673	781	1.003	1.784
7 Zorunlu Karşılıklar	1.308.015	1.731.292	3.039.307	937	1.240	2.177
8 Menkul Kıymet Ödünç Piyasasından Alacaklar	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0
9 Ters Repo Alacakları	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0
10 Krediler	10.232.197	1.868.244	12.100.441	7.331	1.338	8.669
11 Takipteki Alacaklar (Net) (12-13)	101.963	12	101.975	73	0	73
12 a) Takipteki Alacaklar	4.293.835	6.070	4.299.905	3.076	4	3.081
13 b) Takipteki Alacaklar Karşılığı (-)	4.191.872	6.058	4.197.930	3.003	4	3.007
14 Faiz ve Gelir Tah. Reeskontları	4.236.675	253.070	4.489.745	3.035	181	3.217
15 Finansal Kiralama Alacakları (Net)	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0
16 İştirakler, Bağlı ve Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar (Net)	565.548	372.659	938.207	405	267	672
17 Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler (Net)	27.348.788	5.565.675	32.914.463	19.593	3.987	23.580
18 Elden Çıkarılacak Kıymetler (Net)	515.780	0	515.780	370	0	370
19 Sabit Kıymetler (Net)	1.614.557	5.282	1.619.839	1.157	4	1.160
20 Diğer Aktifler	1.568.779	74.647	1.643.426	1.124	53	1.177
21 TOPLAM AKTİFLER (1+..+20)-(12+13)	61.583.463	21.550.920	83.134.383	44.119	15.439	59.559
22 Mevduat	42.344.346	17.517.744	59.862.090	30.336	12.550	42.886
23 Merkez Bankasına Borçlar	1.348	7.266	8.614	1	5	6
24 Para Piyasalarına Borçlar	0	1.756.728	1.756.728	0	1.259	1.259
25 Menkul Kıymet Ödünç Piyasasına Borçlar	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0
26 Bankalara Borçlar	117.556	2.220.289	2.337.845	84	1.591	1.675

27 Repo İşlemlerinden Sağlanan Fonlar	756.305	261.834	1.018.139	542	188	729
28 Fonlar	4.393.426	9.352	4.402.778	3.148	7	3.154
29 İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net) (30+31)	0	0	0	0	0	0
30 a) Tahviller ve Bonolar	0	0	0	0	0	0
31 b) V.D.M.K. ve Diğer İhraç Edilen Menkul Kıymetler	0	0	0	0	0	0
32 Finansal Kiralama Borçları (Net)	0	6.572	6.572	0	5	5
33 Ödenecek Vergi, Resim, Harç ve Primler	192.801	328	193.129	138	0	138
34 Sermaye Benzeri Krediler	213.344	0	213.344	153	0	153
35 Faiz ve Gider Reeskontları	672.014	80.400	752.414	481	58	539
36 Karşılıklar	1.645.434	34.442	1.679.876	1.179	25	1.203
37 Diğer Pasifler	914.958	413.941	1.328.899	655	297	952
38 TOPLAM (22+..+37)-(30+31)	51.251.532	22.308.896	73.560.428	36.717	15.982	52.700
39 Ödenmiş Sermaye	3.592.879	99.876	3.692.755	2.574	72	2.646
40 Yedek Akçeler	-1.301	0	-1.301	-1	0	-1
41 Enflasyon Muhasebesinden Kaynaklanan Sermaye Yedekleri	3.985.188		3.985.188	2.855	0	2.855
42 Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Fonu	49.685	0	49.685	36	0	36
43 Menkul Değerler Değer Artış Fonu	36.561	20.706	57.267	26	15	41
44 Dönem Karı (Zararı)	1.790.361	0	1.790.361	1.283	0	1.283
45 Geçmiş Yıllar Karı (Zararı)	0	0	0	0	0	0
46 TOPLAM ÖZKAYNAKLAR (39+...+45)	9.453.373	120.582	9.573.955	6.773	86	6.859
47 TOPLAM PASİFLER (38+46)	60.704.905	22.429.478	83.134.383	43.490	16.069	59.559
48 Gayrinakdi Kredi ve Yükümlülükler	1.787.186	3.981.977	5.769.163	1.280	2.853	4.133
49 Taahhütler (50+51)	3.929.756	2.195.987	6.125.743	2.815	1.573	4.389
50 a) Türev Finansal Araçlar	88.439	873.066	961.505	63	625	689
51 b) Diğer Taahhütler	3.841.317	1.322.921	5.164.238	2.752	948	3.700

ARALIK 2003 TMSF'DEKİ BANKALAR TMSF'DEKİ BANKALAR
(MİLYAR TL) (MİLYON USD)

TP YP TOPLAM TP YP TOPLAM

1 Nakit Değerler	19.513	24.846	44.359	14	18	32
2 Merkez Bankasından Alacaklar	7.331	58	7.389	5	0	5
3 Para Piyasalarından Alacaklar	4.550	0	4.550	3	0	3
4 Bankalardan Alacaklar	220.310	235.329	455.639	158	169	326
5 Alım-Satım Amaçlı Menkul Değerler (Net)	1.527.683	2.197	1.529.880	1.094	2	1.096
6 Satılmaya Hazır Menkul Değerler (Net)	3.045.763	203.468	3.249.231	2.182	146	2.328
7 Zorunlu Karşılıklar	0	0	0	0	0	0
8 Menkul Kıymet Ödünç Piyasasından Alacaklar	0	0	0	0	0	0
9 Ters Repo Alacakları	0	0	0	0	0	0
10 Krediler	432.794	274.521	707.315	310	197	507
11 Takipteki Alacaklar (Net) (12-13)	198.951	4.198	203.149	143	3	146

12 a) Takipteki Alacaklar	806.393	18.690	825.083	578	13	591
13 b) Takipteki Alacaklar Karşılığı (-)	607.442	14.492	621.934	435	10	446
14 Faiz ve Gelir Tah. Reeskontları	314.996	3.662	318.658	226	3	228
15 Finansal Kiralama Alacakları (Net)	0	0	0	0	0	0
16 İştirakler, Bağlı ve Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar (Net)	3.699	483	4.182	3	0	3
17 Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler (Net)	184.619	0	184.619	132	0	132
18 Elden Çıkarılacak Kıymetler (Net)	10.641	0	10.641	8	0	8
19 Sabit Kıymetler (Net)	264.372	423	264.795	189	0	190
20 Diğer Aktifler	74.561	15.883	90.444	53	11	65
21 TOPLAM AKTİFLER (1+..+20)-(12+13)	6.309.783	765.068	7.074.851	4.520	548	5.069
22 Mevduat	2.044.356	2.088.294	4.132.650	1.465	1.496	2.961
23 Merkez Bankasına Borçlar	0	0	0	0	0	0
24 Para Piyasalarına Borçlar	21.900	0	21.900	16	0	16
25 Menkul Kıymet Ödünç Piyasasına Borçlar	0	0	0	0	0	0
26 Bankalara Borçlar	319.325	517.884	837.209	229	371	600
27 Repo İşlemlerinden Sağlanan Fonlar	2.024.989	0	2.024.989	1.451	0	1.451
28 Fonlar	113.056	0	113.056	81	0	81
29 İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net) (30+31)	0	0	0	0	0	0
30 a) Tahviller ve Bonolar	0	0	0	0	0	0
31 b) V.D.M.K. ve Diğer İhraç Edilen Menkul Kıymetler	0	0	0	0	0	0
32 Finansal Kiralama Borçları (Net)	0	218	218	0	0	0
33 Ödenecek Vergi, Resim, Harç ve Primler	30.212	0	30.212	22	0	22
34 Sermaye Benzeri Krediler	250.404	0	250.404	179	0	179
35 Faiz ve Gider Reeskontları	42.134	16.584	58.718	30	12	42
36 Karşılıklar	222.039	86.852	308.891	159	62	221
37 Diğer Pasifler	83.497	60.135	143.632	60	43	103
38 TOPLAM (22+..+37)-(30+31)	5.151.912	2.769.967	7.921.879	3.691	1.984	5.675
39 Ödenmiş Sermaye	1.083.957	0	1.083.957	777	0	777
40 Yedek Akçeler	19.904.351	0	19.904.351	14.260	0	14.260
41 Enflasyon Muhasebesinden Kaynaklanan Sermaye Yedekleri	2.157.324		2.157.324	1.546	0	1.546
42 Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Fonu	2.758	0	2.758	2	0	2
43 Menkul Değerler Değer Artış Fonu	0	0	0	0	0	0
44 Dönem Karı (Zararı)	272.032	0	272.032	195	0	195
45 Geçmiş Yıllar Karı (Zararı)	-24.267.450	0	-24.267.450	-17.386	0	-17.386
46 TOPLAM ÖZKAYNAKLAR (39+...+45)	-847.028	0	-847.028	-607	0	-607
47 TOPLAM PASİFLER (38+46)	4.304.884	2.769.967	7.074.851	3.084	1.984	5.069
48 Gayrinakdi Kredi ve Yükümlülükler	908.037	1.407.735	2.315.772	651	1.009	1.659
49 Taahhütler (50+51)	619.083	3.971	623.054	444	3	446
50 a) Türev Finansal Araçlar	0	680	680	0	0	0
51 b) Diğer Taahhütler	619.083	3.291	622.374	444	2	446

ARALIK 2003 ÖZEL BANKALAR ÖZEL BANKALAR
(MİLYAR TL) (MİLYON USD)
TP YP TOPLAM TP YP TOPLAM
1 Nakit Değerler 488.742 805.180 1.293.922 350 577 927

2 Merkez Bankasından Alacaklar 620.236 1.357.648 1.977.884 444 973 1.417
3 Para Piyasalarından Alacaklar 2.265.400 898.725 3.164.125 1.623 644 2.267
4 Bankalardan Alacaklar 835.730 5.533.486 6.369.216 599 3.964 4.563
5 Alım-Satım Amaçlı Menkul Değerler (Net) 6.956.601 8.373.542 15.330.143 4.984
5.999 10.983
6 Satılmaya Hazır Menkul Değerler (Net) 11.262.158 12.388.935 23.651.093 8.068
8.876 16.944
7 Zorunlu Karşılıklar 1.503.023 5.092.928 6.595.951 1.077 3.649 4.725
8 Menkul Kıymet Ödünç Piyasasından Alacaklar 0 0 0 0 0 0
9 Ters Repo Alacakları 115.120 41.376 156.496 82 30 112
10 Krediler 21.741.018 24.022.075 45.763.093 15.576 17.210 32.785
11 Takipteki Alacaklar (Net) (12-13) 582.644 56.342 638.986 417 40 458
12 a) Takipteki Alacaklar 3.019.506 180.799 3.200.305 2.163 130 2.293
13 b) Takipteki Alacaklar Karsiliği (-) 2.436.862 124.457 2.561.319 1.746 89 1.835
14 Faiz ve Gelir Tah. Reeskontları 5.816.309 1.601.148 7.417.457 4.167 1.147 5.314
15 Finansal Kiralama Alacakları (Net) 0 0 0 0 0 0
16 İştirakler, Bağlı ve Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar (Net) 6.681.725 1.276.480
7.958.205 4.787 914 5.701
17 Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler (Net) 9.451.348 3.052.641
12.503.989 6.771 2.187 8.958
18 Elden Çıkarılacak Kıymetler (Net) 1.539.517 0 1.539.517 1.103 0 1.103
19 Sabit Kıymetler (Net) 5.993.467 12.583 6.006.050 4.294 9 4.303
20 Diğer Aktifler 1.583.900 320.066 1.903.966 1.135 229 1.364
21 TOPLAM AKTİFLER (1+..+20)-(12+13) 77.436.938 64.833.155 142.270.093
55.477 46.448 101.925
22 Mevduat 34.864.356 53.315.162 88.179.518 24.977 38.196 63.173
23 Merkez Bankasına Borçlar 8.273 315 8.588 6 0 6
24 Para Piyasalarına Borçlar 333.861 0 333.861 239 0 239
25 Menkul Kıymet Ödünç Piyasasına Borçlar 0 0 0 0 0 0
26 Bankalara Borçlar 2.027.643 16.130.278 18.157.921 1.453 11.556 13.009
27 Repo İşlemlerinden Sağlanan Fonlar 4.931.403 3.171.931 8.103.334 3.533 2.272
5.805
28 Fonlar 22.357 0 22.357 16 0 16
29 İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net) (30+31) 0 0 0 0 0 0
30 a) Tahviller ve Bonolar 0 0 0 0 0 0
31 b) V.D.M.K. ve Diğer İhraç Edilen Menkul Kıymetler 0 0 0 0 0 0
32 Finansal Kiralama Borçları (Net) 14.794 81.007 95.801 11 58 69
33 Ödenecek Vergi, Resim, Harç ve Primler 325.299 661 325.960 233 0 234
34 Sermaye Benzeri Krediler 1.325 25.461 26.786 1 18 19
35 Faiz ve Gider Reeskontları 951.173 423.566 1.374.739 681 303 985
36 Karşılıklar 1.367.160 178.762 1.545.922 979 128 1.108
37 Diğer Pasifler 1.760.476 1.377.134 3.137.610 1.261 987 2.248
38 TOPLAM (22+..+37)-(30+31) 46.608.120 74.704.277 121.312.397 33.391 53.519
86.910
39 Ödenmiş Sermaye 6.469.530 0 6.469.530 4.635 0 4.635
40 Yedek Akçeler 1.108.631 0 1.108.631 794 0 794
41 Enflasyon Muhasebesinden Kaynaklanan Sermaye Yedekleri 11.523.667
11.523.667 8.256 0 8.256

42 Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Fonu	55.082 0	55.082	39 0	39
43 Menkul Değerler Değer Artış Fonu	1.433.517	347.533	1.781.050	1.027 249 1.276
44 Dönem Karı (Zararı)	2.916.991 0	2.916.991	2.090 0	2.090
45 Geçmiş Yıllar Karı (Zararı)	-2.897.255 0	-2.897.255	-2.076 0	-2.076
46 TOPLAM ÖZKAYNAKLAR (39+...+45)	20.610.163	347.533	20.957.696	14.765 249 15.014
47 TOPLAM PASİFLER (38+46)	67.218.283	75.051.810	142.270.093	48.156 53.768 101.925
48 Gayrinakdi Kredi ve Yükümlülükler	11.988.574	23.697.739	35.686.313	8.589 16.977 25.566
49 Taahhütler (50+51)	42.008.189	26.004.947	68.013.136	30.095 18.630 48.726
50 a) Türev Finansal Araçlar	1.215.170	22.649.631	23.864.801	871 16.227 17.097
51 b) Diğer Taahhütler	40.793.019	3.355.316	44.148.335	29.225 2.404 31.629

ARALIK 2003 YABANCI BANKALAR YABANCI BANKALAR
(MİLYAR TL) (MİLYON USD)
TP YP TOPLAM TP YP TOPLAM

1 Nakit Değerler	14.054	43.847	57.901	10 31 42
2 Merkez Bankasından Alacaklar	31.633	18.512	50.145	23 13 36
3 Para Piyasalarından Alacaklar	495.050	72.490	567.540	355 52 407
4 Bankalardan Alacaklar	210.122	577.289	787.411	151 414 565
5 Alım-Satım Amaçlı Menkul Değerler (Net)	524.346	175.503	699.849	376 126 502
6 Satılmaya Hazır Menkul Değerler (Net)	218.576	357.986	576.562	157 257 414
7 Zorunlu Karşılıklar	43.534	261.971	305.505	31 188 219
8 Menkul Kıymet Ödünç Piyasasından Alacaklar	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0
9 Ters Repo Alacakları	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0
10 Krediler	1.422.640	1.288.095	2.710.735	1.021 925 1.942
11 Takipteki Alacaklar (Net) (12-13)	26.448 0	26.448	19 0 19	
12 a) Takipteki Alacaklar	118.254	4.911	123.165	85 4 88
13 b) Takipteki Alacaklar Karsiliği (-)	91.806	4.911	96.717	66 4 69
14 Faiz ve Gelir Tah. Reeskontları	121.678	68.826	190.504	87 49 137
15 Finansal Kiralama Alacakları (Net)	0 0 0	0 0 0	0 0 0	
16 İştirakler, Bağlı ve Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar (Net)	70.451 0	70.451	51 0	51
17 Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler (Net)	160.783	170.757	331.540	115 123 238
18 Elden Çıkarılacak Kıymetler (Net)	2.118 0	2.118	2 0 2	
19 Sabit Kıymetler (Net)	203.261	1.561	204.822	146 1 147
20 Diğer Aktifler	353.679	8.362	362.041	254 6 260
21 TOPLAM AKTİFLER (1+...+20)-(12+13)	3.898.373	3.045.199	6.943.572	2.798 2.186 4.984
22 Mevduat	591.494	2.545.886	3.137.380	425 1.827 2.252
23 Merkez Bankasına Borçlar	0 0 0	0 0 0	0 0 0	
24 Para Piyasalarına Borçlar	60.957 0	60.957	44 0 44	
25 Menkul Kıymet Ödünç Piyasasına Borçlar	0 0 0	0 0 0	0 0 0	
26 Bankalara Borçlar	641.529	720.011	1.361.540	460 517 977

27 Repo İşlemlerinden Sağlanan Fonlar	19.686	0	19.686	14	0	14
28 Fonlar	0	0	0	0	0	0
29 İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net) (30+31)	0	0	0	0	0	0
30 a) Tahviller ve Bonolar	0	0	0	0	0	0
31 b) V.D.M.K. ve Diğer İhraç Edilen Menkul Kıymetler	0	0	0	0	0	0
32 Finansal Kiralama Borçları (Net)	176	3.665	3.841	0	3	3
33 Ödenecek Vergi, Resim, Harç ve Primler	22.170	0	22.170	16	0	16
34 Sermaye Benzeri Krediler	0	43.296	43.296	0	31	31
35 Faiz ve Gider Reeskontları	105.607	39.947	145.554	76	29	104
36 Karşılıklar	233.467	63.014	296.481	168	45	213
37 Diğer Pasifler	150.355	36.655	187.010	108	26	134
38 TOPLAM (22+..+37)-(30+31)	1.825.441	3.452.474	5.277.915	1.310	2.478	3.788
39 Ödenmiş Sermaye	512.542	0	512.542	368	0	368
40 Yedek Akçeler	295.356	0	295.356	212	0	212
41 Enflasyon Muhasebesinden Kaynaklanan Sermaye Yedekleri	761.422		761.422	546		
42 Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Fonu	0	0	0	0	0	0
43 Menkul Değerler Değer Artış Fonu	7.139	21.668	28.807	5	16	21
44 Dönem Karı (Zararı)	186.246	0	186.246	134	0	134
45 Geçmiş Yıllar Karı (Zararı)	-118.716	0	-118.716	-85	0	-85
46 TOPLAM ÖZKAYNAKLAR (39+...+45)	1.643.989	21.668	1.665.657	1.180	16	1.195
47 TOPLAM PASİFLER (38+46)	3.469.430	3.474.142	6.943.572	2.490	2.494	4.984
48 Gayrinakdi Kredi ve Yükümlülükler	99.590	1.333.998	1.433.588	71	957	1.029
49 Taahhütler (50+51)	4.226.128	6.717.611	10.943.739	3.033	4.821	7.855
50 a) Türev Finansal Araçlar	961.036	6.692.791	7.653.827	690	4.804	5.493
51 b) Diğer Taahhütler	3.265.092	24.820	3.289.912	2.343	18	2.361

ARALIK 2003 KALKINMA ve YATIRIM KALKINMA ve YATIRIM
BANKALARI BANKALARI
(MİLYAR TL) (MİLYON USD)
TP YP TOPLAM TP YP TOPLAM

1 Nakit Değerler	330	605	935	0	0	1
2 Merkez Bankasından Alacaklar	5.006	1.364	6.370	4	1	5
3 Para Piyasalarından Alacaklar	1.022.000	0	1.022.000	732	0	732
4 Bankalardan Alacaklar	788.387	1.375.333	2.163.720	565	985	1.550
5 Alım-Satım Amaçlı Menkul Değerler (Net)	127.663	25.999	153.662	91	19	110
6 Satılmaya Hazır Menkul Değerler (Net)	371.676	268.721	640.397	266	193	459
7 Zorunlu Karşılıklar	3.110	29.894	33.004	2	21	24
8 Menkul Kıymet Ödünç Piyasasından Alacaklar	0	0	0	0	0	0
9 Ters Repo Alacakları	1.679	0	1.679	1	0	1
10 Krediler	2.347.817	2.592.435	4.940.252	1.682	1.857	3.539
11 Takipteki Alacaklar (Net) (12-13)	11.451	6.019	17.470	8	4	13

12 a) Takipteki Alacaklar 141.024 39.176 180.200 101 28 129
13 b) Takipteki Alacaklar Karşılığı (-) 129.573 33.157 162.730 93 24 117
14 Faiz ve Gelir Tah. Reeskontları 202.070 68.716 270.786 145 49 194
15 Finansal Kiralama Alacakları (Net) 330 165.696 166.026 0 119 119
16 İştirakler, Bağlı ve Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar (Net) 166.797 15.495
182.292 119 11 131
17 Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler (Net) 163.825 113.805 277.630 117
82 199
18 Elden Çıkarılacak Kıymetler (Net) 9.885 0 9.885 7 0 7
19 Sabit Kıymetler (Net) 182.874 0 182.874 131 0 131
20 Diğer Aktifler 190.344 10.474 200.818 136 8 144
21 TOPLAM AKTİFLER (1+..+20)-(12+13) 5.595.244 4.674.556 10.269.800 4.009
3.349 7.357
22 Mevduat 0 0 0 0 0 0
23 Merkez Bankasına Borçlar 0 118.081 118.081 0 85 85
24 Para Piyasalarına Borçlar 12.994 0 12.994 9 0 9
25 Menkul Kıymet Ödünç Piyasasına Borçlar 0 0 0 0 0 0
26 Bankalara Borçlar 138.396 3.084.744 3.223.140 99 2.210 2.309
27 Repo İşlemlerinden Sağlanan Fonlar 13.024 61.936 74.960 9 44 54
28 Fonlar 88.070 42 88.112 63 0 63
29 İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net) (30+31) 1 488.760 488.761 0 350 350
30 a) Tahviller ve Bonolar 1 488.760 488.761 0 350 350
31 b) V.D.M.K. ve Diğer İhraç Edilen Menkul Kıymetler 0 0 0 0 0 0
32 Finansal Kiralama Borçları (Net) 0 64 64 0 0 0
33 Ödenecek Vergi, Resim, Harç ve Primler 20.821 0 20.821 15 0 15
34 Sermaye Benzeri Krediler 0 284.395 284.395 0 204 204
35 Faiz ve Gider Reeskontları 22.253 48.522 70.775 16 35 51
36 Karşılıklar 451.782 5.169 456.951 324 4 327
37 Diğer Pasifler 1.036.044 206.054 1.242.098 742 148 890
38 TOPLAM (22+..+37)-(30+31) 1.783.385 4.297.767 6.081.152 1.278 3.079 4.357
39 Ödenmiş Sermaye 1.856.678 0 1.856.678 1.330 0 1.330
40 Yedek Akçeler 55.668 0 55.668 40 0 40
41 Enflasyon Muhasebesinden Kaynaklanan Sermaye Yedekleri 3.712.736 3.712.736
2.660 0 2.660
42 Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Fonu 243 0 243 0 0 0
43 Menkul Değerler Değer Artış Fonu 99.451 198 99.649 71 0 71
44 Dönem Karı (Zararı) 511.891 0 511.891 367 0 367
45 Geçmiş Yıllar Karı (Zararı) -2.048.217 0 -2.048.217 -1.467 0 -1.467
46 TOPLAM ÖZKAYNAKLAR (39+...+45) 4.188.450 198 4.188.648 3.001 0 3.001
47 TOPLAM PASİFLER (38+46) 5.971.835 4.297.965 10.269.800 4.278 3.079 7.357
48 Gayrinakdi Kredi ve Yükümlülükler 656.580 791.543 1.448.123 470 567 1.037
49 Taahhütler (50+51) 486.635 1.374.721 1.861.356 349 985 1.334
50 a) Türev Finansal Araçlar 486.198 1.268.147 1.754.345 348 909 1.257
51 b) Diğer Taahhütler 437 106.574 107.011

RASYOLAR (%)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Sermaye Yeterliliği							
(Özkaynak+Kar)/T.Aktifler	8,9	8,9	9,4	8,9	5,9	6,9	7,2
(Özkaynak+Kar)/(Mevduat+Mevduat Dışı Kaynaklar)	11,3	10,8	11,6	11,0	7,0	8,2	8,3
Net Çalışma Sermayesi/T.Aktifler	1,4	1,6	2,8	1,1	-3,5	-1,7	-0,8
Aktif Kalitesi							
T.Krediler / T.Aktifler	42,5	43,1	45,5	38,3	30,1	32,9	24,6
Donuk Aktifler/T.Aktifler	7,6	7,3	6,7	7,9	9,4	14,8	33,6
YP Aktifler/YP Pasifler	90,6	93,6	89,6	84,9	79,4	75,9	83,7
Likidite							
Likit Aktifler/T.Aktifler	36,9	36,4	33,5	32,4	35,9	32,2	33,3
Likit Aktifler/(Mevduat+Mevduat Dışı Kaynaklar)	46,6	44,0	41,1	39,9	42,6	37,9	38,5
Karlılık							
Net Dönem Karı/Ortalama T.Aktifler	3,4	3,9	3,4	2,7	-0,6	-3,6	-3,8
Net Dönem Karı/Ortalama Özkaynaklar	55,4	64,3	54,1	44,9	-14,9	-89,8	-69,9
Net Dönem Karı/Ortalama Ödenmiş Sermaye	100,2	119,0	80,6	59,6	-12,7	-71,9	-63,4
Gelir Gider Yapısı							
Net Faiz Geliri/Ortalama T. Aktifler	8,4	10,5	10,5	12,3	8,8	3,5	4,7
Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri	140,3	147,2	144,5	147,8	129,5	127,7	145,2
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler	41,8	25,3	3,4	2,0	21,3	19,8	-47,9
Toplam Gelirler/Toplam Giderler	116,4	116,6	116,2	113,5	103,9	95,8	106,6

ÖZGEÇMİŞ

1975 yılına Kars'ta doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Kars'ta tamamladı. 1993 yılında girdiği Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümünden 1997 yılları arasında, mezun oldu. 1998 yılında T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Kars Şubesinde çalışmaya başladı. 1998 yılından beri T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Kars Şubesi'nde görev yapmaktadır.

